

**T.C
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SPORTİF
FAALİYETLERE KATILIM DÜZEYİ İLE SOSYAL UYUM
VE İLETİŞİM BECERİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

**Tezi Hazırlayan
Çiğdem TÜRKEL**

**Tezi Yöneten
Yrd. Doç. Dr. Yusuf CAN**

**Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Ocak 2010
KAYSERİ**

Yrd. Doç. Dr. Yusuf CAN danışmanlığında Çiğdem TÜRKEL tarafından hazırlanan “İlköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi ile Sosyal Uyum ve İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

18.01.2010

JÜRİ :

İmza

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Yusuf CAN

.....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Nazmi SARITAŞ

.....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Yahya POLAT

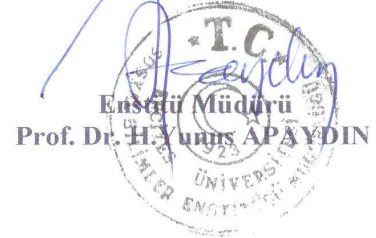
.....

ONAY

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 15.01.2010 tarih ve 01 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

15.01.2010

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. H. Yunus APAYDIN

TEŞEKKÜR

Tez aŐamasında her tűrlű desteęi ve akademik katkıyı saęlayan deęerli hocalarıma, tezimin istatistięini yapan deęerli danıŐmanım Yrd.Doę.Dr. Yusuf CAN'a, gerek ders gerekse tez çalıŐma aŐamasında bana desteęini esirgemeyen deęerli arkadaŐlarım Műcahit FİŐNE ve Eren ŐZYURT'a, her daim yanımda olan ve bana her koŐulda destek olan deęerli eŐim Nuri TŲRKEL'e teŐekkűrlerimi sunarım.

Çiędem TŲRKEL
KAYSERİ, Temmuz 2009

**İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SPOR TİF FAALİYETLERE KATILIM
DÜZEYİ İLE SOSYAL UYUM VE İLETİŞİM BECERİ DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

Çiğdem TÜRKEL

ÖZET

Bu çalışmada, "İlköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi ile Sosyal Uyum ve İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişki" incelenmiştir.

Araştırmanın örneklemini, 2008-2009 öğretim yılında Kayseri ilinin Talas ilçesinde Osman Hilmi Kalpaklıoğlu İlköğretim Okulu, 75.Yıl Mühibe Germirli İlköğretim Okulu, Şehit Binbaşı Mahmut Şahin İlköğretim Okulu, Derviş Güneş İlköğretim Okulu, Özel Tevfik Kuşoğlu İlköğretim Okulu, Özel Eras Koleji İlköğretim Okulu, Çömlekçi İlköğretim Okulu ve Kayseri merkezinde yer alan Hacı Aydıncı ve 60.Yıl Cumhuriyet İlköğretim Okulu 6. ve 7. sınıfında öğrenim gören öğrencilerin tamamı oluşturmaktadır.

Araştırmada araştırmacılar tarafından geliştirilmiş 10 soruluk kişisel bilgi formu, 7 soruluk aile içi uyum düzeyini belirleme formu ve 7 soruluk sportif faaliyetlere katılım düzeyini belirleme formu kullanılmıştır. Çalışmada 28 soruluk Bell Uyum Envanteri kullanılmıştır. Remzi Öncül tarafından adapte edilerek Türkçeye çevrilmiş Bell Uyum Envanteri'nin ülkemizde geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Son olarak araştırmada 45 sorudan oluşan Ersanlı ve Balcı (1996) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Envanteri kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda öğrencilerin sportif faaliyetlere katılımlarının, sınıflarına, cinsiyetlerine, yaşlarına, anne babanın çocuğa karşı tutumuna, anne babanın eğitim ve gelir düzeyine göre öğrencinin sosyal uyum ve iletişim becerisini anlamlı olarak farklılaştırdığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal uyum, iletişim beceri düzeyi, sportif faaliyet.

THE LEVEL OF PARTICIPATION IN SPORTS ACTIVITIES OF PRIMARY STUDENTS AND RHE INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIPS BETWEEN THE LEVELS OF SOCIAL ADAPTATION AND COMMUNICATION SKILLS

Çiğdem TÜRKEKEL

ABSTRACT

In this study, the level of participation in sports activities of primary students and the relationship between the levels of social cohesion and communication skills were analysed. All of the students in sixth and seventh classes in Osman Hilmi Kalpaklıoğlu Primary School, 75.Yıl Mühibe Germirli Primary School, Şehit Binbaşı Mahmut Şahin Primary School, Derviş Güneş Primary School, Özel Tefvik Kuşoğlu Primary School, Özel Eras Koleji Primary School,Çömlekçi Primary School, Hacı Aydınıcı and 60.yıl Cumhuriyet Primary School which are inthe centre of Kayseri constitute the sampling of the research. In the research, the personal information form developed by the researchers having 10 questions, the determination form, having 7 questions, for the level of domestic harmony.The determination form, having 7 questions, for the level of the participation in sports activities were used.In the study,the Bell Integration In ventory,having 28 questions, was used.The validity and reliability studies of the Bell Integration Inventory were done in our country.The Bell Integration Inventory was translated into Turkish by Remzi Öncül.Finally, the Communication Skills Inventory, having 48 questionns, was used in the research.It was develpoed by Ersanlı and Balcı(1996).

As a result of the research,the participation of students in sports activities and the social adaptation an communication skills of the student expressly change according to their classes, ages, the attitude of the parents for the child and the education and income level of the parents.

Keywords:Social Adaptation,The Level of Communication Skills and Sport Activities.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL UYUM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. SOSYAL UYUM KAVRAMI.....	4
1.1.1. Uyumun Tanımı	4
1.1.2. Sosyal Uyumun Tanımı.....	7
1.1.3. Sosyal Uyum ve Becerileri Etkileyen Faktörler	10
1.1.3.1. Anne-Baba Çocuk Etkileşimi	10
1.1.3.2. Kardeş ilişkileri	15
1.1.3.3. Akranlar ve Arkadaşlık ilişkileri	16
1.1.3.4. Okul ve Öğretmenler	18
1.1.3.5. Kitle İletişim Araçları	20
1.1.3.6. Sosyo-Ekonomik Düzey	21
1.1.3.7. Çocuğun Geliştirdiği Özellikler	23
1.1.4. Sosyal Uyumsuzluk Belirtileri.....	24
1.1.5. Antisosyal Eğilimler.....	26
1.1.6. Sosyal Uyum İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	27

İKİNCİ BÖLÜM

İLETİŞİM BECERİLERİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İLETİŞİM KAVRAMI VE TANIMI.....	29
2.1.1. İletişimin Tanımı.....	29
2.1.2. İletişim Becerisinin Tanımı.....	31
2.1.3.İletişim Becerilerinin İşlevleri.....	33
2.1.4.İletişim Modeli	36
2.1.5. İletişim Sınıflamaları.....	37
2.1.5.1. Kişilerarası İletişim Sınıflaması.....	37

2.1.6.İletişim Becerileri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar	38
--	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SPORA KATILIMLA İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3. SPOR KAVRAMI.....	41
3.1. SPORUN TANIMI	41
3.2. SPORTİF FAALİYETLERE KATILIM	44
3.3. SPORTİF FAALİYETLERE KATILIMI ETKİLEYEN FAKTÖRLER	46
3.3.1 Öğretmenlerin Bilgi Düzeyleri	46
3.3.2. Okulun İlgisi ve Kapasitesi	46
3.3.3. Cinsiyet ve Yerleşim	47
3.3.4. Ailenin Kültürel Yapısı ve Ekonomik Düzeyi	47
3.4. SPORUN KISA TARİHÇESİ	48
3.5. SPORUN FAYDALARI VE ÖNEMİ	49
3.5.1. Bireysel Açıdan Spor	49
3.5.2. Sosyolojik Açıdan Spor	50
3.6. SPORUN ÖNEMİ	50
3.6.1 Kişisel Yönden Sporun Önemi	50
3.6.2. Toplumsal Yönden Sporun Önemi	51
3.6.3. Ekonomik Yönden Sporun Önemi	51
3.6.4. Çocuk ve Gençler için Spor Eğitiminin Önemi	51
3.6.5. Ulusal ve Uluslararası İlişkilerde Sporun Önemi	52
3.7. SPORUN AMAÇLARI	53
3.7.1 Sporun Temel Amaçları	53
3.7.2. Spor Eğitiminin Amaçları	54
3.8. İNSANLARI SPOR YAPMAYA İTEN NEDENLER	55
3.9. SPOR FAALİYETLERİNİN İNSAN GELİŞİMİNDEKİ ROLÜ	56
3.9.1. Fiziksel Gelişimindeki Rolü	57
3.9.2. Psiko-Motor Gelişimindeki Rolü	58
3.9.3. Fiziksel Psiko-Motor Gelişimindeki Rolü	59
3.9.4. Zihinsel Gelişimdeki Rolü	59
3.9.5. Duygusal ve Sosyal Gelişimdeki Rolü	59

3.10. AİLE TUTUMUNUN ÇOCUKLARIN SPORA KATILIMLARINDA VE SOSYAL UYUMUNDA ROLÜ	62
--	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SPORTİF FAALİYETLERE KATILIM DÜZEYİ İLE SOSYAL UYUM VE İLETİŞİM BECERİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

4.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU	66
4.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	66
4.3. ARAŞTIRMANIN SINIRLARI	66
4.4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	67
4.4.1. Örneklem	67
4.4.2. Veri Toplama Aracı	67
4.4.3. Verilerin Toplanması	68
4.4.4. Verilerin Analizi	69
4.4.5. Bulgular	69
4.4.5.1. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	69
4.4.5.2. Araştırmaya Katılanların Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi İle Sosyal Uyum Ve İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkilerle İlgili Bulgular	73
4.4.5.3. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Farklılık Analizi Tabloları	74
4.4.5.3.1. İkili Gruplarda Mann-Whitney Test Tablosu	74
4.4.5.3.2. İki'den Çok Gruplarda Kruskal-Wallis Test Tablosu	76
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	87
KAYNAKLAR	98
EKLER	109
ÖZGEÇMİŞ	114

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı	69
Tablo 4.2. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına göre dağılımı.....	70
Tablo 4.3. Araştırmaya katılan öğrencilerin ortaöğretim başarı durumlarına göre dağılımı ..	70
Tablo 4.4. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarına göre dağılımı.....	70
Tablo 4.5. Araştırmaya katılan öğrencilerin okullarına göre dağılımı.....	71
Tablo 4.6. Araştırmaya katılan öğrenci ailelerinin gelir durumlarına göre dağılımı	71
Tablo 4.7. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre dağılımı.....	72
Tablo 4.8. Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre dağılımı.....	72
Tablo 4.9. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım düzeyi ile sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkilerle ilgili korelasyon tablosu	73
Tablo 4.10. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde cinsiyet açısından farklılık analizi	74
Tablo 4.11. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde sınıflar açısından farklılık analizi	75
Tablo 4.12. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde ortaöğretim başarı puanları açısından farklılık analizi	76
Tablo 4.13. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde yaşları açısından farklılık analizi	77
Tablo 4.14. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde öğrenim gördükleri okullar açısından farklılık analizi.....	78
Tablo 4.15. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde gelir düzeyleri açısından farklılık analizi	80
Tablo 4.16. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde anne eğitimi açısından farklılık analizi	81
Tablo 4.17. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde baba eğitimi açısından farklılık analizi	82

Tablo 4.18. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde anne tutumu açısından farklılık analizi	84
Tablo 4.19. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde baba tutumu açısından farklılık analizi	86

GİRİŞ

İnsanlarla iletişim kurmak, insanın sosyal bir varlık olmasının gereğidir. İletişim, ilişki kurma ihtiyacından ve karşılıklı bir takım hedeflere ulaşma çabasından doğar. Anlama kapasitesi güçlü, sağlıklı düşünebilen, yorum yapabilen, kişiler arasında daha etkili iletişim kurulabilir. Bireylerin çevreleriyle sağlıklı iletişim kurmaları temel iletişim becerilerine sahip olmalarına bağlıdır.

Toplum olarak yaşam boyu sürdürdüğümüz iletişimimizde başarı oranlarımızın yüksek olduğunu söylemek pek de mümkün değil. Çoğu zaman ne istediğimizi anlatamamaktan, yanlış anlaşılmaktan, düşüncelerimizi iletememekten yakınıyoruz. Çok güçlü bir araç olan iletiyi gereği gibi ve gerektiği yerde kullanamıyoruz. Yani etkili iletişim kuramıyoruz. İletişim çabalarımız çoğunlukla başarısızlıkla sonuçlanıyor.

Her toplumda iletişim becerileri yetersiz olan bireye rastlanmaktadır. İnsanların bir kısmı aşırı derecede saldırgan eğilim içinde bulunmaktadır. İnsanların aşırı saldırgan ve çekingen olmalarının temel nedenlerden birinin nerede ve nasıl bir iletişim kuracaklarını bilmemeleridir. Lise düzeyindeki öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırmada (Baymur, 1965) öğrencilerin belirttiği sorunlar arasında; topluluk içinde konuşmamak, karşı cinsle arkadaşlık etmekten çekinmek, ana babalarıyla konuşmaktan çekinmek gibi belli başlı sorunlar sıralanmaktadır. Lise ve diğer okullara devam eden öğrencilerin hala bu sorunlara benzer sorunlarla yüklü olduğu gözlemlerle doğrulanmaktadır. Öğrencilerin yaşadığı bu sorunların temelinde iletişim becerilerinin eksik olması ve birbirlerini yeterince anlayamamaları olduğu düşünülebilir (Balcı, 1996:61-64). Aktif sporun en çok yapılabileceği bu yaşlarda gençler spora yönlendirilmelidir. Böylece iletişim beceri düzeyi düşük olan öğrencilere verilecek spor eğitiminin, onların iletişim becerilerini geliştirerek daha sağlıklı ilişkiler kurmaya, kendi haklarını korumaya, başkalarının haklarına saygı

göstermeyi ve sonuçta özgüvenlerinin artmasına yardım edeceği düşünülebilir. "Ağaç yaşken eğilir" atasözünden yola çıkarak küçük yaşta (ilk ve orta öğretim dönemi) yapılacak spor eğitiminin fiziksel, zihinsel ve duygusal açıdan bireye daha çok fayda kazandıracığı ve böylelikle iletişim becerisini de geliştireceği göz ardı edilmemelidir.

Uygun bir eğitimle insanlara iletişim sırasında yaptıkları hataları gösterebilir ve nasıl iletişim kurmaları gerektiği kavratılırsa iletişim çatışmalarına girmeleri engellenebilir (Dökmen, 1994:93). Örneğin, bir spor karşılaşmasında taraftar ve oyuncu karşı takımın üstünlüğünü kabul etmez, başarısını onaylamaz, yenilgiyi hazmedemez saldırgan davranışlarda bulunur ise; böylelerine verilecek spor eğitimi sırasında yenme kadar yenilginin de mümkün olduğunu, karşı takımın veya sporcunun başarısını kabullenmek gerektiği, hatta tebrik etmek gerektiği, sakatlandığında rakibe yardım edilmesi gerektiği öğretilirse, kişi kabul görmeyen davranışlarını olması gerekenler doğrultusunda değiştirebilir. Böylece kuracağı iletişim daha olumlu gelişirken çatışmalar da azalır.

Spor öğrencilerimizin iletişim beceri düzeylerinin gelişmesine yardımcı olduğu gibi, hiç kuşkusuz sosyalleşmelerine de çok büyük katkılar sağlamaktadır. Günümüzde insanların fiziksel, duygusal ve toplumsal bakımdan gelişimi grup çalışmasının kolaylaştırılması, karşılıklı dayanışmanın sağlanması ve toplum üyeliğinin kazanılmasının en kolay yollarından biri spor olgusudur. Spor, bir takım fiziksel aktiviteler bütünü olmasının yanı sıra insanlara bir kişisel ve sosyal kimlik hissi ve grup üyeliği duygusu vermesi ile bireyin sosyalleşmesine yardımcı olan bir kavramı ifade eder.

Sosyalleşme sayesinde insan, toplumsal kültürle bütünleşebilir ve içinde yaşadığı topluma uyum sağlayabilir. Çünkü sosyalleşmiş insan, , toplumun ortaya koyduğu tavır ve hareket modellerini, örnekleri ve düşünme biçimlerini öğrenmiştir. Yani kısacası sosyal insan toplumdaki diğer insanlarla birlikte uyumlu bir şekilde yaşamını idame ettirmek için gerekli olan bütün toplumsal kuralları, örf ve adetleri kabul etmiştir.

Spor, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan bir sosyal etkinlik olduğu için kişinin sosyalleşmesindeki rolü çok büyüktür. Sporun genellikle kollektif bir etkinlik olduğu düşünülürse sportif faaliyetler aracılığı ile spor ile ilgilenen bireyler farklı insanlarla

sosyal ilişkiye girmektedir. Yani spor, bireyi içinde bulunduğu dünyadan çıkartarak başka ortamlarda, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlar ile diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Böylelikle spor sayesinde birey yeni dostluklar kazanmakta ve sosyal yönünü geliştirmektedir. Başlangıçta kişisel bir olgu olarak başlayan sportif faaliyetler, daha sonraları toplumsal bir nitelik kazanmakta ve daha geniş kitlelere ulaşmaktadır.

Aracı (2001)'a göre her türlü spor etkinliği sosyal bir deneyimdir ve çoğu zaman duyguları içerir. Sportif etkinliklere katılan birey oyun ve hareketler aracılığı ile duygularını ifade etme imkanı bulur. Saldırganlık, öfke, utangaçlık vb. duygularında boşalım sağlar ve bunları kontrol etmesini öğrenir. Baskı altındaki enerjiden kurtulmanın yolu oyun ya da spor etkinliklerine katılmaktır. Beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılmak bireyin fiziksel olduğu kadar benlik gelişimine de katkıda bulunur. Benlik genelde bireyin ne olduğu ne olmak istediği ve çevresini nasıl tanıdığı konularındaki bilinçliliği olarak ifade edilir. Birey bu bilince, kendini başkaları ile karşılaştırarak ulaşır. Çocuk diğer çocuklar ile oynamaya başladığında kendisinin güçlü ve zayıf yönlerini anlamaya başlar. Oyunlar sırasında kendisi ile başkalarını karşılaştırır. Yeterlilik ve yetersizliklerini fark eder. Böylelikle sportif ortam sayesinde çocuğun sosyalleşmesi de daha hızlı ve olumlu gerçekleşir.

Araştırmanın amacı, ilköğretim düzeyinde spora katılımının öğrencilerin sosyal uyum düzeyi ve iletişim beceri düzeyi arasında bir ilişkinin olup olmadığını belirlemektir. Ayrıca, öğrencilerin sportif faaliyetlere katılım düzeylerinde etkili olabilecek bazı demografik değişkenlere bağlı olarak, spora katılımın farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesi de amaçlanmıştır. Son olarak, çalışmada öğrencilerin aile içi uyum düzeylerinin sportif faaliyetlere katılım, iletişim beceri düzeyi ve sosyal uyumu ne yönde etkilediğini belirlemek amaçlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYAL UYUM KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. SOSYAL UYUM KAVRAMI

1.1.1. Uyumun Tanımı

İnsanoğlu, kendi istekleri ile çevrenin istekleri arasında sürekli bir denge kurma çabasındadır. Bu ihtiyaç ve isteklerin en başında insanın fizyolojik ihtiyaçları yer almaktadır. Fizyolojik ihtiyaçlar yanında bireyin sosyal veya duygusal ihtiyaçları da vardır. Çevresel koşullar ile içsel psikolojik güçler arasında sürekli bir dalgalanma vardır. Bu nedenle bu denge kurma süreci aktif bir süreç olmak zorundadır.

Bu açıklamalardan sonra uyum sürecini fizyolojik ve psiko-sosyal açıdan denge kurma süreci olarak tanımlayabiliriz. Uyum sürecine ilişkin konunun uzmanlarının alan yazında çok farklı tanımları yer almaktadır. Bu tanımlardan bazıları şu şekildedir:

Özden'in (2006) aktadığına göre; Geçtan (1981) uyumu, güdülerin doyumu için bireyin özellikle sosyal çevresi ile arasında var olan olumlu ilişkilerin sürekliliğidir. Bir başka tanımda Budak (1999) uyumu, bireyin kendi benliğiyle ve çevresiyle dengeli ve etkili bir ilişki kurabilmesi, geliştirebilmesi ve sürdürebilmesidir .

Durak'ın (2006) aktardığına göre; Geçtan (1993) uyumu, "Davranışları bir yandan benlik yapısının bütünlüğünü koruyacak, diğer yandan çevresel koşullarla baş edebilecek bir biçimde düzenlemek" olarak tanımlamıştır.Köknel (1993)'e göre uyum; dış ve iç ortamdaki kaynaklanan, doğal ve toplumsal koşulların neden olduğu değişikliğe alışma sürecidir.

Özden'in (2006) aktardığına göre; Morgan (1984) uyumu, güdülerin doyumu için bireyin özellikle sosyal çevresi ile arasında var olan olumlu ilişkilerin sürekliliğidir şeklinde tanımlarken, Çağlar (1981) uyumu, bireyin kendi benliğiyle ve çevresiyle dengeli ve etkili bir ilişki kurabilmesi, geliştirebilmesi ve sürdürebilmesidir şeklinde tanımlamıştır.

Bakırcıoğlu (2002)'na göre uyum, canlının gereksinimlerini gidermek, isteklerini karşılamak amacıyla içinde bulunduğu çevre ile kurduğu uyarlı ilişkilerdir.

Dirim (2003) uyumu, bireyin çevreden gelen uyarılara uygun tepkiler göstermesi, yeni durumlara, çevresine uygun, dengeli tutum ve davranışlar geliştirmesi şeklinde tanımlamıştır.

Uyum, bireyin sahip olduğu özelliklerin kendi benliğiyle içinde bulunduğu çevre arasında dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bu ilişkiyi sürdürebilmesidir (Yavuzer, 2005:228).

Köknel (1993)'e göre uyum; dış ve iç ortamdan kaynaklanan, doğal ve toplumsal koşulların neden olduğu değişikliğe alışma sürecidir.

Kısaca uyumu, bireyin hem kendisiyle hem de çevresiyle dengeli ve etkili bir ilişki kurabilmesi, bu ilişkiyi geliştirebilmesi ve sürdürebilmesi şeklinde tanımlanabilir. Bu tanımdan yola çıkarak uyumun iki yönlü bir süreç olduğu sonucuna varabiliriz. Birey hayatı boyunca sürekli bir değişme ve gelişme içerisindedir. Dolayısıyla birey hem kendisinde meydana gelen sosyal, duygusal, zihinsel ve biyolojik değişiklikleri kabullenmeli ve bunlara uygun davranış ve tutumlar göstermeli, hem de çevresindeki diğer insanlarla olumlu ilişkiler kurabilmelidir. Uyumlu birey demek, hem kendisinde oluşan bu değişiklikleri hem de diğer insanlarla olan ilişkilerini ahenkli bir şekilde dengeleyebilen kişi demektir. Uyum bir durum değildir. Uyum, davranışın tutarlılığını sağlamak için, alışma tepkilerini ortaya çıkaran güçlerin değiştiği bir süreçtir. Bu süreçte davranışsal, bilişsel ve duyuşsal süreçler birbirleriyle sürekli karmaşık bir etkileşim içerisindedir.

Özden'in (2006) aktardığına göre; Napoli (1982) uyumun tek bir standardından söz etmemiştir. Uyum sürecinin standartları bireyin karakteristik özelliklerine, zamana, yere, kültürel faktörlere ve olaylara göre değişimler gösterebilmektedir. Freud'un psiko-analitik

yaklaşımına göre iyi uyumun göstergesi id ve süper egonun ihtiyaçlarını karşılamak için savunma mekanizmalarını kullanmaktadır. Rogers'a göre ise savunma mekanizmalarını kullanmak uyumsuzluğun bir göstergesidir. Çünkü savunma mekanizmaları bireyin potansiyelini kullanmasını engellemektedir. Bütün insanlar için iyi olan tek bir yaşama biçimi yoktur.

Uzmanların ortak olarak dile getirdikleri uyum süreci ile ilgili Kaplan (1965) beş ölçütten söz etmiştir:

Bunlardan ilki hayata bakış açısıdır. Bireyin davranışlarına odaklanmasını sağlayan birtakım değerleri vardır. Bu değerler maddi hedefler olabileceği gibi manevi veya sosyal hedeflerde olabilir. Veya kişinin hayatına anlam veren ve davranışlarını şekillendiren bazı motivasyon güçleri de olabilir. İşte birey kendi yaşamında oluşturduğu bu değer ve hedeflere sıkıca bağlanarak sıkıntılarla mücadele edebilir ve hayatını düzene koyabilir. Kısaca bireyin hayata dair değerlerinin ve hedeflerinin olması o bireyin uyum sorunu yaşamadığının bir delilidir diyebiliriz.

Kaplan'a göre uyum sürecinin ölçütlerinden bir tanesi de gerçekçi kendini algılama dır. Kişinin uyum sorunu yaşamadığının bir diğer delili hedeflerine ulaşmak için akıllı planlar yapabilmesidir. Birey hem yeteneklerinin farkında olabilmeli hem de zayıf yönlerini görebilmeli ve mantıklı sınırlar içinde kendine uzak hedefler belirlememelidir. Zayıf yönlerini güçlendirme çabasında olmalı eğer bunu başaramıyorsa onlarla birlikte yaşamayı kabullenmelidir. İnsanların kendilerine ait gerçek dışı algılamaları varsa uyum sorunu yaşayabilirler. Çünkü bireyin gerçeği yansıtmayan algılamalara sahip olmaları problemlerini çözmelerini engelleyecektir.

Uyum sürecinin ölçütlerinden bir tanesi de duygusal olgunluktur. Bu ölçüte göre eğer bir birey duygularını düzenleyebiliyorsa uyum sorunu yaşamaz. Duygusal açıdan gerekli olgunluğa erişmiş bir birey, çevresindeki diğer insanlara ihtiyaç duyar. Başkalarına şefkat duyar ve kendisi de başkalarının şefkat duygularına ihtiyaç duyar. Birey duygusal stres ile kolayca sarsılmayan bir iç güvenliğe sahiptir. Duygusal olgunluğa sahip olan bir birey, toplum tarafından kabul görmüş duygusal ifade ve tepkilere sahiptir.

Sosyal duyarlılık da uyum süreci süreçlerinden bir tanesidir. Bu ölçüte göre uyum sorunu yaşamayan bir birey diğer insanlarla güzel ilişkiler kurabilir. Bencil değildir ve toplumun çıkarlarını gözetir. Başkalarını kendi çıkarları için kullanmaz. Dışadönüktür ve çok iyi sosyal ilişkiler kurabilir. Toplum tarafından kabul görür ;çünkü davranışlarını topluma göre uyarlayabilir. Kendisini başkalarının gördüğünden daha farklı görmez. Başkalarının sağlığına ve mutluluğuna önem verdiği için kurduğu ilişkilerde başarılıdır. Böylelikle birey kendi tepkileri sayesinde kendini mutlu hisseder.

Uyum sürecinin ölçütlerinden sonuncusu ise dinamik dengelemedir. Birey davranışlarını içsel güçler ile çevrenin dışsal güçleri arasında dengelemek durumundadır. Bu güçler devamlı değişmektedir. Birey katı alışkanlık ve tutumlara sahip bir bireyse, çevre şartları değişse de birey bu şartlara uyum sağlamak için gerekli esnekliğe sahip olamayacaktır.

1.1.2. Sosyal Uyumun Tanımı

Bireyin hayatını idame ettirebilmesi sadece onun fizyolojik ihtiyaçlarının karşılanması ile mümkün olmamaktadır. İnsan sosyal bir varlıktır ve dolayısıyla insanın yaşamının devamı için sosyal ihtiyaçlarının da karşılanması gerekmektedir. Bunun için de birey üyesi olduğu toplumdaki diğer insanlarla girdiği sosyal ilişkilerde de başarılı olmalıdır. Bireyin kendisini çevresindeki diğer insanlara ifade edebilmesi, çevresindeki insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlayabilmesi ve onlara karşılık vermesi, toplumsal sorumluluk alabilmesi ve toplumun gerektirdiği rolleri üstlenebilmesi bireyin yaşamını sürdürebilmesi için gerekli olan sosyal davranıştan sadece birkaç tanesidir.

Kısaca sosyal uyum, kişilerin çevresindeki diğer insanlarla uyumlu bir şekilde yaşayabilme derecesi kendisini grubuna olduğu gibi tanıtabilmesidir.

Özden'in (2006) aktardığına göre; Dobson ve arkadaşları (1995), sosyal uyum davranışının üç şekilde görülebileceğinden bahsetmişlerdir:

1-Normatif uyumluluk: Grubun birey üzerinde uyguladığı baskı bireyi belli şekilde davranmaya zorlar. Birey sözel olarak uyar fakat kendi özel görüşünü de saklar.

2-İnformal uyumluluk: Kişi alışılmışın dışında veya nasıl davranacağını belli olmadığı durumlarda informal olmayan uyum gösterir. O, genellikle başkalarının davranışlarını rehber olarak alır.

3-İsteyerek uyma: Bir kişinin diğer kişiyi etkilediği veya onların kabullerini kazandığı zaman ortaya çıkar.

Yavuzer (1996)'e göre mükemmel bir sosyal uyumun varlığından söz etmek mümkün değildir. Çünkü her birey sahip olduğu özellikler doğrultusunda bu uyum sürecini yaşamaktadır. Ancak iyi bir sosyal uyum için bir takım ölçütlerden bahsedilebilir. Bunlar:

1-Farklı gruplara uyum gösterme: Farklı gruplara uygun bir biçimde davranan, onlarla ilişki kuran, arkadaş gruplarına olduğu kadar yetişkinlere de uyum gösteren birey, sosyal açıdan uyumlu bir kişi olarak kabul edilir.

2-Sosyal tutumlar: Toplumca istenen tutum ve tavırları diğer insanlara yönelten, sosyal yaşama bu tavırlarla katılan kişiler, sosyal bakımdan uyumlu sayılırlar.

3-Kişisel doyum: Toplumsal ortamda aldığı rolle, kurduğu ilişkiden yeterince doyum sağlayan kişi, sosyal bakımdan uyumlu sayılır.

Özden'in (2006) aktardığına göre, Yavuzer (1984)' te tıpkı yetişkinler gibi çocukların da dünyaya gelir gelmez sosyal çevreyle tanıştıklarını belirtmiştir. Çocuklar da sosyalleşme süreci aile ile başlar ve akran grubu, yakın çevresindeki insanlar ile devam eder. Çocuklar sosyal ihtiyaçlarını giderebilmek için tüm bu insanlarla uyum içerisinde yaşamak zorundadır.

Tutarlı ve sağlıklı ilişkilerin egemen olduğu, uyumlu ve özgür bir aile ortamı içinde yetişen çocuklar özerk bir birey olarak yetişkin yaşamına ulaşabilir. Çocuk için böylesi bir aile ortamı yaratılması ve anne babanın çocuklarına yönelttikleri tutumların sağlıklı olması da büyük ölçüde onların kendi içlerinde barışık, dengeli huzurlu ve birbirlerine karşı sevgi ve saygılı olmalarına bağlıdır (Yavuzer, 1984:287).

Yapılan birçok araştırmaya göre, okul döneminden önce, tüm çocuklar yaşıtlarıyla sınırlı bir etkileşim içinde bulunurlar. Paylaşımları ağırlıklı olarak oyun ekseninde dönmektedir. Tam olarak iletişim kurmayı, okul yıllarında öğrenirler. Özellikle okulun ilk yılında etkileşime geçebilme becerisinin kazanılması gereklidir. Her ocuk grup normlarına uymayı, belirli kuralları takip edebilmeyi, tepkisel davranmamayı öğrenmelidir. Okul dönemine kadar sürdürdüğü davranış özgürlüklerini bir kenara bırakmayı ve sosyal kurallara, toplum gereksinimlerine uygun davranma becerilerini kazanmalıdır. Sosyal uyumun başarılı olması için, başarılı insan ilişkileri mevcut olmalıdır.

Özden'in (2006) aktardığına göre, Marschark (1997)'de yaptığı bir araştırmada şu sonuca ulaşmıştır: Her ocuk diğerleriyle yakınlık kurmaktan hoşlanır, desteklenmek ve büyükler tarafından sevilme ihtiyaındadır. Aynı zamanda fiziksel bakımdan büyüklere bağlıdır. Bu tür bir bağımlılık ilişkisi çocuklar için son derece normaldir ve kişilik ile duygusal gelişimde önemli bir rol oynar. Fakat ocuk büyüdükçe bağımlılık ilişkisi de yavaş yavaş bağımsızlığa doğru yönelir. Diğer insanlara bütünüyle bağımlı çocuklar, kendi hayatlarını kontrol duygusu geliştirmede problemler yaşarlar.

Uğurtaş (1984) okul ortamında öğretmenlerin öğrenciler de karşılaşabileceği sosyal uyum sorunlarından bazıları şu şekilde sıralamıştır: Fazla ekingen olma, kendine güven beslememe, yalnız kalmayı yeğleme, başkaları tarafından açıkça istenmeme, her iki cinsten arkadaş bulamama, karşıt cinsten kaçma, okul törenlerine veya benzeri törenlere gelmeme, nostalji, sürekli güvensizlik ve anksiyete tutumları, oyunlara katılmama, teneffüste yalnız kalma, vb.

Bakırcıoğlu (2002) uyum ve davranış bozukluklarını oluşturan pek çok neden sıralamıştır. Bunlar arasında ağırlığın, aile çevresi ile ilgili olanlardan olduğu görülmektedir. Bu nedenlerin belli başlıları şunlardır:

- 1- Aile içi ilişkileri ve etkileşiminin bozuk oluşu.
- 2- Anne babanın ilgisizliği ya da aşırı ilgisi.
3. Anne babanın boşanmış olması ya da ailenin parçalanmışlığı.
4. Annenin, babanın alkol, uyuşturucu maddeler kullanması.

5. Çocuğa baskıcı, tutarsız, karasız bir disiplin uygulanması.
6. Çocuğun yersiz, yanlış ve aşırı cezalandırılması.
7. Çocuklarla ilişkilerde karasız, insiyatifsiz davranılması.
8. Anne babanın işsiz, ekonomik sıkıntı içinde olması.
9. Çocuğun okul başarısının düşüklüğü.
10. Kötü arkadaşlarla birliktelik.
11. Çocuktaki beklenti zayıflığı ya da yokluğu.
12. Aşırı toplusal baskı, özgürlüklerin kısıtlanması.

1.1.3. Sosyal Uyum ve Becerileri Etkileyen Faktörler

Okul öncesi dönemde çocuğun sosyal uyum ve becerilerinin gelişimi bazı faktörlerden etkilenmektedir. Bunlardan en temel olanlar aşağıda verilmiştir.

1.1.3.1. Anne-Baba Çocuk Etkileşimi

Anne ve babaların çocuklarına karşı tutumlarının onların uyumunu etkilediğini ortaya koyan birçok araştırma vardır. Onur (2000)'a göre; ailenin çocuğa karşı demokratik bir yaklaşım içinde olması onun özellikle sosyal uyumunu olumlu yönde etkiler. Ailenin eğitim seviyesinin düşük olması, aile içi ilişkilerin istenilen nitelikte olmaması, çocuğun eğitiminde eksik ve yanlış uygulamalara neden olabilmektedir. Çocuğun davranışlarını kişilik özellikleri ve yetiştiği aile içindeki yaşadığı deneyimler etkilemektedir. Zira çocuk, yapısı itibariyle davranışlardan etkilenmekte olup bu davranışları taklit etmeye çalışmaktadır. Yavuzer (2001)'e göre; çocuk toplumsallaşma etkileşimini üç etki ile kavrar. Bunlar model alma, taklit ve sosyal pekiştirme'dir. Tüm bu etkiler özellikle aile tarafından çocuğa yöneltilir. Model alma; bireyin çevresindeki davranış biçimlerini, bir diğer bireyden öğrenmesidir. Bu süreçte öğrenmek kadar, bireyin öğrenerek tekrarlamaya başladığı davranışlar karşısındaki toplumsal tepkileri de sınıadığı dönemdir. Taklit, çocuğun gelişmesindeki en güçlü etkilerden birisidir. Çocuklar, yetişkinler ve diğer çocukların kendi saldırganlık dürtülerini nasıl kontrol ettiklerini izleyerek ve kopya ederek, kendilerinin nasıl davranacaklarını öğrenirler. Sosyal pekiştirme; birey kendine model olarak gördüğü

bireylerin davranışlarını taklit ederek girdiği bir süreçte, her davranışının kabul edilebilirliğini de kavramaya başlar. Onaylanan ve onaylanmayan bu davranışların sonucu, onaylanmış olanın doğru olduğu, ödüllendirildiğini görür.

Gözlemle ve sosyal pekiştirme etkisiyle, sosyal davranış normlarını hızla öğrenir (Akalin, 1999: 525).

Çocuk ilk sosyal davranışları, aile bireyleri ile etkileşimi sonucunda kazanır. Ailede anne babanın ve diğer bireylerin çocukla olan etkileşimi, çocuğun aile içindeki yerini belirler. Aile, çocuğa güven duygusu aşılar, çocuğun sosyal kabul görebilmesi için gerekli ortamı hazırlar. Aile, okul öncesi dönemde çocuğun yaşamında etkili bir sosyalleştirme kurumu olarak dikkat çeker. Çocuk okul öncesinde kendisine sunulan sosyal deneyimlerin yanı sıra, model alacağı kişiler olarak da aile üyelerinden yararlanır. Aile, çocuğa sosyal açıdan kabul edilen davranış biçimlerinin gelişimi için rehberlik eder.

Ailede, anne babanın çocuk üzerindeki etkisi, daha bebek dünyaya gelmeden önce başlar. Anne-babanın bebeğin dünyaya gelmesine istekli ya da isteksiz oluşları, hazır olup olmamaları, bebekten beklentileri, bebeğin ilk izlenimlerini ve çevresi ile duygusal etkileşimini etkiler.

Çocukta sosyal ilişkilerin gelişmesinde anne çocuk diyalogunun önemli bir rolü vardır. Anne ile çocuk arasında kurulan sağlıklı iletişim, çocuğun sağlıklı bir kişilik geliştirmesini sağlar. Başkaları ile olumlu ilişkiler kurması için temel oluşturur.

Çağdaş ve Sezer (2002) yapmış oldukları çalışmada; sosyal uyumda gecikme pek çok davranış problemi, içe-dönük, çekingen güvensiz kişilik gibi olumsuz kişilik özelliklerine neden olabildiği sonucuna varmıştır.

Güçlü aile birliği ve etkin ana-babalık güç durumlara karşı hassas çocukların uyum sağlamalarını destekler. Güvenli, tutarlı, sevgiye dayalı aile-çocuk ilişkisi çeşitli risk ortamlarında, örneğin düşük sosyal ekonomik seviyeden kaynaklanan riskli ortamlarda onarıcı, koruyucu bir süreçtir (Raver, 1997: 1-2).

Anne-babanın gözlenen davranışları ve tutumları; çocuğun etkinliklerini, cinsiyet rollerini, kısaca tüm kişilik gelişimini etkilemektedir. Anne-baba çocuğun davranışlarını ne aşırı derecede kontrol edip kısıtlamalı, ne de çocuğun her istediği şeyi yapmalıdır. Tutarlı ve güven verici bir tutuma sahip olmalıdır. Anne-baba çocuğun uygun isteklerini, gücü ölçüsünde, belli bir seviyede özgürce yapmasına izin vermeli ve çocuktan beklentilerini de açıkça belirtmelidir. Anne-baba çocuğu aşırı derecede sınırlandırmadan, fakat tamamen de başıboş bırakmadan uygun bir denge kurarak girişimlerini desteklemelidir.

Baumrind'e göre; ailenin eğitim düzeyi her dönemde çocuğun, fiziksel, zihinsel, cinsel, sosyal ve devinimsel gelişimini geniş ölçüde etkilemektedir. Bu arada, özellikle anne-babanın kişisel ilişkilerinin nitelik ve içerik açısından uygun bir düzeyde bulunması, aile içi iletişiminin en önemli değişkenidir. Sorunlu davranışların belirlenmesi ve düzeltilmesinde, benzer davranışlar gösteren anne- babalar, bu şekilde bir yandan çocuklarına uygun bir davranış modeli oluştururlar. Bir yandan da ailenin bütünlüğünü ve uyumunu koruyarak geliştirirler. Huzursuz ve gergin bir aile ortamının ya da parçalanmış bir ailenin ise, çocuğun gelişimini olumsuz etkileyeceği açıktır. Mutsuz ve çekişmeli aile ortamında, çocukların, genellikle içe dönük, edilgen ve bağımlı kişilik özellikleri gösterdikleri belirlenmiştir. Aynı zamanda özgüven ve özsaygı durumlarını yeterince kazanamayan bu çocukların, sosyal ilişkilerinde uyumsuz ve başarı güdülerinin düşük olduğu belirlenmiştir (Cunningham, 1993:169-182).

Aile-çocuk etkileşimi, çocuğun sosyal ve duygusal uyumunda oldukça anlamlı bir yere sahiptir. Aile içindeki duygusal etkileşimin azalmasında anne ya da babadan birinin kaybı veya ayrılıkları ya da çocukları reddetme, ihmal etme, tutarsız davranma, aşırı koruyucu, aşırı hoşgörülü davranma gibi tavırlar gelmektedir. Çocuklarının gereksinmelerine yanıt vermemeleri, duygusal etkileşimi azaltan ya da tamamen ortadan kaldıran diğer etkenlerdir. Ailede duygusal etkileşim eksikliği tüm uyumu özellikle duygusal ve sosyal uyuma olumsuz etkide bulunmaktadır (Yavuzer, 2001; Dirim, 2003; Dehart ve başk, 2004:356). Smith ve Walden' in (1999) yaptığı çalışmada; olumsuz tutum ve davranışlar gösterilen çocukların negatif duygusallık ve okulda duygusal destek arama davranışları yüksek bulunmuştur.

Yeni yürüyen bebekte olduğu gibi, okul öncesi dönemde de anne babalar çocuklarına yavaş yavaş sorumluluklar vermeli ve bir yandan da çocuklarının çaresiz durumda kalma ihtimaline karşın hep ulaşılabilir ve çocuğun yakınında olmalıdırlar (Dehart ve başk, 2004: 356).

Bakırcıoğlu (2002)'na göre; çocuğu olduğu gibi kabul etmemek, başkalarıyla kıyaslamak, çocuğa yönelik yaş ve gelişim düzeyinin ilerisinde beklentiler taşımak da bazı anne-babaların yapmış olduğu hatalar arasındadır. Bu davranışlar, çocuğu isyankar yapabilir, aşırı hırslı, çekingen ve yaşam zevkinden yoksun hale getirebilir. Buda çocukların sosyal gelişimleri akranlarına göre geri kalmasına neden olabilir.

Yavuzer (2001), Çağdaş ve Sezer (2002) yapmış oldukları çalışmada; çok katı bir disiplin ve otorite uygulayarak çocuklarını aşırı baskı içinde esnek ve sevgi dolu bir etkileşimden uzak yetiştiren ebeveynlerin çocukları pasif, kendi duygu ve düşüncelerini ifade edemeyen, etki altında kalan bir kişilik yapısı ya da saldırgan davranışlar gösterebilme eğiliminde oldukları sonucuna varmıştır.

Anne ve babanın çocuk eğitimindeki görüş ayrılıkları ya da anne-babanın çocuğun davranışları konusunda gösterdiği değişken davranış biçimlerinden kaynaklanabilen dengesiz ve tutarsız davranışlar, çocuğun ne zaman, nasıl davranması gerektiğini öğrenememesine, anne ve babasıyla çatışmasına neden olmaktadır. Anne-babaların tutarlı olması, çocukların toplum kuralları ve normlarına uygun davranışlar geliştirerek, sosyal çevreye uyum sağlamalarını kolaylaştırmaktadır.

Yavuzer (2001) anne-baba arasındaki çatışmanın, çocuklar üzerinde gerek aşırı serbest, gerekse aşırı kısıtlayıcı anne-baba tutumundan çok daha yıkıcı bir etki yaptığını bulmuştur. Evdeki huzursuz ve gerilimli etkileşimler, çocukların duygusal ve sosyal uyumunu derinden etkileyerek davranış problemleri geliştirmelerine neden olmaktadır.

Çağdaş ve Sezer (2002)'e göre; anne ve babaların güven verici, destekleyici ve hoşgörülü biçimde çocuklarına yaklaşmaları, çocukların sosyal uyumu için ideal olan etkileşim biçimidir. Anne-babaların, çocukların hem ilgi ve ihtiyaçlarına duyarlı davranarak, hem de

çocuklarını denetleyerek bir dengeyi yakalamaları gerekir. Çocuklarının sosyal uyumunu olumlu yönde destekleyen ebeveynlerin öncelikle çocukların gelişim dönemlerini bilmeleri ve çocuklarını kendilerine özgü bireyler olarak kabul etmeleri gerekir. Anne ve babanın çocuklarına dengeli kararlı ve tutarlı davranmaları çok önemlidir. Ebeveynler, çocuklarının sosyal uyumunda uygun ve sağlıklı birer özdeşim modeli olacak şekilde davranmalı, çocuklarının yaş ve gelişim özelliklerine uygun beklentiler taşımalarıdır. Anne ve babanın çocuklarına sunduğu koşulsuz sevgileri, sevgi ve hoşgörüye dayanan etkileşimleri, çocuklarının bağımsız, içten denetimli bir kişilik yapısını geliştirmesini sağlar. Ebeveynlerin çocukla iletişiminde güven ve saygı öncelikli olmalıdır. Aile içinde uyulması gereken sınırlılıklar ve standartlar önceden belirlenmeli, çocuğa anlayacağı biçimde açıklanmalı ve rehberlik edilmelidir. Çocuğun görüş ve düşüncelerine değer vermek, karşılıklı iletişimlerde emir verme, uyarma, tehdit etme, öğüt verme, yargılama, suçlama gibi iletişim engellerini kullanmamak önemlidir. Çocuklarının sosyal uyumunu destekleyen ebeveynler, çocuklarıyla nitelikli ve sık zaman geçiren, sosyal yaşantıları paylaşan, onları dinleyen sorularına karşılık veren, çocukları için gerekli olan uyarıcıları sağlayan, demokratik bir tutum içinde sorunlara çocuklarla birlikte çözüm arayan, güven verici ve hoşgörülü bir tutum içinde gerektiğinde sınırlamalar ve denetlemeler getiren ebeveynlerdir. Pettit ve başk. (2000) tarafından yapılan çalışmada; destekleyici ebeveyn olma, çocuğun etkinliklerine ve arkadaşlarına ilgi gösterme olarak nitelendirilmektedir. Bu faktörler çocuğun davranışsal, sosyal ve akademik uyumuna katkı sağlamaktadır. Destekleyici ebeveyn olmanın olumlu sonuçları hem kız, hem erkek çocukları için geçerli olmasına rağmen, kız çocukları için daha güçlü olarak bulunmuştur.

Sonuvar (1999)'a göre; anne babaların çocuklarının sosyal uyumunu desteklemeye yönelik davranışları, çocuklarının kendilerine güvenen, yaratıcı ve sosyal yönden gelişmiş, bağımsız, kendi haklarını korumasını bilen, başkaları ile işbirliği ve dayanışma içine girebilen, kendisiyle ve çevresiyle barışık, dengeli ve uyumlu bir kişilik yapısı geliştirmesine neden olmaktadır.

1.1.3.2. Kardeş ilişkileri

Kardeşlerin ilişkisi ve etkileşimi çok yönlüdür ve ileriki sosyal ilişkiler için bir basamak teşkil eder. Okul öncesi dönemde bir çocuğunun kardeşi doğduğu zaman, bazı çatışmalar ve davranışsal değişimler yaşamasına neden olabilmektedir. Büyük çocuğun gösterdiği davranış, birçok çatışmanın yaşanmasına rağmen, anne-babanın yeni doğan bebeğe olan tavrı ile yakından ilişkilidir. Annenin, büyük çocuğunu bebekle ilgilenme konusunda teşvik etmesi ve bebeğe bir “bebek”ten çok bir “kişi” ya da “birey”miş gibi davranması, büyük çocuğun yeni doğan kardeşine karşı daha ilgili ve şefkatli bir tavır takınmasını sağlar (Cunningham, 1993:169-182)

Kardeş ilişkileri duygusal anlamda çelişkili olarak tanımlanabilir. Zira kardeşler zaman zaman çatıştıkları gibi içten ve sıcak ilişkiler içinde de olabilirler. Yoğun pozitif ve negatif duygusal ilişkiler, kardeşliği çarpıcı hale getirir. Kardeşler büyüdükçe negatif ve pozitif etkileşimlerin yoğunluğu ve sıklığı azalır. Kardeşler özellikle ilk çocuklukta, çocukların yaşamında önemli ve tutarlı sosyalleşme araçlarıdır (Deckard ve başk. 2002: 571-588).

Bee (2000), okul öncesi dönemde kardeş ilişkilerinde sadece rekabet görünmediğini bulmuştur. Yeni yürümeye başlayan okul öncesi çocukları kardeşlerine yardım eder, onları taklit eder, oyuncaklarını paylaşır. Yapılan bir boylamsal çalışmada, büyük çocuğun bir yaşına gelene kadar, küçük kardeşi taklit ettiği, bir yaşından sonra da küçük kardeşin büyük kardeşi taklit ettiği görülmüştür.

Deckard ve başk. (2002) yaptıkları çalışmada; kardeş ilişkileri farklı aile ortamlarında incelenmiştir. Kardeş çatışma ve agresifliğinin, en yüksek oranda yalnız annelerden oluşan ailelerde görüldüğü, kardeşler arasındaki zıtlığın daha çok çocukların davranışsal ve duygusal problemleriyle ilişkili olduğu, ancak bu etkilerin aile tipine göre değişiklik gösterdiği sonuçlarına varılmıştır.

Ailede tek olan genellikle ben merkezci, diğerlerine bağımlı ve değişken karakterli olabilmektedir. Tek çocukların sosyal duygusal gelişim düzeyleri, ailelerinde iki-üç çocuk olanlar ile dört ve daha fazla çocuk olanlara göre daha yüksektir. Ailelerinde iki-üç çocuk

olanların sosyal duygusal uyumları, ailelerinde dört ve daha fazla çocuk olanlara göre daha yüksektir. Çocuk sayısı arttıkça sosyal duygusal uyum düzeyleri azalmaktadır.

1.1.3.3. Akranlar ve Arkadaşlık ilişkileri

Hartup (2000) yaptığı çalışmada; çocuğun sosyal yönden uyumu için arkadaş edinmesi ve arkadaş gruplarına girmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Arkadaşlık, çocuklara beceri, öğrenme ve gelişim için ortam ve koşulları sağlar, duygusal ve bilişsel yönden destekler, sorumluluk almayı, kendi haklarını korumayı, başkalarının hak ve sorumluluklarına saygı duymayı öğrenmesine yardımcı olur. Böylelikle çocuk toplumsal yaşamın yöntem ve kurallarını benimser. Akran grupları, çocukların güven duygularını geliştirir, çekingenliği azaltır, sosyal uyumunu kolaylaştırır. Arkadaşları olan çocuklar olmayanlara göre, sosyal olarak daha yeterlidir. Çocuklar, olgunluk ve yetenek düzeyleri, kendilerine benzer olan yaşlılarıyla arkadaş olur. Arkadaşlarını destekleyici olarak algılayan çocukların daha popüler, daha sosyal oldukları ve daha az davranış problemine rastlandığı görülür.

Mussen ve arkadaşları (1990) yapmış oldukları bir araştırmada, bebeklerin, ilk altı aylıkken diğer bebeklere, pozitif ilgi göstermeye başladığını bulmuştur. Bebek ilk olarak on sekiz aylıkken, özel oyun arkadaşı tercihi sinyalleri verir. Bebeğin ebeveynleriyle güvenli ilişkisi, akranlarıyla daha sonraki arkadaşlıklarına da temel oluşturur. İkinci yılın ortalarında tanımadıkları bir çocukla karşılaşınca kısa süreli bir utangaçlık yaşarlar. Oyunu kurallarıyla oynamazlar, oyunları kısa sürelidir. Buna rağmen diğer çocuklarla etkileşim yaşantıları, daha sonraki işbirlikçi oyunu kolaylaştırır. Üç yaşa doğru yaşlılarıyla bir araya gelme ve oyun gruplarına katılma ihtiyacı duymaya başlarlar. Üç yaşındakiler olaylara başkalarının bakış açısıyla bakmakta zorlandıkları için, arkadaşlıkları daha kısa ömürlüdür. Arkadaşlarını çoğunlukla fiziksel olarak yakın olma, oyunla ilgili ortak yönelişler ve fiziksel özelliklerine göre seçerler. Arzu edilen bir oyuncak üzerine rekabet, arkadaşlığı hızla sonlandırabilir, başlatabilir.

Dört yaşındaki çocuklar, üç yaşındakilere göre daha uzun süreli arkadaşlıklar kurar, ilişkilerinde daha işbirlikçidir. Diğer çocuklarla etkileşimde bulunma ve işbirlikçi oyun aktivitelerine katılmak ister. Çocuklarla iyi ilişkiler kurmaları, sosyal yeterliliklerine

bağlıdır. Dört – beş yaşlarındaki çocuklar, anne babalarından ilgi, onay ve kabul görme gereksinimlerini yaşlılarına kaydırır.

Beş yaşındaki çocuklar, akranlarına büyük ilgi ve merak duyar, arkadaşlarına sorular sorar, arkadaşlarıyla bir etkinliği paylaşırken zevk alır. Arkadaş edinirken ilk girişimlerinde beceriksiz davranışlar da cesaretleri kırılmaz. Bu şekilde nasıl arkadaş edineceklerini öğrenir. Grupla oyun oynayabilir. Dört yaşından itibaren mizahı kullanan çocuklar, beş yaşında mizahı daha yoğun kullanır.

Altı yaşına geldiklerinde ise çocuklar, sosyal ilişkinin nasıl kurulduğunu, ailenin dışındaki insanlarla ve arkadaşlarla nasıl beraber olacaklarını öğrenmeye başlar. Uyum ve işbirliği gelişir. Empati tam olarak bu yaşta geliştiği için başkalarını daha iyi anlamaya başlar. Organize edilmiş grup oyunlarından hoşlanır (Poole ve başk. , 2003: 27-34).

Okul öncesi dönemde oyun arkadaşı seçimine bakıldığında cinsiyet ayrımcılığı yaygındır. Çocuklar, yetişkinlerin baskısı altında olmadıklarında karşılıklı olarak aynı cins oyun arkadaşlarını seçmektedir. Cinsiyet ayrımı, cinslerin ilgilendiği etkinliklerin farklılığı ile ilgilidir. Aynı cinsten oyun arkadaşı seçme eğilimi, üç yaş ve daha öncesinde görülmekte, en yüksek düzeye altı-onbir yaşlarında ulaşmaktadır. Erkek çocuklar daha geniş gruplarla, cadde ve açık alanlarda oyun oynarken, kızlar evlerinde ya da bahçelerinde güven duydukları bir iki kız arkadaşlarıyla oynamayı seçerler. Kızlar, erkeklere göre daha kolay arkadaş edinmektedir, arkadaşlıkların bozulması, erkeklere göre yoğun duygusal tepkiler sonucu oluşur (Maccoby, 2000:204-205). Arkadaşlık üzerine yapılan araştırmalar nitelikli bir arkadaşlığın çocuklar üzerinde olumlu etkileri olduğunu varsayar: özsaygı ve özgüvenlerini pekiştirdiğini, sosyal uyumlarını artırdığını ve stresle baş etme becerilerini geliştirdiğini düşünür. Ayrıca, sosyal uyumun göstergeleri ile arkadaş niteliğinin karşılıklı etkileşimi, bu varsayımın paralellik göstermektedir. Örneğin, erken ergenlik dönemindeki çocuklar arasında, olumlu özelliklere sahip bir arkadaş edinmenin, okula katılımı artırdığı, sosyal olarak kabul görmeyi kolaylaştırdığı ve genel olarak da özgüveni ve özsaygıyı artırdığı ortaya çıkmıştır. Arkadaşlığın kalitesi, çocukların sosyal adaptasyonlarında gösterdikleri değişimi etkilemektedir.

Palut (2003)'e göre çocukları sosyal ortamlarda sergiledikleri tavır ve davranışlara göre 4 gruba ayırmak mümkündür:

- Popüler Çocuklar: Bu tür çocuklar, akranlarına göre daha zeki ve yetenekli ve duygusal yönden olgun özelliklere sahiptirler. Ayrıca bu çocukların fiziksel olarak daha hoş görünümüne sahip oldukları tespit edilmiştir.
- Dışlanan Çocuklar: Saldırgan ve etraflarına zarar veren davranışlar sergilemektedirler. Akranlarıyla ilişkileri gergindir ya da onlardan tamamen kaçarlar.
- İhmal Edilmiş Çocuklar: Sosyal olayların ve grupların içinde çok az bulunurlar. Kendi başlarına olmaktan zevk duyarlar,
- Sorun Yaratan Çocuklar: Sosyal becerilere sahip, zeki ve grup üyeleri üzerinde etkili olmalarına rağmen, kuralları bozucu ve saldırgan davranışlar sergilerler.

Sosyal becerilerdeki yetersizliğin sonuçları üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Boivin ve başk. (1995) yaptıkları çalışmada çocuklardaki deprese ruh hali ve yalnızlığın olumsuz akran ilişkileri ile ilişkili olabildiği sonucuna varmışlardır. Bu araştırmalar düşük sosyal becerilerin çocuklukta yaşanan zorluklar ve ileri yaşlarda yaşanabilecek uyumsuzluklarla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Çetin ve arkadaşları (2003) ise yapmış oldukları çalışmada akran ilişkileri zayıf ve yetersiz olan çocukların psikolojik, davranışsal ve sosyal alanlarda yaşamlarının sonraki döneminde rahatsızlık yaşama eğiliminde oldukları sonucuna varmışlardır. Bunlar arasında okul başarısızlığı, şiddet, psikopatoloji ve suç eğilim sayılabilir.

1.1.3.4. Okul ve Öğretmenler

Çocuğun benlik kavramının gelişiminde aileden sonra, eğitim ortamı etkili olmaktadır. Okulda benlik kavramı, öğretmenin çocuğa ilişkin düşüncelerinin çocuk tarafından algılanışına bağlı olarak biçimlenmektedir. Eğitim, yeni kuşakların, toplum yaşamında yerlerini almak için hazırlanırken, gereken bilgi, beceri, anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliği olarak tanımlanmaktadır. Eğitimin niteliği büyük ölçüde öğretmenlerin niteliği ile özdeştir. Öğretmenlik mesleğinde hedef

kitle çocuk yani insandır. Öğretmenlik mesleğinde yapılan etkinliklerin, verilen hizmetlerin insana yönelik olması, öğretmenin kişilik özellikleri yönünden de yeterli olmasını gerekli kılmaktadır. Öğretmenlerin olumlu sosyal davranışları teşvik etmesi ve çocukları bu davranışlara yönlendirmesi, çocuklarda sosyal etkileşimi arttırarak uyumsuz sosyal davranışları azaltmaktadır. Öğretmenin sosyal davranışlarıyla model olması, çocukların bu davranışları göstermedeki isteklerini arttırmaktadır.

Öğretmenler çocukların olumlu benlik kavramı geliştirebilmeleri için; olumlu beklentilerin, arkadaşlığın ve kabul görmenin etkin olduğu öğrenme ortamının yaratılmasında, çocuğa karşılaştığı öğrenme güçlüklerini aşmada yardımcı olunarak öğrenmenin sağlanmasında önemli rol oynamaktadır. Bu durum, çocukta sevilen, değer verilen ve öğrenebilen bir insan olduğu düşüncesini yani olumlu benlik kavramını güçlendirir. Olumlu benlik kavramı geliştiren çocuk, ilgi ve yetenekleri konusunda tutarlıdır. Yeteneklerini üst düzeyde gerçekleştirir, sorumluluk taşır.

Öğretmenler, anne babadan sonra çocukla en çok ilişkisi olan yetişkinlerdir. Öğretmen tarafından anlaşılma ve tanınma gereksinimi, sadece bir yetişkin tarafından değerlendirilme isteği değil, tanınarak ve anlaşılarak kendini tanıma ve anlama isteğidir (Gül, 2003 : 8-11). Barge ve Melhuish (1995), Norveç'te dört-altı yaş çocukları arasında yaptıkları çalışmada, okul öncesi öğretmeninden yüksek nitelikli bir eğitim alan çocukların sosyal gelişimlerinin iyileştiğini görmüşlerdir. Anderson (1989) da İsveç de yaptığı çalışmada iyi nitelikli bir okul öncesi eğitiminin çocukların sosyal gelişimine katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Sosyal-duygusal gelişim üzerine yapılan araştırmalarda, bütün sonuçlar okul öncesi öğretmenin verdiği eğitimin kalitesiyle bağlantılı olduğunu göstermektedir (Akt. Melhuish ve Lambidi, 1996:56).

Howes' in (2000) yaptığı boylamsal çalışmada çocukların akranlarıyla kurdukları sosyal yeterliliğin okul öncesi sınıfın sosyal-duygusal ortamı, çocuk ve öğretmen ilişkilerinin niteliğiyle bağlantılı olduğu sonucuna varmıştır. Çocuklar, ılımlı ve güvenli öğretmen-çocuk ilişkisine sahip olduklarında, akran ilişkileri dahil tüm sosyal ilişkileri için öğretmenlerinden kaynak olarak yararlanmaktadırlar. Sosyal-duygusal sınıf ortamı,

öğretmen-çocuk ilişkilerinin niteliği, grup içindeki çocukların davranış problemleri, akranlarla oyunun niteliği ve sıklığını içermektedir.

1.1.3.5. Kitle İletişim Araçları

Elkin (1995)'e göre kitle iletişim araçları çocukla doğrudan bireysel bir etkileşim içinde olmakla birlikte, toplumsallaştırıcı etkileri kendine özgüdür. Kitle iletişim araçları günden güne düzenlenir, çocuğu cezalandırmaz, ödüllendirmez, sevmez. Ancak onun hislerine, eylemlerine cevap verir. Çocuk kitle iletişim araçlarında gördüğü, duyduğu durumları kendi ilgi alanına geçirir ve onların bir bölümü doğrudan onun yaşam biçimini, varlığını etkiler. Çocuğun yaşamına giren bu kurallar ve durumlar dolaylı ya da doğrudan, koşullarında etkisiyle toplumsallaşmaya önemli ölçüde katkı sağlar.

Harris (1986)'e göre ise teknolojinin ilerlediği son yıllarda çocuklar, okuldan daha fazla etkili olmasa da okul kadar etkili yeni bir dış faktör olan televizyon ile yakından ilgilenmektedir.

Televizyonun çocukların davranışına etkileri üzerine yapılan bir araştırma, ailelerin televizyon izlemekle daha çok zaman geçirdikçe, televizyon dışındaki diğer aile etkinlikleri ile daha az meşgul oldukları sonucunu ortaya koymaktadır. Anne babalar sıklıkla televizyonu çocuğu sessiz ve meşgul kılmak için bir araç olarak kullanmaktadır.

Bazı araştırmacılar; televizyonun, çocukları oyundan alıkoyduğunu belirtmektedir. Çocukların televizyon yüzünden, kaslarını geliştirmek için egzersiz yapma ya da yaratıcı bir şekilde arkadaşlarıyla oynama fırsatını kaçırdığını ifade etmektedir. Ayrıca uzun süreli televizyon izlemenin çocukları sosyal olmayan pasif bireyler haline getirdiğini savunmaktadır.

Televizyondaki şiddet unsuru da dikkat edilmesi gereken bir noktadır, zira çocuklar televizyonda ne görür ya da duyarsa onu tekrarlamaktadır. Okul öncesi çocukları gerçekte hayali ayırt etme güçlüğü yaşar ve dolayısıyla büyük çocuklara oranla televizyondaki şiddetin etkilerine karşı daha savunmasız olur.

Televizyondaki şiddeti çok fazla izleyen çocukların, diğer çocuklara oranla agresif davranma olasılığı daha fazladır. Bu olasılık için 3 açıklama vardır. Birincisi, televizyondaki saldırganlık, taklit için model oluşturur. Çocuklar filmlerde izledikleri saldırganlığı taklit eder. İkincisi, agresif insanların varlığı ve silah gibi araçlarla sürekli olarak agresifliğin ilişkilendirilmesi ile çocuklar agresif davranışları öğrenir. Saldırganlığın tekrar tekrar izlenmesi, şiddet sunumunda çocuğun olumsuz bir şekilde karşılık verme olasılığını artırır. Bu şekilde, saldırganlık koşullandırılmış karşılık haline gelir. Üçüncüsü, televizyondaki şiddet gibi duygusal olarak doldurulmuş durumlar sayesinde, genel olarak duygusal canlılık kışkırtılmış olur. Heyecan verici içerikler bu canlılığa neden olur. Ancak belirli durumlar, yükselmiş olan bu canlılığı saldırganlığa dönüştürür. Okul öncesi çocuklar, davranışın arkasında yatan güdülere odaklanmadıkları için, iyi amaçlarla sergilenen şiddet ve kötü amaçlarla sergilenen şiddet arasında ayırım yapmakta sıkıntı yaşar. Programlar, televizyon izleme deneyiminin sadece bir parçasıdır. Ürünleri satmak amacı güden reklâmlar ve çocuklar için yapılmış reklâmlar bu kültürün bir başka tartışmalı alt grubudur. Okul öncesi çocukları bilgiyi eleştirmeden, kritik etmeden kabul ettikleri ve ürünün değerine ilişkin yargı oluşturamadıkları için, televizyondaki reklâmlardan derin bir şekilde etkilenir. Araştırmalara göre, okul öncesi çocuklar, reklâmların sembollerini ve reklâm müziklerini hatırlar çocukların çoğu televizyonda gördüğü oyuncak ya da yiyeceği ister. Bu bağlamda özellikle okul öncesi dönemde çocukların televizyon, bilgisayar, VCD, DVD vb. iletişim araçlarıyla sınırsız ve kontrolsüz bir şekilde bırakılmaması sosyal ve duygusal gelişimleri yönünden son derece önemlidir.

1.1.3.6. Sosyo-Ekonomik Düzey

Sosyo-ekonomik nedenlerin başında aileyi ele almak gerekmektedir. Aile, bireyin en yakın olduğu ve toplumsallaşma sürecinin içinde birey üzerinde en etkin olan toplumsal gruptur. Çocuk, ailenin bir üyesi olarak kişiliğini ve davranışlarını aile içinde aldığı eğitimle kazanmaktadır. Buna göre aile, çocuğun yönlendirilmesi ve biçimlendirilmesinde etkin rol oynamaktadır.

Yavuzer (1996)'a göre ailenin sosyo-ekonomik koşulları, aile yaşamını olumsuz etkilediği gibi çocuğun kişiliğini de olumsuz etkileyebilmektedir. Yoksulluk nedeniyle olumsuz koşullar altında kalan çocuklar sürekli kaygı içinde kalmakta, bu duygu da çocuğun kendini güvensiz hissetmesine neden olabilmektedir. Çocuğun ilişki içinde bulunduğu arkadaş çevresiyle arasında sosyo-ekonomik açıdan büyük farklar olması çocukta olumsuz benlik algısına yol açabilmekte ve daha üst sınıfa ait olma çabası da çocuğu suça yöneltebilmektedir. Yapılan araştırmalardan elde edilen veriler, çocuk suçluluğuyla yoksulluk ve onun getirdiği yaşam düzeyi arasında dikkate değer bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir. Çeşitli yollarla ortaya çıkan ekonomik zorlukların suçluluğu teşvik etmede rol oynadığı savunulmaktadır. Yoksulluk suç üzerinde dolaylı ve doğrudan etkili olabilmektedir. Düşük sosyo-ekonomik düzey çocuğu suça yönelten tek neden olmasa da suça elverişli ortamı hazırlayabilmektedir.

Collard (1980)'a göre alt sosyo-ekonomik düzeydeki aileleri genellikle daha çok çocukları olduğundan ve sosyal güvenceleri olmadığından, orta ve üst sosyo-ekonomik düzey ailelerine göre çocukları ile daha az vakit geçirmekte, çevreyi keşfetme ve oyun oynamaya daha az zaman ayırmakta, çocuklarının olgunlaşmaya bağlı başarılarını daha az ödüllendirmektedirler. Çocuğun erken dönemdeki bu tür yaşantıları, düşünme becerilerinin gelişimini ve kişilerarası çatışmaları çözümüleme yeteneğini etkilemektedir. Ayrıca erken dönemlerdeki yaşantı eksikliği, uygun olmayan ebeveyn davranışları, akademik başarıyı ve sosyal uyumu etkilemektedir (Ogbu, 1988:35).

Alt sosyo-ekonomik düzeydeki ebeveynler, çocuk yetiştirmede daha çok fiziksel ceza ve katı disiplin yöntemleri uygulamaktadır. Çocuk yetiştirmede fiziksel cezalar, reddetme, sevgi yetersizliği ve tutarsız cezalandırma yöntemleri ise çocukta saldırgan davranışların gelişmesine neden olabilmektedir (Berk, 1991:67).

Gardner (1982) yapmış olduğu bir çalışmada alt sosyo-ekonomik düzeydeki ebeveynlerde sosyo-ekonomik koşulların yetersizliği kendilerine güvenlerinde eksikliklere ve kendilerini güçsüz hissetmelerine neden olabildiği sonucuna varmıştır. Ebeveynlerin bu duyguları aynı ortamda yetişen çocukları da etkilemekte çocuklarda da düşük benlik saygısı ve pasiflik gelişebilmektedir.

Stennett' in anaokulu çocukları üzerinde yaptığı bir çalışmada, sosyo-ekonomik düzeyin çocuğun erken dönemlerde özdeşim kurmasına katkı sağladığı bulunmuştur.

Brophy' nin yaptığı çalışmada annelerin destekleyici davranışlarının sosyal-ekonomik düzeye göre farklılık gösterdiği saptanmıştır (Akt. Baykan ve başk, 1995:16-20). Gelişim psikologları, yoksulluğun ve ilgisizliğin çocukların sağlıklı sosyal uyumunu tehdit ettiğini ifade etmektedir. Özellikle dikkati yönlendirme stratejileri, düşük gelirli aileler arasında çocukların sosyal uyumu açısından önemlidir. Anne-babaların çocuklarıyla hassas etkileşimi, sosyal-ekonomik düzeyin risklerini azaltan en önemli faktördür (Raver, 1997:1-2).

1.1.3.7. Çocuğun Geliştirdiği Özellikler

Sonuvar (1999)'a göre sosyal uyumu etkileyen faktörlerden birisi de çocuğun geliştirdiği özelliklerdir. Sosyal uyumu olumlu yönde olan çocukların özellikleri; olumlu mizaç, kolay ilişki kurma becerisi, tepki vermede esneklik, olumlu benlik saygısı, dürtü kontrolünün ve sosyal ilişkilerin yeterli düzeyde olmasıdır.

Zembat ve Unutkan (2001)'a göre çocuklar, bireysel yaşantıları sırasında hem dayanışma, işbirliği gibi olumlu sosyal davranışları hem de saldırganlık davranışını kazanırlar. Olumlu ilişkiler kurabilmek için çocukların saldırganlık eğilimlerini engellemeleri, uygun zamanlarda ve toplumun onaylayacağı biçimde kendilerini ifade etmeyi öğrenmeleri gerekir. Öğrenme ve modeli örnek almanın, olumlu sosyal davranışların gelişmesinde olduğu kadar, saldırganlık üzerinde de önemli bir etkisi vardır. Saldırganlık, kendini koruma ihtiyacından kaynaklanmayıp, çevreye ya da kişiye yönelik açık saldırı biçiminde ise, çocuğun sosyal uyumunu bozarak, akranları ve çevresindekilerle sosyal ilişkiler kuramamasına neden olur.

Crick (2000) yaptığı çalışmada ilkökul düzeyindeki çocuklarla çalışmış, öfke ve sosyal-psikolojik uyumsuzluk arasında anlamlı bir bağlantıyı ortaya koymuştur. Çocukların sergilediği uyum güçlüklerinin türünün, cinsiyetle değil öfke türleriyle bağlantılı olduğunu belirtmiştir.

Çocuğun geliştirdiği özelliklerden liderliğe bakıldığında ise liderliğin üç-altı yaşları arasında ortaya çıkan bir özellik olduğu görölmektedir. Liderlik rolünü genellikle daha zeki, güvenli, enerjik ve olgun çocuklar üstlenir. Lider olan çocuğun gruba etkileri olumlu ise, grup üyeleri tarafından kabul edilir. Küçük çocuklarda liderlik, çocuğun atılgan, konuşkan, yetenekli, güçlü olması ya da yeni oyunlar yaratmadaki üstünlüğüdür. Bu da onun sosyal uyum becerileri ile yakından ilişkilidir.

1.1.4. Sosyal Uyumsuzluk Belirtileri

İnsan yaşamı boyunca sürekli bir değişim ve gelişim süreci içerisinde dir. Bireyin kendiy le barışık bir şekilde kendi kişisel değerlerini ve varlığı ortaya koyarak içinde bulunduğu toplumda var olma, kabullenme ve bütünleşme çabası bireyi zaman zaman çatışma ve bunalım durumlarına sürükleyebilmekte onu birtakım uyum problemleri ile karşı karşıya bırakabilmektedir.

Yörükoğlu (2000:287) çocukluktaki uyumsuzluk çeşitlerini dört ana başlıkta toplamıştır. Bunlar: davranış bozuklukları, duygusal bozukluklar, alışkanlık bozuklukları ve ağır ruhsal bozukluklardır. Davranış bozuklukları çocuğun çeşitli ruhsal ve bedensel nedenlere bağlı olarak: iç çatışmalarını davranışlarına aktarması sonucu ortaya çıkar. Duygusal bozukluğu olan çocuklar ise kendi iç sorunlarını dışa yansıtmaktan çok kendilerine yönelten kaygılı çocuklardır.

Bu tür uyumsuz davranışlara sahip çocukların çevre ile etkileşimlerinde ve bir grup içinde kendini ifade edebilme çabasında, sosyal uyumsuzluk ortaya çıkabilmektedir.

Şemin (1984:126) fazla çekingen olma, kendine güven beslememe, yalnız kalmayı yeğleme, başkaları tarafından açıkça istenmeme, her iki cinsten arkadaş olmama, karşı cinsten kaçma, okul törenlerine yahut da benzeri toplantılara gelmeme, nostalji, sürekli güvensizlik ve anksiyete tutumları, ezbere okumaktan çekinme, oyunlara katılmama, teneffüste yalnız kalma, okuldan eve yalnız gitme isteği gösterme, ödüllene ya da kutlamalar istememe, özel ayrıcalığı bir hak gibi bekleme, züppelik, istenmeyen gruplara

katılma çabaları gibi tutum ve davranışları sosyal uyumsuzluk belirtileri olarak belirtmektedir.

6-12 yaş çocuğunda minimal psikopatoloji işaretleri kendini şu şekillerde gösterir. Uyum, insanla ilişki, aileden ayrılma gibi durumlarda, yeni deneyimlerde aşırı duyarlı, endişe veya ilişkiden kaçır veya yeme, uyku, çalışma problemi, süreksiz hastalık, bedenine zarar geleceği korkuları gibi nedeni bulunamayan somatik yakınmalar şeklinde uyum güçlükleri gösterir. Bunun yanında obsessif kompulsif davranışlar, sürekli hırsızlık, yalan, saldırganlık, zarar verici eğilimler, evden-okuldan kaçma, öğrenme çalışmada büyük ilgisizlik, güçlük, dikkat toplamada güçlük, dikkat dağınıklığı, eksikliği, sebepsiz ağlama, endişe/korkular, sekonder enuresis (Ekşi, 1999:97).

Ekşi (1999:97) son çocukluk dönemi çocuğundaki ciddi psikopatoloji belirtilerinin ise kendini içe kapanma, insanlarla ilişki yokluğu, bozukluğu, depresyon, keder kendine veya başkasına zarar veren eğilimler, intihar düşüncesi veya girişimi, aşırı kayıtsızlık, ilgisizlik, gerçeği değerlendirmede bozukluk, yetersizlik, aşırı veya gereksiz korku, fobi, obsesyon, kompulsyonlar, cinsel konularda gereğinden çok uğraşma, aşırı erotizm, cinsel saldırı şeklinde kendini belirtir. Bunun yanında aşırı şişmanlık, istemli aşırı zayıflık, aşırı rejim yapma, kiloyla aşırı uğraşma, öğrenme/çalışmada tam bir başarısızlık gibi somatik yakınmaların yanı sıra alkol, uyuşturucu madde kullanma, insan, eşya ve hayvana zalimce davranış gibi anti sosyal davranışlar şeklinde kendini gösterdiğini belirtir.

Zamanından çok önce çocuktan kopan ve/veya ona karşı çok sevgisiz veya aşırı düşkün davranan, hiç sorumluluk vermeyen veya aşırı ve gereksiz disiplin uygulayan veya disiplin ve sevgi göstermede dengesiz ve tutarsız davranan veya aşırı sınırlayan, devamlı ahlak ve moral nutukları çeken, ancak örnek olmayan veya desteklemeyen, güven vermeyen, hep suçlayan aile tutumlarının bu tür psikopatolojik davranışların oluşmasında etken olduğunu vurgulamaktadır. Ailedeki bu olumsuz tutumların varlığını da ailede psikoz veya ciddi sorun veya anti sosyal davranışların varlığı veya uzun süredir tırmanan aile sorunu, ailede devamlı tartışma, uygunsuz sağlık ve ruhsal sorunların varlığı, ailede sağlıksız yaklaşım, tutum ve davranışlar gibi nedenlere dayandırmaktadır.

Ekşi (1999:97) normal gelişimde sağlıklı aile tutumu ise şu şekildedir. Aile çocuğun bilişsel gelişimini destekler ve kolaylaştırır. Deneme, öğrenme, düşünme, iletişim kurma ve bağımsızlaşmada destekleyerek sosyal rol ve davranışı için uygun bir model olarak yardımcı olur. Moral değerlerini önemseyerek ona iyi bir model oluşturur, toplumsallaşma yeteneğini geliştirir.

1.1.5. Antisosyal Eğilimler

Antisosyal kişilik bozukluğu gösteren insanların çocukluk ve gençlik çağında yaralama, cinsel saldırı, alkol ve madde bağımlılığı gibi saldırgan davranışlar ve şiddeti içeren eylemlere sıklıkla rastlanır.

Fisher (1999) fiziksel istirmara maruz kalan çocuklarda depresyon, anormal korkular, geri çekilme, öğrenme problemleri ya da okul performansının düşmesi, okuldan kaçma, kabadayılık, zorbalık, kavgaya eğilim, temel becerilerde zorluk ya da temel becerileri sürdürme sorunları, düşüncesizlik, düşünmeden hareket etme, davranışsal ve duygusal problemler, inkar ya da olayın yeniden anlatılması takıntısı gibi travma sonrası stres belirtileri gözlenebileceğini belirtmektedir. Bu durum da sonuçları itibariyle bireyin sosyal uyumunu engelleyici veya uyumsuzluğunu tetikleyici bir etken olarak karşımıza çıkabilmektedir (Akt. Öğüt, 2001:14).

Genel olarak aşırı dayak atan, dengesiz, düzensiz, ilgisiz davranan, alkol ya da madde bağımlısı olan, suç işleyen anne-babaların ve parçalanmış ailelerin çocuklarında antisosyal kişilik bozukluğu riskinin arttığı belirlenmiştir (Köknel, 1996:51).

Çevresinde yapıcı davranışlara az fırsat verilerek daha çok yıkıcı davranışların egemen olduğu bir ortamda büyümesi, çocuğun duygu dünyasında karmaşa ve çatışmaya neden olarak antisosyal patlamalara zemin hazırlar. Bu durum da çocukta birtakım saldırgan ve şiddet içerikli davranışların oluşması ve yerleşmesine neden olabilir.

1.1.6. Sosyal Uyum İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Balabanlı, 1990 yılında “Öğretmen Liselerinde Okuyan Öğrencilerin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler” konulu bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara Atatürk Öğretmen lisesi 1. ve 3. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırma sonucunda cinsiyetin genelde sosyal uyum üzerinde etkili olmadığı; fakat sosyal normlar ve antisosyal eğilimler düzeyinin kızlarda daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sınıf düzeyinin sosyal ilişkiler düzeyini üçüncü sınıflar lehine etkilediği bulunmuştur. Okulda yatılı ve gündüzlü olarak öğrenim görenin genelde sosyal uyum üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin akademik başarısı ise sosyal uyum düzeyini olumlu etkilemiştir. Akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur.

Akay (1990) “Lise Öğrencilerine İlişkin Bazı Niteliklerin Sosyal ve Kişisel Uyum Düzeylerine Etkisi” konulu çalışmasında akademik başarının öğrencilerin sosyal ve kişisel uyumu üzerinde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Cinsiyetin sosyal ve kişisel uyum düzeyinde erkekler lehine etkili olduğu; ayrıca karşı cins ile arkadaşlığın olmasının kişisel uyum düzeyinde bir etki yapmaz iken sosyal uyum düzeyinde etkili olduğu görülmüştür.

Şakır (1987) ”Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı’na Devam Eden 14-18 Yaş Grubu Öğrencilerinin Sosyal Uyumları İle Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” konulu araştırmasında, sosyal uyumları farklı iki grubun ana ve babalarının demokratik ve otoriter tutumları arasında önemli fark bulmuştur. Buna göre; ana-babaların sevecen, hoşgörülü ve kabul edici olmaları sosyal uyumu olumlu yönde etkilerken soğuk, sınırlayıcı, katı ve reddedici olmaları sosyal uyumu olumsuz yönde etkilemektedir. Kıran (1993) “Cinsiyetleri ve Denetim Odakları Farklı Lise Öğrencilerinin Uyum Alanları ve Yöntemlerinin İncelenmesi” konulu araştırmasında; denetim odağının içsel olmasının uyum alanları ve uyum yöntemlerini olumlu yönde, dışsal olmasının ise uyum alanları ve uyum yöntemlerini olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanı sıra denetim odağı içsel olan kız ve erkeklerin uyum alanları ve uyum yöntemleri ile dışsal denetimli kız ve erkeklerin uyum alanları ve uyum yöntemleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Öğüt (2001), araştırmasının aile ilişkilerindeki uyum düzeyi ile sürekli kaygı arasındaki ilişkiye yönelik bulgusunda, aile ilişkilerinin iyi düzeyde olmasının; yani kişinin anne-babası ve kardeşleri ile dostça ve sağlıklı ilişkiler içinde olması, ailesini sevmesi, ailesi tarafından sevilmesinin kişinin kaygı düzeyini düşürdüğü ve normal düzeye getirdiği sonuçlarına ulaşmıştır. Öğüt (2001), sosyal ilişkilerdeki uyumunda sürekli kaygı düzeyi üzerinde önemli etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yani diğer insanlarla iyi ilişkiler geliştiren, onlarla konuşmaktan hoşlanan ve başkalarının söylediklerine ilgi gösteren gençlerin sürekli kaygı düzeylerinin de normal olduğu belirlenmiştir. Buna göre aile ilişkilerindeki uyum ve sosyal ilişkilerdeki uyum bireyin sürekli kaygı düzeyi üzerinde; dolayısıyla heyecanları ile ilgili uyumunda önemli rol oynamakta, heyecan ile ilgili uyumda bireyin sosyal uyumunda belirleyici bir etkiye sahip olmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

İLETİŞİM BECERİLERİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İLETİŞİM KAVRAMI VE TANIMI

2.1.1. İletişimin Tanımı

İnsanların birbirleriyle kurdukları ilişkilerin temelini iletişim oluşturur. İnsanın doğumundan ölümüne kadar devam eden her süreçte yaşamın vazgeçilmez unsuru iletişimdir. Sağlıklı bir toplum için sağlıklı insan ilişkileri, sağlıklı insan ilişkileri için de sağlıklı iletişim gereklidir. Kişilerin birbirleriyle ilişkilerinde mesajın doğru anlaşılması ve aktarılması bireylerin iletişim beceri düzeylerini ortaya koyar. İletişim günlük hayatımızın her anında vardır. Sergilediğimiz iletişim aynı zamanda toplumun kişilerarası ilişkiler düzeyini göstermektedir. Hangi toplulukta olursa olsun iletişim kavramı iyi tanınmalı ve her düzeyde etkin bir iletişim kurulması gereklidir.

İletişim sözcüğü, latince "ortak" anlamına gelen "communis" kökünden türetilmiş "communication" kelimesinin dilimizdeki karşılığı olarak kullanılmaktadır. "Communication" sözcüğü, kökeni dolayısıyla ortaklığı, toplumsallaşmış olmayı, birlikteliği ifade etmektedir. "Communication", aynı zamanda iletişimi ifade etmektedir. Sözcük geniş bir anlama sahiptir ve iletişim-toplumsallaşma ilişkisini çağrıştırmaktadır. Fakat Oskay (1993)'a göre dilimizde daha dar bir anlamı olan "iletişim" sözcüğü, "communication" sözcüğünün temelindeki toplumsallaşma anlamını ifade edememektedir.

Sözcük, XV. yüzyıldan sonra bilgiyi topluluğa yayma anlamında kullanılmıştır. XX. yüzyılda kitle iletişim araçlarının ulaştığı gelişim düzeyi, insanlar arası iletişimi sağlayan

araçlardaki teknolojik gelişmeler ve kişiler arası iletişimin kazandığı önemle birlikte sözcük, doğa ve insan bilimlerinde sıklıkla kullanılır olmuştur (Köknel, 2005:35).

Literatürde iletişim kavramının değişik tanımları bulunmaktadır. Bir tanıma göre iletişim, “bilginin, semboller, işaretler, davranışlar, mimikler vb. şeklinde bir yerden bir başka yere aktarılması”dır (Budak, 2005:390). Bir başka tanıma göre iletişim, “bir birimden çıkan bilginin, haberin karşı birime ulaşması, onda bir etki uyandırması ve bunun ilk birime geri dönmesi sürecidir” (Köknel, 2005:35). Literatürde farklı tanımlara yer verilse de tanımlar birbirine benzerdir. Tanımlardaki tek fark bilginin ikinci birime aktarılması sonrasında ilk birime geri dönmesinin tanıma dahil edilip edilmemesinde ortaya çıkmaktadır. Bu farklılık, burada verilen iki tanımda görülmektedir. Bazı kaynaklara göre iletişim karşılıklı bilgi alışverişidir bu nedenle bilginin tek yönlü olarak iletimi iletişim değildir. Bu ayırmadan yola çıkarak bilginin tek yönlü iletimi “bilgilendirme” ya da “enformasyon” gibi sözcüklerle adlandırılmaktadır. İletişime yönelik tanımların çoğunda, iki yönlü bilgi iletiminden söz edilmektedir. İki sistem arasındaki bilgi alışverişinin ele alındığı bu tanımlardaki sistemlerin canlı olması koşulu yoktur. Bilgisayar ile bir insan arasında oynanan bir bilgisayar oyununda da iletişim söz konusudur.

Toy’un (2007) aktardığına göre, Burgoon, Buller ve Woodall (1989) yaptıkları bir araştırmada, kişilerarası anlamda iletişim kavramının daha iyi anlaşılabilmesini sağlamak üzere *bilgi, davranış ve iletişim* kavramları arasındaki ilişki ve farklardan söz etmektedirler. Yazarlara göre *bilgi*, davranış ve iletişim kavramlarını da kapsayan bir üst kavramdır. Bu yazarlara göre, çevreden kaynaklanan ve organizma için belirsizliği azaltan her türlü uyaran bilgi olarak düşünülmelidir. Dolayısıyla bilgi, bireyin çevreyle ilgili yordamalarda bulunmasını sağlayacak ve davranışlarına yön vermek üzere kullanacağı her türlü şeydir. *Davranışın* pek çok çeşidi bilgi sağlayıcıdır, bu bağlamda davranış, bilginin bir alt kavramıdır. Davranışların bir bölümü *iletişime* ilişkindir ve son olarak da bu bağlamda iletişim davranışın bir alt kavramıdır. Bilgi, davranış ve iletişim sırasıyla kendisinden sonra gelen ya da gelenleri kapsayan kavramlardır.

2.1.2. İletişim Becerisinin Tanımı

İletişim becerisi, karşıdan gelen iletilerle kişilikle ilgili yakıştırma veya değerlendirmeleri ayıklayıp iletinin özünü yakalayabilmektir (Özer,1995:7). İletiler ya da veriler bilgi kaynağıdır, ancak bilgi değildir; karmaşık bir süreç sonucunda, önemsediklerinde, yorumladıklarında, kullandıklarında bilgiye dönüşürler (Usluata,1995:13).

İletişim bağlantısını oluşturabilmek kazanılmış bir davranış ve becerinin ürünüdür. Aynı şekilde, bir araya gelip zaman içinde tozu dumana katarak birbirleriyle öfkeli bir mücadeleye girebilmek de kazanılmış bir davranış ve becerinin ürünüdür. Bu anlamda kişiler ya iletişimi ya da iletişimsizliği becerirler. Görülen ise daha çok iletişimsizliği becermeleri olmuştur. İşte bu beceriyi anlayabilmek, nasıl oluştuğunu görebilmek, iletişim olarak tanımladığımız, o son derece temel sürenin nasıl becerilebileceğini anlamak olacaktır (Özer,1995:10-15).

İnsanın iletişim alanlarını şöyle sıralayabiliriz (Evliyaoğlu,1984:48-49):

İnsanın kendi kendisi ile haberleşmesi:

- Biyolojik, fizyolojik iletişim,
- Bilinçlenme çağından başlayarak psikolojik iletişim.

Başka bir ifadeyle bu haberleşmeyi:

- Beyin-beden ilişkisi.
- Beynin kendi kendisiyle ilişkisi düzeylerinde ele alabiliriz.

İnsanın dış ortamla haberleşmesi:

- Fiziki çevreyle (evren, tabiat ve eşya ile) iletişimi
- Öteki insanlarla ve kitlelerle iletişimi.

İletişimde önemli olan her şeyden önce, başkalarıyla iyi ilişki/iletişim kurabilmek için kendimizle çok iyi iletişim kurmamızın gerekliliğidir. İyi bir iletişimci hem kendi iç dünyasını hem de karşıdaki kişinin davranışlarını gerçekçi bir biçimde değerlendirmesini bilir. Karşısındakinin farkında olan kişi ise, onun davranışlarının nasıl bir iç dünyadan geldiğini, tecrübelerini ve yaşantılarının ne olduğunu anlar. İyi bir iletişim yeteneği olan

kimse, iletişim kurduğu kimsenin bedeninin duruşu, sesinin tonu ve iç dünyası hakkındaki ip uçlarını anında görür ve onları anında değerlendirmeye çalışır (Cüceloğlu,1993:67).

Özellikle insan ilişkileri ile ilgili mesleklerde çalışanların başarısı iletişim becerilerini etkin olarak kullanabilmelerine bağlıdır (Erkal,1992:12-13). Bu nedenle psikolojik danışmanlar, psikologlar ve halkla ilişkiler uzmanları, yöneticiler, bütün öğretmenler gibi beden eğitimi öğretmenleri ve antrenörler de sürekli olarak iletişim becerilerini geliştirmek zorunda kalmaktadırlar. Bu zorunluluk sadece meslek ilişkileriyle sınırlanmayıp ev ve aile gibi sosyal hayatı kapsayan tüm ilişkilerde de gerekliliğini hissettirmektedir. Başarılı bir iletişim için sekiz alanda gelişme kaydederek iletişim becerileri geliştirilebilir.

- İletişimde bulunurken sayma ve değer vermeyi geliştirme.
- Pozitif yaklaşımla iletişimde bulunma,
- Bilgilendirmesi yüksek mesajlar gönderme,
- Tutarlılıkla iletişimde bulunma,
- Nasıl dinlenileceğini öğrenme.
- Sözel olmayan iletişimi geliştirme,
- Güçlendirme, pekiştirme ilkelerini öğrenme,
- Becerileri öğrenme ilkelerinde bilgi ve deneyim sahibi olma.

İletişim sürecinde diğer bir önemli nokta da kaynak ile alıcı arasında ortak bir referans çerçevesinin bulunmasıdır. Aksi takdirde kaynağın gönderdiği kodlanmış bilgi alıcı tarafından çözümlenemez ve mesaj öğrenilemez(Al,1998:89-90).

Etkili mesaj gönderme kuralları aşağıdaki şekilde sıralanabilir(Martens,1987:47-65).

- Mesajınız direkt olmalı.
- Kendi mesajınıza sahip olmalısınız.
- Mesajınız eksiksiz ve anlamca açık olmalı, tutarlı olmalı.
- Mesajınız gerçeği sizin düşüncelerinizden ayırmalı.
- Mesajınızı zamanında bir şeye odaklamalısınız.
- Mesajınız gizlenmiş gündemdeki işleri içermemeli.
- Mesajınız destekleyici olmalı.

- Sözlü ve sözsüz mesajlarınız birbirleriyle aynı olmalı.
- Mesajınız gereğinden fazla olmamalı (tekrardan kaçının).

2.1.3.İletişim Becerilerinin İşlevleri

İletişimin insan hayatında taşıdığı önem, insan hayatını kolaylaştıran ve toplumsallaşma sürecinde oldukça etkili olan işlevleriyle ilişkilidir. Gürgen (1997)'a göre iletişimin en temel işlevi bilgi sağlama işlevidir. Bilgi, toplumsallaşma ve çevre ile uyumlu ilişkiler kurulabilmesi için gereklidir ve birey, iletişim kurarak bilgiye ulaşır. Karar verme süreci, yeterli ve doğru bilgiye ulaşma ile yakından ilişkilidir ve bu bağlamda iletişim, karar verme süreci için de önemlidir. İletişimin bir başka işlevi, ikna etme ve etkileme işlevidir. İkna etme ve etkilemede, karşı tarafı değiştirme amacı bulunmaktadır. İkna etmede kişinin istek, düşünce ve tutumlarının aksi yönde bir değişim amaçlanırken, etkilemede istek ve tutumlara aykırı düşmeyen bir değişim amaçlanmaktadır. İletişimin bir diğer işlevi, öğreticiliktir. Öğrenme süreci de iletişimi gerektirmektedir. Birleştiricilik, iletişimin bir başka işlevidir. Toplum yapısı içerisinde kişilerin bir arada bulunması ve ilişkilerin devamını sağlayan yine iletişimdir.

Tüm bu açıklamalardan yola çıkarak iletişimin gerek toplum gerekse de insan için çok önemli işlevlere sahip olduğunu söyleyebiliriz. Sağlıklı kurulan iletişim bireysel ve toplumsal düzeyde çok olumlu sonuçlar yaratırken, sağlıklı kurulamayan iletişim hem bireysel hem de toplumsal düzeyde olumsuz sonuçların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Başarısız iletişimin ardında sürecin işleyişinden kaynaklanan birtakım aksaklıklar ve eksiklikler olabilmektedir. İletişime katılan kişiler arasında ortak bir dilin olmaması, alıcının mesajın kod açılımını doğru bir şekilde yapamaması kişiler arasında yaşanan iletişim problemlerinden bazılarıdır. İletişimin ana amacı kişilerin birbirleriyle anlaşmasını sağlamaktır. Fakat bu her zaman mümkün olamamaktadır. Alıcı veya göndericiden kaynaklanan birtakım problemler iletişimde sorunlara neden olmaktadır. İletişimde kullanılacak kanalın yanlış seçilmesi, iletilen mesajı dönüt verilmemesi, geribildirimde yapılan hatalar iletişim sürecinin işleyişini olumsuz yönde etkileyen etmenler arasında sayılabilmektedir. İletişim sürecinde yer alan birimler açısından bakıldığında bireylerin

etkili bir iletişimi gerçekleştirebilmesinin, değişik etmenlere bağlı olduğu görülmektedir. Bunlar; iletişim becerisi, bireylerin tutumu, iletişim kurulan konuya ilişkin bilgi ve deneyim ve toplumsal ve kültürel etmenlerdir.

Kişilerin aralarında doğru bir iletişim kuramamaları ise çatışmaların doğmasına neden olmaktadır. Dökmen (2002) iletişim çatışmalarının nedenlerini “başlangıç faktörü” olarak isimlendirdiği on bir maddede sıralamıştır. Bunlar, iletişimde bulunan kişilerin bilişsel, algısal, duygusal, bilindişi süreçleri, kişisel ihtiyaçları, iletişim becerisi, kişisel faktörler, kültürel faktörler, roller, sosyal ve fiziksel evre ve mesajın niteliğidir. İletişimin doğru ve etkili bir şekilde kurulmasında, iletişim çatışmalarının ortadan kaldırılmasında veya azaltılmasında, iletişim becerisi büyük bir öneme sahiptir. İletişim becerileri, konuşma, yazma, okuma, dinleme ve düşünme ile ilgilidir.

Ceyhan (2006), etkili iletişim için gereken becerileri genel olarak ele almış ve özetlemiştir. Bunlar, karşılıklı konuşmada yanıt verme ve verilen yanıtta konuşmacının duygu ve düşüncelerini yansıtma, yönlendirici olmayan açık sorular sorma, sözel olmayan ipuçlarının kodlarını çözme, mesajlara doğru yanıtlar verme, dinlemeye istekli olma, göz teması kurma, anlamaya yoğunlaşma, doğru geribildirim verme, “ben” mesajlarıyla yanıt verme, kendini açma, empatik anlayış sergileme, eleştirilere olumlu yanıt verme, girişken davranışlar sergileme, çatışmaları yöneterek problemleri uygun şekillerde çözme ve koşulsuz kabuldür.

İletişim becerileri bütünsel olarak ele alınabildiği gibi farklı yönleriyle de ele alınmakta ve bağlantılı olarak iletişim becerilerinin alt boyutlarına ilişkin farklı sınıflamalar yapılmaktadır.

Bu sınıflamalardan biri sözlü ya da sözsüz olması temelinde iletişimi sözlü ve sözsüz olarak ikiye ayırır. *Sözlü iletişim becerileri*, dil ve dil ötesi iletişimin etkili bir şekilde kullanımıyla ilgili becerilerdir. Gręen (1997)’e göre dile ilişkin iletişim becerisi, iyi söyleyiş, sözcük zenginliği, iyi tümce kurma, uyumlu söz dizimi, gerekli ve uygun sözcüklerin seçimi gibi konuları kapsar. Dilin etkili kullanımına ilişkin beceriler genelde akıcılık, doğruluk ve zengin kullanım açısından ele alınmaktadır. Doğruluk, dilin kullanımında anlamsal,

biçimsel ve sözlüksel hataların yapılmaması ve telaffuz ile ilişkilidir (Oya, Manalo ve Greenwood, 2004:841-855). Ses tonu, sesin hızı, şiddeti, vurgulamalar, duraklamalar gibi sesin niteliğiyle ilgili özelliklerin doğru ve etkili kullanımı dil ötesi iletişim becerileri ile ilgilidir. Akvardar ve ark (2005), etkin bir sözlü iletişim kurulabilmesi için dikkat edilmesi gereken hususlardan söz etmektedirler. İletişimde karşılıklı olarak paylaşım ve katılımı sağlamak için ileti (mesaj) gönderen kişinin alıcının tepkilerini ölçmesi, anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etmesi; ayrıca konuşmayı devam ettirmek, sağlıklı ve etkili bir şekilde ilerlemesini sağlamak için karşı tarafın sözünün kesilmemesi; açık uçlu sorular, kapalı uçlu sorular ve araştırmacı sorular gibi etkili soru sorma yöntemlerinin kullanılması sözlü iletişimi başarılı kılan davranışlardandır.

Sözsüz iletişimde ise beden duruşu, yüz ifadeleri ve göz ilişkisi, el/kol hareketleri (jestler), mesafe “kişisel mekan” ve giyim ile ilgili iletiler söz konusudur ve tüm bunların doğru ve etkili şekilde anlamlandırılması ve kullanımı sözsüz *iletişimle ilgili beceriler* gerektirir. Sözel olmayan duygusal mesajlara ilişkin beceriler, kodlama ve kod çözme açısından, diğer bir deyişle ifade etme ve yorumlama açısından ayrı ayrı değerlendirilebilmektedir (Maletasta ve Izard,1987:193-203,Cunningham,1977:564-584). Minskoff , sözel olmayan iletişimde ilgili becerileri dört basamakta ele almaktadır. Bunlar, özgül sosyal ipuçlarının ayırt edilmesi, bu ipuçlarının sosyal anlamlarının anlaşılması, uygun kullanımı ve gerçek sosyal problemlere uygulanmasıdır (Minskoff,1980:118-124)

Bir başka sınıflamada iletişim becerileri, etkili dinleme ve etkili tepki verme ana başlıkları altında toplanmaktadır. İletişimin ilk basamağı olan dinleme, edilgin dinleme ve etkin/etkili dinleme olarak ikiye ayrılmaktadır. Edilgin dinlemede kişi genelde sessiz kalmakta, “hı-hı”, “evet”, “anlıyorum” gibi kabul tepkileri ve “kapı aralayıcıları” olarak isimlendirilen cesaretlendirici sözler kullanabilmektedir. Fakat yine de bunlar, kişinin karşısındakini anlayabildiğini tam olarak gösterememektedir.

Akvardar ve arkadaşları (2005) yapmış oldukları bir araştırmada etkin dinlemenin, karşıdaki kişiden gelen iletiye sözlü tepki verme becerisini içerdiği sonucuna varmıştır. Bu dinleme biçiminde kişi, iletiyi alır, anlar, çözümleme yapar ve geri iletir. Etkili geribildirim kullanılması etkin dinlemede kilit noktadır. Bununla kastedilen, söylenenleri anladığını

ifade eden, anladığının doğruluğunu sınavan, özetleyen, sözel ve sözel olmayan ipuçlarının değerlendirildiği, geribildirimde bulunan kişinin kendi sözcükleriyle verilen geribildirimdir. Etkin dinleme, çaba ve yoğunlaşma gerektirir, dikkatle dinlemeyi ve geribildirim içerir, kabul edildiğini belirten, doğru anlaşıldığını ortaya koyan, empati gösteren ve açılımı yüreklendiren bir dinleme biçimidir. Bu dinleme biçiminin başarılabilmesi için iletinin doğru anlaşılması ve saklanması, konuşan kişi için öneminin fark edilmesi, sözel ve sözel olmayan ipuçlarının yanıtlanması ve anlama çabasının ve yoğunlaşmanın karşı tarafa gösterilmesi önemlidir. Karşılıklı iletişim halinde olan iki kişi için genel dinleme davranışları şunlardır: Anlatan kişinin anlattıklarına yoğunlaşma, ilgi gösterme isteğini belirten bedensel tavırlar, bedeni konuşana doğru eğme, göz hizasında yüz yüze olma, uygun uzaklık ve göz temasıdır. Etkili tepki verme ise alıcının verdiği geribildirim ile ilgilidir. Anlatanın sözlerini ve duygularını uygun biçimde yansıtmaya, sorular sorma, özetlemeler yapma ve başka sözcüklerle tepki verme iletişimin etkili olmasını sağlayan becerilerdendir (Korkut, 1996:46).

Gürgen (1997)'e göre herhangi bir iletişim aracının kullanımı söz konusu olduğunda, uygun aracın seçimi, seçilen araca uygun şekilde iletinin kodlanması, iletilerin yapısına dikkat edilmesinin de iletişim becerileriyle ilgili konular arasında yer aldığı dil getirilmektedir.

2.1.4.İletişim Modeli

İletişim sürecinin nasıl işlediğine dair çok farklı modeller mevcuttur. Bu modellerden en bilineni ve en çok kullanılanı Shannon ve Weaver'in modelidir (1949, akt.McShane &Glinow,2000).

Bu modele göre iletişim, gönderici ve alıcı arasındaki kanallar aracılığı ile gerçekleşmektedir.Gönderici mesajı belirli kurallara göre düzenleyip ileti haline getirmelidir.Bu işleme kodlama denmektedir.Kodlanan mesaj kanallar aracılığı ile alıcıya iletilmekte,mesajı alan alıcı da kodu çözmektedir.Önemli olan alıcının mesajı doğru şekilde çözebilmesidir.Alıcı mesajı aldıktan sonra göndericiye geribildirimde bulunur ve geribildirim ile birlikte iletişim süreci tekrarlanmış olur.

2.1.5. İletişim Sınıflamaları

İnsanın iletişim birimi olduğu iletişimler, birimlerde yer alan insan sayısı ve iletişimin gerçekleştiği ortamın yapısı açısından Dökmen (2002)' e göre dört ana başlık altında sınıflandırılmaktadır. Bunlar;

Kişi-içi iletişim: Bireyin kendi içerisinde mesajlar üreterek ve bu mesajları yorumlayarak gerçekleştirdiği iletişim biçimidir.

Kişilerarası iletişim: Kaynak ve hedefin insanlardan oluştuğu iletişim biçimidir.

Örgüt-içi iletişim: Her türlü örgüt (organizasyon) içerisinde gerçekleşen iletişimlerdir.

Kitle iletişimi: Bilgi ve sembollerin bazı kaynaklarca üretilmesi sonrasında geniş insan topluluklarına ulaştırılması ve ulaşan mesajın söz konusu insan toplulukları tarafından yorumlanması sürecidir.

2.1.5.1. Kişilerarası İletişim Sınıflaması

Kişilerarası iletişim sınıflamasına göre, dilin kullanımını ifade eden sözlü iletişim, dille iletişim ve dil-ötesi iletişim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bir iletişimde “ne ” söylendiği dille iletişim kapsamına girerken, “nasıl” söylendiği dil-ötesi iletişimle ilgilidir. Sesin niteliğiyle ilgili her şey; ses tonu, sesin hızı, şiddeti, vurgulamalar, duraklamalar ve benzeri özellikler dil-ötesi kapsamına girmektedir. Dilin kullanımını dışındaki iletişim biçimleri sözsüz iletişim kapsamında yer almaktadır. Yüz ifadesi, göz teması, mimik, jest ve vücut duruşu yüz ve beden iletişimine ilişkindir. Karşı tarafa sözel olmayan yolla mesaj verme yöntemlerinden biri de bedensel temastır. Kişisel alan ve mesafe kullanımını ifade eden mekan kullanımı da sözsüz iletişim yöntemlerinden biridir. Giyilen kıyafetten, sürülen koku ya da takılan rozete kadar değişik araçların kullanımı yoluyla başka insanlara mesaj verilmesi de bir başka sözsüz iletişim yöntemidir. Her iki gruptaki iletişimler de, niyetlenilmiş ya da niyetlenilmemiş davranışları içerebilir.

Söze dayalı iletişim ve sözel olmayan iletişim kıyaslandığında, sözel olmayan iletişimin büyük bir güce sahip olduğu görülmektedir. Yaşanan sosyal durumların yaklaşık olarak üçte ikisinin anlamının sözel olmayan ipuçlarından çıkarıldığı tahmin edilmektedir

(Burgoon, Buller & Woodall, 1989:113-116). Mehrabian (1972, akt. Minskoff,1980), sözel ve sözel olmayan mesajlar birbirini tutmadığında çoğu insanın anlamlandırma kaynağı olarak sözel olmayan mesajlara güvendiğini bulmuştur. Burgoon, Buller & Woodall (1989), sözel olmayan iletişimin önemini vurgulamaktadır. Yazarlara göre, sözel olmayan iletişimin önemi şu noktalarda yatmaktadır:

- Sözel olmayan iletişim, her yerde her zaman gerçekleşen bir iletişim türüdür.
- Sözel olmayan davranışlar, evrensel bir dil sistemi oluşturabilmektedir.
- Sözel olmayan iletişim, karşılıklı anlaşmayı sağlayabileceği gibi yanlış anlaşılmalara da neden olabilecek bir iletişim biçimidir. Bu bağlamda iletişimin niteliğini etkileme gücüne sahiptir.
- Organizma tür ve tipinin gelişim tarihi açısından bakılacak olursa, sözel olmayan iletişim sözel iletişimden önce varolan bir iletişim biçimidir.
- Birey oluşa ilişkin, diğer bir deyişle döllenmeden yetişkinliğe kadarki gelişim evrelerinin tümü açısından ele alındığında da sözel olmayan iletişim önce gelen iletişim biçimidir.
- Sözel olmayan iletişim, etkileşimle ilgili olarak da bir önceliğe sahiptir.
- Sözel olmayan iletişim, sözel iletişimle ifade edilemeyenlerin ifade edilebilmesi gücüne sahiptir.
- Sözel iletişime kıyasla, sözel olmayan iletişime daha fazla güvenilmektedir.

2.1.6.İletişim Becerileri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

İletişim becerileriyle ilgili araştırmalarda iletişim becerileri, farklı yönleriyle, farklı bağlamlarda ve psikolojinin farklı alt alanlarıyla bağlantılı olarak ele alınmaktadır. Sosyal psikoloji bağlamında incelendiğinde araştırmaların belli konu başlıklarında sınıflandığı görülmektedir.

İletişim becerilerine yönelik araştırmaların bir bölümü, iletişim becerileri eğitiminin etkilerini araştırmaya yöneliktir. Bu araştırmaların bir kısmında iletişim becerileri eğitiminin iletişim becerileri üzerindeki etkisine bakılmıştır. Korkut (2005), yetişkinler için

hazırlanmış bir iletişim becerileri eğitimi programının, yetişkinlerin, sahip oldukları iletişim becerilerini değerlendirme düzeylerini arttırdığını ortaya koymuştur. Yüksel-Şahin (1997), deneysel bir çalışmada on iki oturumdan oluşan iletişim becerileri eğitimini alan ve almayan üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerindeki değişmeye bakmıştır. Çalışmada, iletişim becerileri eğitimi programına katılan öğrencilerin iletişim becerilerinin, kontrol grubuna kıyasla arttığı ortaya konmuştur. Benzer şekilde Demirci (2002), Ankara Mesleki Eğitim Merkezi'ne devam eden genç işçilere İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği uygulamış, eşit puanlara sahip kontrol ve deney grupları oluşturmuş, deney grubuna beş oturumluk bir iletişim becerileri eğitimi vermiş, kontrol grubuna herhangi bir uygulama vermemiş ve eğitim sonrasında her iki grubun iletişim becerilerini nasıl değerlendirdiğine tekrar bakmıştır. Eğitim programına katılan genç işçilerin sahip oldukları iletişim becerileri, kontrol grubuna kıyasla daha olumlu şekilde değerlendirdikleri görülmüştür. İletişim becerileri eğitiminin, iletişim çatışmalarına girme eğiliminde düşüşler sağlayıp olumlu sonuçlar verdiği de ortaya konmuştur (Işık, 1993; Özgüt, 1991). Genelde, iletişim becerileri konusunda verilen eğitimlerin iletişim becerilerini arttırdığı gözlenmektedir. Buradan iletişim becerilerinin öğrenilebilir ve geliştirilebilir beceriler olduğu sonucu çıkmaktadır.

İletişim becerileri gelişim dönemleri açısından da ele alınmıştır. İletişim becerilerinin yaşamın ilk yıllarında nasıl kazanıldığı ve bağlantılı değişkenlerin incelendiği araştırmalar yapılmıştır (Berglund, Eriksson & Westerlund, 2005; Didow & Eckerman, 2001:485-491). Berglund, Eriksson ve Westerlund (2005), 18 aylık 1019 çocuğun annelerinden çocuklarının gelişimsel olarak iletişim becerilerini değerlendirmelerini istemişlerdir. Çalışmada kız çocukların erkek çocuklara, ilk sırada doğan çocukların daha sonra doğan çocuklara kıyasla daha yüksek puanla değerlendirildikleri görülmüştür. İletişim becerilerinin yetişkinlerde yaş ilerledikçe değişip değişmediğini araştıran çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin Siegel ve Gregora (1985) gençlerle yaşlıları karşılaştırdıkları çalışmalarında -yaşlıların daha ağır ve etkisiz iletişim kurduklarına ilişkin inançlara karşın- gençlerle yaşlılar arasında iletişim performansı açısından bir fark bulamamışlardır. Malatesta ve Izard (1987), genç, orta yaşlı ve yaşlı kadınlarla yaptıkları bir çalışmada başkalarından gelen duygusal mesajları çözümlenmede, yaşlı kadınların genç olanlara kıyasla daha zayıf olduklarını ortaya koymuştur (Malatesta ve Izard,1987:193-203)

İletişim becerileri, cinsiyet farkı açısından da ele alınmıştır. Henüz gelişim aşamasının ilk dönemlerinde olan çocuklarda bile iletişim becerisi açısından farklar görülebilmektedir. İletişim becerileri anneleri tarafından değerlendirilen 18 aylık çocuklar üzerinde yapılan çalışmada, kız çocukların erkek çocuklara kıyasla iletişim becerilerinde daha iyi olduğu bulunmuştur (Berglund, Eriksson & Westerlund,2005:485-491). Cunningham (1977), sözel olmayan ifadelerle ilişkin mesajların yorumlanmasında, diğer bir deyişle kod çözümünde kadınların erkeklerden daha iyi olduklarını ortaya koymuştur. Bulut Bozkurt (2004), sınıf öğretmenleriyle yaptığı bir çalışmada, iletişim becerisinin "etkililik" ve "yeterlilik" alt boyutlarında kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha yüksek bir ortalama tutturduklarını ortaya koymuştur (Cunningham,1977:564-584). Korkut (2005), iletişim becerileri eğitiminin etkilerini araştırdığı bir çalışmasında kızların, iletişim becerilerini erkeklerden daha olumlu algıladıklarını ortaya koymuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SPORA KATILIMLA İLGİLİ KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3. SPOR KAVRAMI

Spor çok yönlü bir kavram olduğundan, sporun tanımı konusunda değişik yazarlar, farklı tanım ve görüşler ortaya koymuşlardır. Bunun nedeni; sporun kapsamı, branşları, hedefleri, içerikleri ve yapılış biçimlerinin farklı şekillerde algılanmasından kaynaklanmaktadır.

3.1. SPORUN TANIMI

Spor, tek başına ve toplu olarak yapılan, kendine özgü kuralları olan, genelde yarışmaya dayanan bedensel ve zihinsel yeteneklerin gelişimini sağlayan, eğitici ve eğlendirici uğraşlardır (Morpa, Cilt 4:249).

Spor, yapan (sporcu) açısından kazanmaya dönük teknik ve fiziki bir çaba; izleyen açısından yarışmaya dayalı estetik bir süreç; toplum genelince oluşturulan bütün içinde de, yerine göre o toplumun çelişki ve özelliklerini olduğu gibi yansıtan bir ayna, yerine göre onu yönlendirebilen etkili bir araç, son tahlilde, önemli bir toplumsal kurum olarak karşımıza çıkmaktadır (Fişek, 1998:34).

Spor, insanın doğayla savaşırken kazandığı ana becerileri ve geliştirdiği araçlı araçsız savaşım yöntemlerini, boş zamanındaki artışa paralel olarak tek ya da topluca barışçı biçimde ve benzetim yoluyla, oyun, oyalanma ve işten uzaklaşma için kullanılmasına dayalı olarak, estetik, teknik, fizik, yarışmacı ve toplumsal bir süreçtir (Fişek, 1998:35).

Spor kişiliğin oluşumu ve karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak amacı ile önerilen disiplin; yöneticilerin enerjyi biçimlendirmek için kullandıkları yöntemdir

(Özmen,1999:135). Spor, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak, bilgi, beceri ve yetenek kazandırarak çevreye uyumu kolaylaştırmak, kişiler, toplumlar ve uluslararasıda dayanışma, kaynaşma, barışı sağlamak, kişinin mücadele gücünü arttırmak yanında belirli kurallara göre, rekabet ölçüleri içerisinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve yarışmada üstün gelme amacıyla yapılan faaliyetler olarak tanımlanabilir. Bu özelliklerinden dolayı çağımızda spor çok yönlü, çok faydalı, çok amaçlı ve çok çeşitli boyutlar kazanmış ve evrenselleşmiştir (Yıldıran ve diğ., 1993:56).

Spor,bireyin beden ve ruh sağlığının geliştirilmesi,belli kurallara göre rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma, üstün gelme ve gerçek anlamda başarı gücünün artırılması kişisel açıdan en yüksek noktaya çıkarılması yolunda gösterilen yoğun çabalardır (Arıcı,1999:13).

Spor, bireyin organik, psikolojik sağlığını geliştiren, sosyal davranışlarını düzenleyen, zihinsel ve motorik belirli bir düzeye getiren biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgudur (Orkunoğlu,1985:5).

Erkal'a göre spor, "Ferdin tabii çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı ve araçsız, ferdi veya toplu olarak,boş zaman faaliyeti kapsamında veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek, yaptığı sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren, rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur" (Erkal,1982:119).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere literatürde sporun çok farklı tanımları yer almaktadır. Çünkü günlük yaşamda insanların spora yükledikleri anlamlar çok farklılaşmaktadır.

Akıncı'nın (2007) aktardığına göre, Somuncuoğlu'na (1975) göre spor, "Sağlıklı bir kuşağın gelişmesinde ana eğitim aracıdır. Kişinin refahı, bir bakıma beden ve ruh sağlığının tam ve devamlı olmasına bağlıdır.İnsanların yaşamlarını sağlıklı olarak sürdürmeleri, fiziki ruhi gelişimlerini sağlamalarında sporun yeri önemlidir. Ayrıca,kişilerin gerek toplumunda,

gerekse diğ er toplumlarla olan ilişkilerinin dostluk içinde devam ettirebilmelerinde spor uygun bir araçtır .

Spor, hem yarışma, zevk, sağlık, estetik, eğlence, oyun, reklam, propaganda, meslek, bilim, boş zamanları değerlendirme aracı, hem de kişi ve toplumlararası ilişkileri düzenleyen bir olgudur. Spor, bedene ve ruha hitap eden bir sosyal davranıştır.

Spor, ciddiye alınan, kurallaştırılmış ve takviye edilebilir bir oyundur. Spor bir dizi kurallar, performans ve kalite standartlarından oluşan bir demettir. Spor, belirli sosyal şartlar altında bedensel hareket demektir (Voigt, 1998:118–126).

Spor, gerek yarışma bazında, gerek rekreasyon bazında, gerek sağlık bazında, gerek izleyici bazında dünya kültürünün bir parçasıdır. Spor bugün iletişim araçlarının yaygınlaşmasının da etkisiyle birçok kişi tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak ilgi görmektedir. Spor, büyük bir toplumsal dinamiktir. Çünkü spor giderek daha çok kişi tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak ilgi görmeye başlamış, daha organize hale gelmiş ve uluslararası saygınlık, prestij gösterisi konumu alarak uluslararası sevince ya da yasa sürüklemeye başlamıştır. Spor günümüzde insanın toplumsal yaşamına derinlemesine girmiş bir olgudur (www.sporbilim.com).

Spor toplumsal yaşamın, toplumsal kültürün organik üyelerindedir. Zaman içinde kültürdeki sonuç olarak toplumdaki değişiklikler spor kavramına yüklenen anlam ya da işlevi değiştirmektedir. İnsan doğayı işleyerek bir ölçüde olsa kendi buyruğu altına almıştır. Spor da insan vücudunu işlemekle geliştirmiştir (Güven, 1992:57).

Fişek, sporu şöyle tanımlamaktadır: Spor yapan açısından kazanmaya dönük, teknik ve fiziki bir çaba, izleyen açısından yarışmaya dayalı estetik bir süreç, toplum geneline oluşturulan bunun içinde yerine göre o toplumun çelişki ve özelliklerini olduğu gibi yansıtan bir ayna, yerine göre onu yönlendirebilen etkili bir amaçtır (Öztürk, 1998:71).

Spor, eğitimcilerin kişiliğin oluşumunu ve karakter niteliklerinin gelişimini sağlamak için önerdikleri disiplindir. Yöneticilerin enerji biçimlendirmek ve mücadeleci anlayışı uyandırmak için kullandıkları yöntemdir (Gillet, 1982: 1191).

Ayrıca kişiler spor yoluyla bir takıma veya bir gruba dâhil olarak yalnızlık duygusundan kurtulur. Bir spor takımını destekleyerek o takımın başarı veya başarısızlıklarıyla bütünleşir ve takımın başarısını kendine yansıtır. Yalnızken coşkunluk göstermezken, grup halindeyken gösterilir. Bunun için psikiyatrisiler spor alanlarına bir tür hastane olarak bakmaktadırlar. Bastırılmış duyguların dışarıya atılmasına, yani bireylerin deşarj olmasına yol açan spor alanları, psikiyatristlerce tedavi yerleri olarak görülmektedir (Tezcan, 1997:102).

Sistemler üzerinde yarattığı etkiler açısından sporun nitelikleri;

- a) Hareket Sistemlerinde; birim, hareket, esneklik
- b) Sinir Sisteminde; çabukluk, çeviklik, refleks, denge, sürat
- c) Kalp Dolaşım Sistemlerinde; devamlılık
- d) Zihin Sisteminde; karar verme ve reaksiyon
- e) Morfolojide; estetik ve fiziki mükemmellik
- f) Endokrin Sistemde; iç salgı bezlerinin dengesi ve çalışması (Ataman, 1974:24).

3.2. SPORTİF FAALİYETLERE KATILIM

Ders dışı sportif etkinlikler, haftalık öğretim programı içinde yer alan derslerin öğretimi dışında kalan zaman içinde, öğrencilerin, sportif etkinlikler yoluyla eğitimlerini devam ettirmesidir (Gündüz , 1997:65).

Türkiye'de okullardaki ders dışı faaliyetler, özellikle ve ağırlıklı olarak spor üzerine yoğunlaşmıştır. Beden eğitimi ve spor faaliyetleri, kişilerin bedeni, ruhi ve zihni yönlerden sağlıklı gelişmelerini sağlayan, bu alanda kazandıkları bilgi, beceri ve iyi alışkanlıklar yoluyla, dürüst, centilmen ve güzel ahlaklı olmalarında büyük rol oynayan faaliyetlerdir (Karaküçük ,1995: 16).

Dünyadaki bütün gelişmiş ülkelerin beden eğitimi ve spor yaklaşımları, eğitimin bütünlüğü içerisinde sağlıklı bir toplum yetiştirmektir. Toplumumuzun birçoğunun örgün ve yaygın eğitim programlarından geçtiği ülkemizdeki her tür ve derecedeki okullarda eğitim gören yaklaşık 14 milyon öğrencinin, beden eğitimi, spor, izcilik vb. gibi faaliyetler yoluyla bedenlen, ruhen, fikren, sağlıklı, üretken, nitelikli bir toplum için eğitilmeleri, bugünkü eğitim anlayışının vazgeçilmez ilkelerinden biri olmaktadır. Özellikle en hareketli dönemi yaşayan ve sonsuz enerji ile dolu olan gençlerin, enerjilerini boşaltacak, streslerini giderecek etkinliklerin başında ders içi ve ders dışında uğraşabilecekleri en belirgin alan olarak spor görülmektedir (Kirazlıoğlu, 1992: 26-29).

Ders içi ve ders dışı sportif etkinlikler özellikle çocuk ve gençler için büyük önem taşır. Ruhsal açıdan da boşa akıp giden zaman çocuklara, gençlere ve dolayısıyla topluma zarar verir. Ders dışında kalan zaman iyi değerlendirilmediğinde sıkıntı yaratır (Taşmektepligil,1997: 39-46).

Yıldız ve genç seviyesinde spora yeni başlayanlar ile yaşları ilerlemiş olanların bilimsel verilere uygun bir antrenman süreci izlenmediğinde, istenilen gelişmenin olmayacağı hepimizce bilinmektedir. Buradan hareketle, ilköğretimden başlayıp yüksek öğretimde devam edecek biçimde bu çalışmaların birer spor bilimcisi olarak beden eğitimi öğretmenleri tarafından ders dışında sürdürülmesi, ülke sporunun gelişmesi açısından beden eğitimi öğretmenlerinin önemini de ortaya koymaktadır (Pehlivan, 1989:15). Kitlelere sporu yaymak için kullanabileceğimiz tek alan okullarımızdır. Bugün amatör spor camiasının % 80'ini eğitim kurumları oluşturmaktadır (Ayakyay,1992:30). Öğretim kurumlarımız, okullarda beden eğitimini, spor faaliyetlerini eğitim ve öğretimin etkin bir aracı olarak yaygınlaştırırken, ülkemizin dünya genelinde spor yarışmalarında başarılı olması için de önemli bir kaynağı oluşturacaktır. Sporda dev atılım yapan ülkeler ile aramızdaki farkı kapatmak için, konuya bilinçli ve sistemli yaklaşmak gerekmektedir. Nitekim Kanada ve Almanya gibi sporda başarı sağlamış ülkeler, spor sistemlerini, herkese spor yaptırmak felsefesiyle okul sporları üstüne kurmuş ve okul sporlarında elit sporcuları yetiştirerek, bugünkü başarıyı elde etmişlerdir (Açıkada , Ergen ,1987: 18-19).

Sporcu piramidinin tabanı da tamamen okullarımız bünyesi içersindedir. Temel spor bilgilerinin verilmesi, üstün yetenekli sporcuların tespit edilmesi bu kurumlarımızda gerçekleşecektir. Bu da okullarımızda uygun bir spor ortamının oluşturulmasıyla mümkün olacaktır. Burada asıl amaç, “elit sporcu yetiştirmek” değil, “elit sporcu için geniş tabanlar oluşturmak; sağlıklı bir toplumun sağlıklı, mutlu, yapıcı, yaratıcı çalışkan bireylerini yetiştirmek için atılımı yüksek düzeyde tutmak” olmalıdır (Kirazlıoğlu, 1992: 26-29).

3.3. SPORTİF FAALİYETLERE KATILIMI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Okullardaki ders dışı sportif faaliyetlerin oluşturulmasına ve uygulamalarına engel teşkil eden bazı faktörler vardır. Bunlar sırasıyla inceleyelim:

3.3.1 Öğretmenlerin Bilgi Düzeyleri

Öğretmenlerin, yeterli bilgiye sahip olmamaları, görevlerini benimsememeleri ve ders yüklerinin fazla olması öğrencilerin bu etkinliklere katılımını etkileyen faktörler arasındadır. Öğretmenler, öğrencilerin boş zamanlarını, nasıl değerlendirebileceklerini, bunun kendileri ve toplum için ne gibi yararlar sağlayabileceği hususlarını anlatmalıdırlar. Öğretmenlerin bunları uygulamaya sokamamalarındaki nedenlerden biri yeterli eğitim almamış olmalarıdır. Bu sorunun ortadan kalkması için öncelikle öğretmenlere hizmet öncesi eğitim verilmelidir. Bu eğitimde boş zamanların birey ve toplum açısından önemi, yararları, bilgi ve uygulamalarına yer verilmelidir (Tatlıdil,1993 :140-141).

3.3.2. Okulun İlgisi ve Kapasitesi

Okulun fiziki kapasitesinin yetersiz olması veya ders dışı etkinliklere uygun olmaması, ders dışı etkinliklerin çeşidinin öğrencilerin görüşlerine sunulmadan belirlenmesi, yapılacak çalışmanın verimini etkilemektedir. Okulun olanaklarının göz önüne alınması gerekir. Okul tarafından öğrencilerin boş zamanlarının iyi bilinmesi gerekir. Gerekirse, öğrencilere haftalık ders programlarında yapılacak düzenlemelerle, ders dışı etkinlikler için boş zamanlar bırakılmalıdır. Okullarda ders dışı etkinlikler; daha çok okul sınırları ve olanakları içerisinde hapsedilmektedir. Oysa ki; okullar, toplumla iç içedir. Okullar çevrenin ilgisini

ve desteğini etkinlikler için kullanma yollarını araştırmalıdır. Çevredeki spor salonlarını, tesislerinin ne düzeyde olduğunu belirleyerek bunları değerlendirmeye çalışmalıdır (Tatlídil,1993 :140-141).

3.3.3. Cinsiyet ve Yerleşim

Kızların sportif faaliyetlere daha az katılmalarının en önemli nedeni, içinde yaşadığımız toplumda kadının konumu ve rolünü belirleyen kültür değerleridir. Gerek aile içi, gerekse okullaşma sistemi içinde önemli bir faktör olmaktadır Erkekler kızlara oranla daha çok etkinliklere katılmaktadır. Ailenin yerleşim birimlerine göre bu etkinliklere katılım incelendiğinde, bucak-köy doğumlu kız öğrencilerin hiçbirinin katılmadıklarını görmek mümkündür. Bunlar arasından 1 veya 2 kişinin haftada 1 kez sporla uğraştığını görebiliriz. Erkekler ise bu etkinliklere katılma alışkanlığı, kent kökenliler arasında daha yaygınken, kırsal kökenli ve ailesi bucak-köyde oturan erkek öğrencilerin etkinliklere pek fazla katılmadıkları görülmektedirler (Tatlídil,1993 :140-141).

3.3.4. Ailenin Kültürel Yapısı ve Ekonomik Düzeyi

Ailenin bu faaliyetleri hoş görmeyecek bir yapıda olması öğrencilerin bu etkinliklere katılımını engellemektedir. Ayrıca maddi durumu düşük olan ailelerde çocuklarına yeterli olanak sağlayamazlar. Öğrencinin ailesi tarafından yönlendirilmesi gerekir. Veliler çocuklarına verilen bu etkinliklerle ilgili araştırmalar yapıp, ders dışı sportif faaliyetlerin her aşamasında çocuklarını izleyebilme imkanına sahip olmalıdırlar. Velilere kol yönetimlerinde ve organizasyonlarda da görev verilmelidir. Bu, velinin bilinçlenmesini, ilgi ve desteğinin okula yönelmesini sağlayacaktır (Karaküçük ,1995:16).

Spor yaşantısı olmamış aile zaman içerisinde çocuklarından bu etkinliklerde başarılı olamayacağını beklentisi içine girerler ve onları bu doğrultuda umutsuzca cesaretlendirirler. Veya tam tersi, sporcu bir aileden olan çocuklar, kendisini kanıtlamak istercesine bir davranış içine girebilirler (Tatlídil,1993 :140-141).

Çocuklar davranışlarını geliştirirken, ailelerinden etkilenirler ve çevresel faktörlerin etkisinde kalırlar. Bu yüzden ailelerin çocuklarına uygun olan sporları belirlemede ve

özellikle kazanma ve kaybetme hakkındaki uygun yorumları yapmada çocuklarına yardımcı olmaları önemlidir (Tatlıldil,1993 :140-141).

3.4. SPORUN KISA TARİHÇESİ

Kelime olarak spor; Latince dağıtmak, birbirinden ayırmak anlamına gelen Disportare veya Deportare kelimelerinden doğmuştur. 17.y.y.'dan sonra çok kullanılması sonrası ilk hecesi, kısaltılarak Sport olarak kullanılmaya başlanır. Fransız hümanist bu terimi top oyunları olarak kullanmıştır (Göral, 2001:88). Tarihteki ilk sporlar ister araçlı ister araçsız yapılsın savunma ve saldırı kökenli olanlardı, bir başka deyişle insanın doğayla girdiği ölüm-kalım savaşının zorunlu bedensel eylemlerinden kaynaklanırdı (Fişek, 1988:15).

İlk insanların tabiat güçlerine karşı tek başlarına yaşama savaşı verdiği tarih öncesi çağlarda beslenme, korunma, savunma, barınma, giyinme çabasına dönük hareketlerini ve doğa ile mücadelesini beden kültürü saymak mümkün olmasa da, neolitik dönemin bilinci içerisinde insanın doğaya hakim olmaya yüz tuttuğu dönemden itibaren başladığını gördüğümüz bilinçli hareketlerinin bir başlangıcı olarak saymamak da mümkün değildir (Erkal, 1982:19).

Spor; sanat, bilim, felsefe, din v.b birçok olgu gibi kültürün vazgeçilmez unsurudur. Bireylerin, beden hareketlerinin organize bir şekilde hayatlarına zaman zamanda yarışmaya yönelik bir sportif gösteriye dönüşmediği toplum yoktur (Afyon, 1997:1).

Tarih içinde ölüm-kalım mücadelelerinin barışçı benzetmesi olarak ortaya çıkan spor, daha sonraları da takım sporları olarak gündeme gelmiştir (Göral, 2001:89). 1986 yılında, ilk modern olimpiyatlar düzenlenerek, her milletin bu oyunlar aracılığıyla kendini göstermeleri ve sporun barışçı amaçlarla kullanılabilmesi sağlanmıştır (Afyon, 1997:80).

Türklerde spor; Sporun tarih sahnesine çıkmasıyla başlamıştır. Sporu sosyal, psikolojik, oyunlar, eğlenceler ve kültürlerin bir parçası olarak yapmaktaydılar. At, spor, savaş, sefer, eğlence, yarışma ve oyunlarda kullanılan bir araçtı. Düğün ve eğlencelerde cirit oyunları

oyunmuştur. Spor anlayışını, eğitim faaliyetleri ile birleştiren ordular idmanlar ile savaşa hazırlanmışlardır (Mengütay, 1997:156).

Osmanlılarda spor savaş eğitimi amacıyla talim şeklinde yapılmıştır. Askeri kurumlarda beden eğitimi ve spor, acemi oğlan ve cambazhanelerde askeri talim olarak yaptırılırdı. Osmanlı devletinde spor tekkeleri açılmış ve bu tekkeler kişi ve toplumun çıkarlarının eşit olduğunu kabul etmiş, mensuplarını koruyarak bir sosyal güvenlik vazifesi görmüştür (Mengütay, 1997:156).

1920' de Cumhuriyet ilanından sonra Ulu önder Atatürk' ün önderliğinde Türk sporun da önemli gelişmeler görülmeye başlanmıştır (Demirci, 1986:42).1920 yılından günümüze kadar uzanan zaman süreci içerisinde birçok Beden Eğitimi ve Spor Bölümleri açılmış ve birçoğu 1992 yılında Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (B.E.S.Y.O)'ya dönüştürülmüştür. Ülkemizde beden eğitimi ve spor alanında 40 kadar üniversite 4 yıllık yüksekokul ve öğretmenlik bölümü bulunmaktadır (Erkal, 1998:137).

3.5. SPORUN FAYDALARI VE ÖNEMİ

3.5.1. Bireysel Açıdan Spor

Spor; insana özgü, oyun, hareket, rekabet, performans gibi antropolojik vasıfların eğitim kültür olgu içerisinde değerlendirilmesi faaliyetleridir. Bireyde ruhi özelliklerin ön plana çıkmasında bu olgu görev yapar. Bireysel açıdan yarışma sisteminde düzenlenmiş ve yüksek verim için ölçü olması ve insancıl değerler taşıyan gösteri biçiminde gerçekleşmesi spor olgusunun niteliğini ortaya koyar (Göral, 2001:18). Bu faydalarının dışında spor olgusu şu şekilde tasnif edilmiştir;

- 1) Belirli ve kesin kurallar içinde yapılan salt yarışma ve performans dönük spor türlerine katılanlar,
- 2) "FİTNES" terimi ile ifade edilen sağlıklı yaşam amacıyla yapılan spor türlerine katılanlar,
- 3) Boş zamanlarını değerlendirmek, eğlence ve hoşça vakit geçirmek, toplumsal bağları kuvvetlendirmek için yapılan spor türlerine katılanlar,

Bu bağlamda spor olgusu her yaş ve cinsiyetteki bireyler tarafından değişik amaç ve zamanlarda yapılmalıdır (Göral, 2001:18).

3.5.2. Sosyolojik Açıdan Spor

İnsanın beden ve ruh yapısını geliştirmek ve iradesini güçlü kılmamanın yanı sıra, grup çalışmasını kolaylaştırmak, karşılıklı dayanışmayı sağlamak, kendine güveni gerçekleştirmek, ferdin toplum üyeliğini kazanması olan sosyalleşmesinde spor önemli faydalar sağlamaktadır. Sosyalleşmenin bir ömür boyu sürdüğü düşünülürse, konunun önemi daha iyi fark edilir (Göral, 2001:18).

Toplumda spor insana, iyi bir statü, maddi ve manevi yönden rahatlık, çevresel iyi ilişkiler, serbest zamanlarda üretkenlik, iş veriminde artış, kısacası hayat kolaylığı sağlar (Göral, 2001:18).

Bu bağlamda, 1982 Anayasamızda 59. Maddede; Devletin her yaştaki Türk vatandaşının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirler alması kabul edilmesi; sporun kitlelere yayılmasının teşvik edeceği ifade edilmiş ve başarılı sporunun da devlet tarafından korunacağı belirtilmiştir (Erkal, 1982: 56).

3.6. SPORUN ÖNEMİ

Bu bölümde sporun bireyler üzerindeki, kişisel, toplumsal, ekonomik yönden öneminin yanı sıra çocuk ve gençler, ulusal ve uluslararası ilişkilerdeki öneminden bahsedilmeye çalışılmıştır.

3.6.1 Kişisel Yönden Sporun Önemi

- a) Günlük işlerini ve yaşayışlarını en verimli şekilde yürütebilecek kuvvet, çeviklik, elastikiyet, çabukluk ve dayanıklılık sağlar.
- b) İyi bir moral ölçüleri içerisinde gelişmiş kemik, kas yapısı ve iyi duruş alışkanlığı kazandırır.

- c) Hastalıklara karşı dayanıklılık sağlar.
- d) Oyun, folklor, halk dansları, mahalli ve milli oyunlar, ritmik faaliyetlerle ilgili beceri ve yetenekler kazandırır.
- e) Bedensel etkinlikler aracılığıyla geçerli sağlıklı, yaşam davranış nitelikleri kazandırır.
- f) Kültürel zevk, duyarlılık sağlar.
- g) Serbest zamanları değerlendirme davranış ve becerileri kazandırır (Aracı, 1999:14).

3.6.2. Toplumsal Yönden Sporun Önemi

- a) Liderlik, hoşgörü, arkadaşlık, iyiyi, doğruyu ve güzeli takdir etme gibi nitelikler kazandırır.
- b) Kendini kontrol etmeyi, başkalarına ve kurallara saygıyı öğretir.
- c) Olumlu ve sağlıklı yaşama alışkanlıkları kazandırır.
- d) Ölçülü ve planlı bir şekilde çalışmayı ve dinlenmeyi öğretir.
- e) Yeni bir gün ve faaliyete istekli ve kuvvetli başlamayı sağlar.
- f) Toplumsal sorumluluğu geliştirir.
- g) Birlikte olma, birlikte iş yapma ve bireyin toplumda kendisini belirlemesine olanak sağlar (Aracı, 1999:14).

3.6.3. Ekonomik Yönden Sporun Önemi

- a) Ferdin günlük işlerini ve yaşayışını en verimli şekilde yürütebilmesini sağlar.
- b) Yapıcı ve üretici yetenekleri geliştirir.
- c) İş, görev ve meslek sorumluluğu kazandırır.
- d) Ekonomik düzenin getirdiği düşünce, davranış, bilgi ve becerilerin bireylere aktarılmasını sağlar.
- e) Bilgi alanında ihtisaslaşmayı ve yaratıcılık gücünü geliştirir.
- f) İş gücünü artırır (Aracı, 1999:14).

3.6.4. Çocuk ve Gençler için Spor Eğitiminin Önemi

- a) Spor etkili ve çekici bir eğitim unsurudur.
- b) Bireyi topluma hazırlar.

- c) Bireyin mevcut yapısını geliştirici ve eğitici rol oynamasının yanında fikir ve ruh eğitiminde önemli rolü vardır.
- d) Genç nesillerin yaratıcı, yapıcı ve üretici olmasında sosyal kaynaşma ve kültürel kalkınmaya etkisi vardır.
- e) Kişiyi toplumun en önemli ve onurlu bir üyesi yapar.
- f) İyi alışkanlıklar edinmede önemli bir rolü vardır.
- g) Bedensel ve ruhsal bir eğitim aracıdır.
- h) İnsanın niteliklerini geliştirip üretim ve uygarlık yarışında daha başarılı hale gelmeyi sağlar.
- i) Kişilere hem statü kazandırır, hem de gelir düzeylerini artırır.
- j) Yetenek esaslarına göre fırsat eşitliği sağlar.
- k) Başarıyı arttıran en önemli husustur.
- l) Toplumların eğitim ve kültür düzeyini artırır.
- m) Bir rekabet, mücadele, işbirliği ve uyum sağlar.
- n) Sosyal hayatın ve sosyal çevrenin en önemli ögesidir.
- o) Sağlıklı olmanın en önemli koşulu spora erken yaşlarda başlamaktır.
- p) Spor yapanların hareket sistemleri daha sağlam ve esnek olmaktadır.
- q) Spor yapanların kendine güvenleri daha fazladır.
- r) Spor kötü alışkanlıklardan daha kolay kurtulmaya yardımcı olur.
- s) Spor bir tedavi yöntemidir (Aracı, 1999:14–15).

3.6.5. Ulusal ve Uluslararası İlişkilerde Sporun Önemi

- a) Çağımızda spor, uluslararası müşterek bir dil niteliğindedir. Ülkeler arasında yapılan spor karşılaşmaları yakınlaşmayı sağlamakta karşılıklı sevgi ve saygı ortamı oluşmakta ve barış sağlanmaktadır.
- b) Spor diploması alanında yer edinmiştir.
- c) Dış politika açısından spor, her ülkenin dünya ölçüsünde olumlu yönde propaganda yapması, bazen aktüel bir nitelik taşıyan sportif başarılar ile gerçekleşmektedir. Bu durum milli bir prestij unsuru olmaktan hem iç ve hem dış dayanışmayı güçlendirmek bakımından tüm ülkelerin başvurduğu bir durumdur.

- d) Spor, iç ve dış turizmin gelişmesine katkıda bulunur.
- e) Spor, suçlu ve özürlü gibi sorunlu insanların sosyal hayata uyum sağlamalarında önemli bir vasıta olmaktadır.
- f) Spor kültürün ayrılmaz bir parçasıdır.
- g) Çağımızda spor bir bilim olarak ele alınmaktadır (Aracı, 1999:15).

3.7. SPORUN AMAÇLARI

Spor konusuna yaklaşırken konuyu “Sporun Temel Amaçları Beden Eğitimi ve Spor” olarak bakmakta fayda var. Çünkü beden eğitimi ve spor, birbirini bütünleyen iki kavramdır (Yetim, 2006:112).

3.7.1 Sporun Temel Amaçları

Spor konusuna yaklaşırken konuyu “Sporun Temel Amaçları Beden Eğitimi ve Spor” olarak bakmakta fayda var. Çünkü beden eğitimi ve spor, birbirini bütünleyen iki kavramdır (Yetim, 2006:112).

Ulusların geleceği, yetişmiş ve yetişmekte olan gençlerin fiziksel ve ruhsal olgunluğuna bağlıdır. Uygarlık, bireye verilen önem ve bu önemle bağlantılı olarak ona verilen eğitime dayanır. Eğitimden beklenen bireylerin, gizil güçlerini ve yeteneklerini ortaya çıkararak en üst düzeyde geliştirilmesine yardım etmektir. Bireyleri zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek çağdaş eğitimin temel ilkelerindedir. Çağdaş anlayışa uygun olarak eğitimdeki amacın yerleşmesi bireyin, zihinsel eğitimi yanında fiziksel eğitimi ile olasıdır (Yamaner, 2001:10).

İnsan organizması hareket için yaratılmıştır. Hareket, organizmanın fonksiyonlarının devam ettirilmesinde ve sağlıklı olmasında gereklidir. Hareket; toplumsal deneyim, sağlık ve fiziksel uygunluk, vücut dengesini araştırma, estetik deneyim, gerginliğin boşaltılması mükemmel ve üstün buluş boyutlarında incelenmekte ve hareketin çok boyutluluğu olarak tanımlanır (Yamaner, 2001:10).

3.7.2. Spor Eğitiminin Amaçları

“Spor Eğitimi” düşüncesi ve buna bağlı amaçları farklı anlamlar ifade etmektedir. Spor Eğitiminin iki amacı olan “Fiziksel Gelişim”, solunum, dolaşım, kas gelişimi, kuvvet, sürat, dayanıklılık, hareketlilik, beceri gelişimi, anatomik gelişim gibi özelliklerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu gelişmenin sonucu, kondisyonlaşma meydana gelmektedir. Ancak bu gelişim, soyut bir gelişim değildir ve gelişimi sağlayan sportif hareketler içerisinde simgelenen kavramlara bağlı olarak fiziksel gelişimle birlikte diğer gelişimlerde sağlanmaktadır (Yamaner, 2001: 8–9).

Buna karşılık “Sosyal Gelişim” bireyin topluma uyumunda önemli bir araç olmaktadır. Sportif etkinlikler içerisinde oyun kuralları ve davranış şekilleri, toplumdaki simgelenmeler ve değişik şekillerde toplum kurallarını yansıttığı için; bireyin bunları algılaması, benimsemesi ve kullanması mümkün olabilmektedir. Yine bu yapı içerisinde, bireyin toplum kurallarının ve demokratik toplum kavramını öğrenmesi, kişinin yetenek ve performansı ile çevresinde kabul edilmesi, başarı ve performans etkileşimi, benlik gelişiminde mümkün olabilmektedir (Yamaner, 2001:9).

Diğer taraftan “Duyuşsal Gelişime” bağlı olarak kişinin kendine güven duygusunun, karakter gelişiminin, kişilik gelişiminin, başarı ve başarısızlığa karşı toplum değer ölçüleri içerisinde istendik davranış sergilemesinin, duyguların doğru şekilde ifade edilmesinin, yeteneklerin bilinmesi ve kendini kontrolün geliştirilmesi sağlanabilmektedir (Yamaner, 2001:8–9).

Kısacası spor aktiviteleri sırasında bireylerin birbirleriyle olan sürekli ilişkileri, kişisel ve sosyal uyum bakımından bireyler için bir laboratuvar çalışması olarak nitelendirilebilir (Tamer, 1988: 6–7).

Sporun yukarıda belirtilenlerden başka ifade edilebilecek diğer amaç ve fonksiyonları aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirir.
- Ferdin keşfedilmemiş özelliklerini ve yaratıcı yönlerini harekete geçirir.

- Birlikte ve grup çalışmasını kolaylaştırır, karşılıklı dayanışmayı sağlar (Erkal,1982:120).
- Spor toplum üyeliğini kazanması ve bireyin sosyal çevrelere katılmasını ateşleyen bir sosyal etkinlik olmasından dolayı kişinin sosyalleşmesinde önemli rol oynar.
- Toplumun çalışan kesimlerinin bir yandan emek verimliliğini artırır, diğer yandan beden ve ruh sağlığını korur ve spor yoluyla boş zamanlarını verimli bir şekilde değerlendirmesini sağlar.
- Spor bireyin kendi dar dünyasından kurtularak diğer inanç ve düşünce de olan insanlarla karşılaşmasını, onlarla diyalog kurmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlar.
- Spor, bireyi sosyal hayat alanına çekerek insanın ruhundaki başarıma ihtiyacına karşılık verir.
- Spor insanın sınırsız ihtiraslarını köreltir ve telkin edici bir ruh dünyası geliştirir.
- Sporun eğlendirici bir sosyal etkinlik olmasının yanında, modern toplumlarda ekonomik bir sektör olarak büyük gelişme sağladığı görülmektedir (Çaha, 1999:115125).
- Ayrıca, spor sosyal insanların yetiştirilmesinde eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Spor yoluyla sosyalleşmek, insanlar arasında menfaatsiz bir yakınlığın doğması ile insancıl kaynaşmayı gerçekleştirebilir (Keten, 1974:14–17).

Sporun genel olarak amacı özetlenecek olursa; tüm fertlerin spor yapmasını sağlayarak, sağlıklı, mutlu, çalışkan, moral değerleri yüksek, dinamik ve çağdaş bir toplum yaratmak ve topluma karşı görev ve sorumluluklarını bilen, ahlaklı, erdemli ve fazilet örneği nesiller yetiştirmek ve toplumun tüm fertlerini dinamik, zinde, yüksek moralli ve mutlu tutmaktır.

3.8. İNSANLARI SPOR YAPMAYA İTEN NEDENLER

Sporun amaç ve fonksiyonlarını irdelerken insanları spor yapmaya iten sebeplere göz atmak, bu amaç ve fonksiyonların açığa çıkarılmasına önemli katkı sağlayabilir. İnsanları spor yapmaya iten sebepler şu şekilde özetlenebilir (Voigt, 1998:112–113).

- Belirli sosyal ihtiyaçları karşılamak,
- Sağlık, rehabilitasyon ve fiziksel uygunluk sağlama,
- Gerilim ve kontrollü rizikoyu yaşama,
- Estetik ihtiyaçları doyurma,
- Duygusal gerilimden kurtulma,
- Spor yoluyla bilgece deneyimler kazanma,
- Sevinç, eğlence, haz, neşe gibi duyguları kazanma,
- Kendini gerçekleştirme,
- Yeni tecrübeler kazanma,
- Sosyal ilişkiler kurma çabası,
- Maddi ve kişisel kazanç, ayrıcalıklar elde etme,
- Kendini gösterme,
- Zayıflama, mutlu olma,
- Güç, hız, dayanıklılık, çeviklik, koordinasyon yeteneği geliştirme,
- Sıkıntı ve hastalıklara karşı direnç kazanma,
- Gençlik, güzellik elde etme, benlik duygusunu geliştirme,
- Boş zamanı ortaklaşa, aktif ve verimli bir biçimde değerlendirme (Voigt, 1998: 113).

3.9. SPOR FAALİYETLERİNİN İNSAN GELİŞİMİNDEKİ ROLÜ

İnsan organizması hareket için yaratılmıştır. Hareket, organizmanın fonksiyonlarının devam ettirilmesinde ve sağlıklı olmasında gereklidir. Hareket etmeyi öğrenme ve hareketler yoluyla öğrenmeyi amaçlayan beden eğitimi ve spor, genel eğitimin amaçlarına hareket aracılığıyla katkıda bulunur. Bu çerçevede beden eğitimi ve spor, bireyin fiziksel, psiko-motor, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimine katkı amacına yönelik organize edilmiş bedensel etkinliklerin tümü olarak ele alınabilir (Aracı, 1999:31).

Beden eğitimi ve spor bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimlerinde olumlu etkileri olan etkinliklerdir (Karakuş, 1999:279). Fertleri zihinsel, ruhsal, duygusal ve toplumsal

yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek modern eğitimin temel ilkelerindedir (Erkal, 1996:119).

3.9.1. Fiziksel Gelişimindeki Rolü

Beden eğitimi ve sporun fiziki gelişim amacı, organizmanın fonksiyonel etkinliğini arttırmayı ve sağlıklı bir yapı kazandırmayı ifade eder (İmamoğlu, 1992: 52).

Bireylerin fiziksel gelişimlerine katkıda bulunmak yalnız beden eğitimi ve spora özgü bir amaçtır. Hareket insanın doğasında vardır. Hareket sisteminin temelini adaleler ve kemik yapısı oluşturur. Hareket bunların daha da güçlenmesine yardım eder. Yani, bedensel etkinlikler, kas ve kemik yapısının gelişimi için zorunludur (Erkal, 1996:12).

Daha enerjik bir organizma yapısı oluşturur. Bedensel ve zihinsel yorgunluklara karşı direnci artırır. Kilo alınmasını önler ve vücut yağ oranını dengeler. Bedenen yapılan işlerde geç yorulmayı, erken dinlenmeyi, iç salgı bezlerinin düzenli çalışmasını sağlar. Kalp üzerinde olumlu etkileri vardır. Kalp volümü artar, hipertrofi olur ve kalbi besleyen damarlar genişler (İnal, 1998:19).

Kalp-damar rahatsızlıkları egzersizle engellenebilir. Egzersiz anında kasla kalbe dönüşünde aktif rol alırlar. Hareket sayesinde kalp-damar yağdan temizlenir. Dolayısıyla bu kişilerde rahatsızlıklar giderilir ve neredeyse görülmez. Egzersiz damarlara fazla işlev yüklediğinden, egzersiz yapan kişilerde damar hastalıklarına yakalanma riskini azaltır. Solunum ve boşaltım sisteminde oluşacak hastalıkları önler (Aracı, 1999: 32).

Sonuç olarak insan sağlığını tehdit eden hastalıkları, sakatlıkları ve özellikle kalp-kan sistemlerinde görülebilecek rahatsızlıkların önlenmesi, iyileştirilmesi, çok daha sağlam kas-iskelet ve eklem oluşumu ile yüksek performans bakımından beden eğitimi ve spor etkinliklerinin önemi tartışılmaz.

3.9.2. Psiko-Motor Gelişimindeki Rolü

Psiko-motor gelişim, yaşam boyu süren bir süreç olup, motor becerilerde azalma ya da becerilerin kazanılması gibi fiziksel değişimlerle ilgilenir (Özer, 1998:5). İskelet sisteminin çok çeşitli hareketler sırasında kas gruplarının koordine edilmesi ve istenilen hareketin hedeflere uygun bir şekilde yapılması merkezi sinir sistemi ve sinirsel merkezlere bağlıdır (Günay, 1999:120). Kaslar çeşitli biçimlerde uyarılır ise de doğal koşullarda sinirler yolu ile sinir sisteminden gelen uyarılarla uyarılırlar (Akgün, 1992:1).Psiko-motor gelişim, temelde kendini harekete ilişkin davranışlardaki değişiklikler yoluyla ortaya koyar. Genel olarak vücut kontrolü, koordinasyonu yani sinir-kas sisteminin gelişimi demektir. Koşma, sıçrama, tırmanma, yakalama, takla atma vb. temel hareketlerin gelişiminde önemli rol oynar (Aracı, 1996:28). Motor becerilerinin gelişimi ayrıca bireyin zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimi ile ilişkilidir. Bu boyutlar birbirinden bağımsız olarak gelişemezler. Bireyin motor becerilerindeki yeteneği konusunda kendini yeterli düzeyde hissetmesi onu fiziksel etkinlik ve spora katılımında güdüleyecek böylelikle fiziksel ve psikolojik olarak uyumlu bir birey olma şansını arttıracaktır. Bu hedefe ulaşmada temel hareketler üzerine kurulu sporla ilişkili hareketler, salt hareket etmeyi öğrenmede amaç olmak yerine etkinliklere katılmada araç olmaktadır. Artık hareket, çeşitli yarışma ve işbirliğine dayalı oyun, spor, dans ve reaktif etkinliklere araç olarak kullanılır (Yamaner, 2001:12).

Becerilerin gelişimi bireyin tepki zamanı, hız, kuvvet, dayanıklılık, koordinasyon, denge, esneklik, vücut yapısı, boy, ağırlık vb. özelliklerin yanı sıra zihinsel ve duygusal özelliklerine de bağlıdır. Motor becerilerin gelişimi birikimli ve yaşam boyu süren bir süreçtir. Hareket yeteneklerinin aşamalı gelişimi becerilerin üst düzeye ulaşmasında basamaklar olarak görülmektedir (Açak, 1997:4).

Kazanılan beceriler sonunda fert etkinliklere katılmaktan zevk alacak ve gruba uyumu kolaylaşacaktır. Fertler genellikle belirli düzeyde sahip oldukları yetenek ve becerilere göre etkinlikleri yapmaktan hoşlanırlar. Beden eğitimi ve spor programlarında yer alan çeşitli becerilerin geliştirilmesine yönelik etkinlikler fertlerin ilgilerini de çeşitlendirecektir. Ferdin kazandığı beceriler boş zamanlarını değerlendirmesi açısından önem taşır ve ferdin yaşam biçimini belirler (Erkal, 1996:122).

3.9.3. Fiziksel Psiko-Motor Gelişimindeki Rolü

1. Kalp-Dolaşım Sisteminin Dayanıklılığı: Kassal dayanıklılığın bir ögesidir ve kalbin akciğer dolaşım sisteminin uzun süre devam eden orta ve yüksek şiddetteki etkinlikleri verimli bir şekilde yapabilme yeteneğidir.
2. Kas Kuvveti: Fiziksel olarak kuvvet; kütlenin ve hızın ürünüdür. Biyolojik açıdan ise kuvvet, kas hareketleri ile dirençlere karşı koyma ve onları aşabilme yeteneğidir.
3. Kas Dayanıklılığı: Dayanıklılık verili bir egzersiz şiddetinde kassal yorgunluk olmaksızın etkinliğe devam edebilme yeteneğidir.
4. Esneklik: Vücudun değişik eklemlerinin tüm hareket alanında eklemler çerçevesinde hareket etme yeteneğidir (Yamaner, 2001: 13).
5. Vücut Kompozisyonu: Vücuttaki yağ kütlesi ve yağsız vücut kütlesi, vücut kompozisyonunu oluşturur.
6. Koordinasyon: Karmaşık bir motor yetenek olup, bu yetenek sadece yeni teknik ve taktiklerin kazandırılmasında değil; alışılmamış durumlarda teknik ve taktik uygulamalarda belirleyici rol oynar.
7. Denge: Statik ve dinamik hareket sırasında, vücudun istenen pozisyonu sağlayabilme yeteneğidir.
8. Sürat: aynı hareketi başarılı ve hızlı bir şekilde yapabilme yeteneğidir.
9. Çeviklik: Bir noktadan diğer bir noktaya hareket ederken vücudun yönünü mümkün olduğunca kısa bir sürede tamamlayabilme yeteneğidir.
10. Güç: Kısa zamanda maksimum efor yeteneğidir (Aracı, 1999:34–37).

3.9.4. Zihinsel Gelişimdeki Rolü

Sinir sistemimizle bedenimiz arasında inanılmaz derecede karmaşık ve bir o kadar da basit bir ilişki vardır. Hareket ettiğimizde bedenimiz beynimize her saniye de binlerce uyarım gönderir. Beyin bu uyarımları toplar, organize eder. Belirli bir bütünlük içerisinde sınıflar ve sonra karar verir. Antrenman sinir sistemimizin ve bedenimizin üzerine alabileceği bilgiyi uygun bir biçimde depolamamızı sağlar (Çakmakçı, 2001:32).

Beden Eğitimi ve spor etkinliklerinin öğrenilmesi bireylerde zihinsel gelişime de yardımcı olur. Zihinsel gelişim, bilgi kavrama ve saklama ile ilgilidir. Böylelikle bireylerin yorum yapabilme, değerlendirme, karar verme ve yetenekleri gelişir. Eğitilmiş kişi düşünen kişidir. Bilim düşünceye, yalnız zihinsel bir olay değil bütün bedeni kapsayan bir olay olarak bakmaktadır (İnal, 2000:23).

Fiziksel etkinliklerin, zihinsel gelişime katkıda bulunması şu şekildedir.

- Fiziksel beceriler bireyin beyni ile kasları arasında koordinasyon kurmayı düşünebilmeyi gerektirir. Beceri öğrenmek, otomatik olmayıp zihnin uyanık ve hazır olmasını, ayrıca çabayı gerektirir.
- Düşünmek, yalnızca fiziksel becerilerin öğrenilmesi ile ilgili değildir. Bilgi aynı zamanda bu becerilerin öğrenilmesinde gerekli bilgileri kapsar. Bu bilgiler ise, kuralların, tekniklerin, yöntemlerin ve kullanılan terimlerin öğrenilmesiyle ilgilidir. Bütün bunlar hareketin iyi yapılabilmesi ve hareketin öneminin iyi anlaşılabilmesi için gereklidir.
- Fiziksel etkinlikler aracılığıyla bireyler sağlık, güzel vücut hareketleri ve alıştırma ilkelerinin yaşamlarındaki önemini kavrarlar. Ayrıca spor yoluyla kendilerinin zayıf ve güçlü yönlerini daha iyi tanıma olanağı bulurlar. Beceriler otomatik değildir, öğrenilir. Bu nedenle bireyin öğrenmesini sağlayan algılama, düşünme, mantık yürütme gibi zihinsel eylemlere gereksinim vardır (İnal, 2000:23).

Birey; spor etkinlikleri aracılığıyla, sağlık ilkeleri ve hareketin yaşamdaki önemini kavrar. İnsan hareketinin doğası, büyüme ve gelişmedeki önemi, temizlik, hastalıklardan korunma, dengeli ve yeterli beslenme, iyi sağlık alışkanlıkları vb. Konularda bilgi edinir ve böylelikle birey daha sağlıklı ve amaçlı bir yaşam sürdürecektir (Aracı, 1999: 38).

3.9.5. Duygusal ve Sosyal Gelişimdeki Rolü

Duygusal ve toplumsal gelişim karşılıklı etkileşim içerisindedir. Duygusal gelişimin kazanılmasından sonra, birey ancak topluma katkıda bulunabilir. Bu nedenle bireyin önce fert olarak kendine uyum sağlaması, başka bir deyişle kendini kabul etmesi, daha sonra gruba uyum sağlaması söz konusudur.

Her spor etkinliği toplumsal bir deneyimdir ve duyguları içerir. Bu tür etkinliklere katılan birey, hareketler aracılığıyla duygularını ifade etme fırsatı yakalar. Saldırganlık, öfke, kıskançlık vb. duygularına boşalım sağlar, bunları kontrol edilmesini öğrenir (Erkal, 1996:122).

Sportif faaliyetler ferdi görülse de, özünde sosyal bir olgudur. Spor sayesinde ortaya çıkan yarışma, müsabaka, rekabet gibi durumlar, sosyal olgunun vazgeçilmez unsurlarıdır. Spor etkinliklerine katılma, bireyin benlik gelişimine de katkıda bulunur. “Benlik bireyin ne olduğunu, ne olmak istediği ve çevresini nasıl algıladığı konularındaki bilinçliği” olarak açıklanabilir. Birey bu bilince kendini başkaları ile mukayese ederek ulaşır. Yeter ve yetersizliklerini fark eder. Ayrıca bireylere etkin olma, sorumluluk yükleme ve sonuçlara katılma fırsatları sağlar. Bireyler kişilik sorumlulukları bilincine varır ve onları kabul ederler. Tavır, beğeni ve değerlerini davranış yoluyla ifade etme olanağı bulurlar (Çakmakçı, 2001:36).

Spor faaliyetleri aracılığıyla bireyler sosyal bir çevre kazanırlar ve kendilerini gerçekleştirme fırsatı yakalarlar (İmamoğlu, 1992:52).

Sporun sosyal gelişime etkilerini özetlersek;

- Kişilik gelişimi üzerinde yapıcı etkisi vardır.
- Sportif etkinlikler esnasında bireyler birlikte çalışmayı öğrenirler.
- Arkadaşlık duygularının gelişmesine yardımcı olur.
- Birlikte çalışma becerisi kazandırır.
- Sosyal sorumluluklar kazandırır.
- Liderlik özellikleri kazandırır.
- İyi bir yarışmacı, başkalarıyla iş birliği yapabilme ve iyi bir izleyici olabilme yetenekleri kazandırır.
- Saldırgan davranışları faydalı işlere yöneltebilir.
- Kendine ve başkalarına saygı, sevgi ve güven ile başkalarını kabul etme duyguları gelişir (Tamer, 1988: 6–7).

3.10. AİLE TUTUMUNUN ÇOCUKLARIN SPORA KATILIMLARINDA VE SOSYAL UYUMUNDA ROLÜ

Aile, biyolojik ilişkiler sonucu insan türünün devamını sağlayan, toplumsallaşma sürecinin ilk ortaya çıktığı, karşılıklı ilişkilerin belirli kurallara bağlandığı o güne dek toplumda oluşturulmuş maddî ve manevî zenginlikleri kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik, toplumsal, hukuksal ve benzeri yönleri bulunan toplumsal bir kurumdur (Sayın, 1990:2).

Aile içindeki ilk etkileşim, çocuğun hayatı boyunca devam ettireceği yaşam çizgisini oluşturur. Çünkü çocuk çevresine uyum için gerekli olan sosyal değerleri, inanç ve tutumları ilk önce anne babası aracılığıyla öğrenir. Çocuğun büyümesiyle arkadaş grubu ve yakın çevresi çocuğa farklı deneyimler kazandırır. Çocuk bu deneyimleri ailesinden aldığı ilk deneyimlerle birleştirir ve yavaş yavaş kendi kişiliğini oluşturmaya başlar (Muluk, 2004:37).

Anne ve babanın, çocukları üzerinde çok büyük etkileri vardır. Çocuğun kültürel davranışları da, anne babanın çeşitli yönlendirme ve beklentileri doğrultusunda oluşturulur. Çocuğun ilk öğrenmeleri, ilerideki gelişmesinin temelini oluşturur. Önemli ölçüde anne ve babalar iyi insan, iyi vatandaş olmanın, başarılı ve nitelikli olmanın yollarını çocuklarına aktarırlar ve öğretmeye çalışırlar. İnsanın önemli davranış ve özelliklerini çocukluk döneminde kazandığı düşünülürse insan hayatı ve onun sosyalleşmesinde ne kadar önemli olduğu daha kolay anlaşılır. Çocuklar için aileler uzun dönem amaçların ve temel değerlerin benimsenmesinde önemli rol oynarlar (Aracı, 2004:168-169).

Ailelere düşen en önemli görev, çocuklarının duygusal eğitimleridir. Özellikle güvenlik hissi toplumun diğer birimleri tarafından sağlanamaz. Bunun için en önemli görev aileye düşmektedir. Araştırmalar, duygusal sorunların ilk çocukluk döneminde ortaya çıktığını ve bu çağlarda yerleşen anormal davranışların, yetişkinlikte düzeltilmesinin son derece güç olduğuna işaret etmektedir (Salk, 1998:98).

Ailenin temel bir kurum olmasının bir başka nedeni de sosyalleşmede çok önemli bir rölere sahip olmasından kaynaklanmaktadır. İnsanın sosyal/kültürel bir varlık olmasını sağlayan bu süreç, önce ailede başlamakta sonra diğer kurumlarında yardımıyla gelişmektedir (Erdemli, 1991:49).

Aile, çocukluk, ergenlik ve hatta gençlik yıllarında, kişi üzerinde en etkili çevredir. Çocukluktan gençliğe doğru gittikçe etkisi biraz azalabilmektedir. Bunun sebebi, ailenin çocuklarına gösterdiği ilginin azalması değildir. Ergenlik ve gençlik dönemlerinde birey, ailenin dışında çevreye yönelmektedir. Bilakis anne kucağından inerek yürümeye başlayan, büyüyen, yetişen toplumun bu küçük üyesinin, karakterinin oluşmasında, kalıtım, yetenek ve eğilimlerinin yönlenmesinde, çevreye uyumun sağlanmasında ve eğitiminde ailenin etkisi tartışılmayacak derecede büyüktür (Kılıcıgil, 1998:39).

Çocukların kazanacağı özellikler, aile içindeki sosyal duruma bağlıdır. Aile içindeki ilişkiler katılmış rollere dayalı ise, kişisel özelliği olmayan, belirli kategoriler içinde dünyayı gören bireyler yetişir. Aile içindeki ilişkiler kalıplaşmamış ve duruma göre değişebilen bir yapıya sahipse, iç dünyası daha zengin, dünyayı çok boyutlu görebilen bireyler yetişir (Akça.1997:71).

Eğitim basamaklarında geçenlerden, kendine güvenen, insan ilişkilerinde başarılı, girişken ve kendini yenileyebilen kişiler tercih edilmektedir. Bu tür nitelikli insanların iyi ve başarılı eğitim ortamlarında eğitim gördükleri, maddi durumu iyi olan ailelerin çocukları oldukları söylenebilir (Aziz, 2001:20). Burada çocuğun aile yapısı, ailenin çocuğa uyguladığı disiplin, ailenin çocukla ilgili tutumları belirleyici olmaktadır (Aziz, 2001:21).

Çocuğun gelişiminde anne-baba tutumlarının etkisi büyüktür. Kişilik gelişimi her ne kadar insanın yaşamı boyunca süregelse de kişilik gelişiminin temelini çocukluk döneminde atıldığı gerçeği geçerliliğini korumaktadır. Anne-babanın ve ailenin diğer bireylerinin çocukla olan etkileşimi, çocuğun aile ve sosyal hayat içindeki rolünü ve yerini belirlemektedir. Çünkü bu yaklaşım ve etkileşim çocuğun ileride nasıl bir birey olacağını etkilemektedir (Erdemli, 1991:49).

Baskılı ve otoriter aile ortamında, denetlenen çocuk hangi davranışın hangi tepkiyi alacağı hakkında bir fikre sahip değildir. Bu çocuğun, kaygılı bir belirsizlik içerisinde aşırı isyankar veya aşın boyun eğici olması mümkündür. Böyle bir ortamda büyüyen çocuk dışlan denetimli bir kişilik oluşturur (Aziz, 2001:21). Ana -babanın ilgisizliğiyle çocuğun öğretmenine, arkadaşlarına ve yakın çevresindeki eşyalara verdiği zarar ve suçluluk davranışı arasında yakın bir ilişki bulunmuştur. Bu konuda yapılan araştırma bulgularına göre ilgisiz ve kayıtsız ana - baba tutumu çocuğun saldırganlık eğilimini güçlendirmektedir (Aziz, 2001:23).

Güven verici, Destekleyici ve Hoşgörülü Tutumun görüldüğü evde kabul edilen ve edilmeyen davranışların sınırları bellidir. Bu sınırlar içinde çocuk özgürdür. Söz hakkı vardır, duygu ve düşüncelerine saygı duyulur, sevgi ve teşvik görür (Aziz, 2001:23)

Her aile çocuğuna aile üyeleri tarafından benimsenen değerleri, tutumları çoğunlukla bilinçli bir biçimde kazandırmaya çalışır. Bu nedenle aile içinde çocuğa verilen eğitim, yarı formal eğitim olarak kabul edilebilir. Çocuğun eğitiminde eğitim kurumlarının yanı sıra aile de önemli rol oynadığı için, aile ile eğitim kurumlarının sürekli işbirliği yapması gerekir. Çocuğun aile içinde geçirdiği yaşantılar sonucu elde ettiği bilgi ve beceriler onun okuldaki başarısını etkiler. Çocuğun aile içinde öğrendiği bilgi, tutum ve beceriler, okulda öğrendiklerini destekler nitelikteyse çocuk okulda daha başarılı olur. Okul ile ailenin öğrettikleri arasında çelişki olursa, bu durum çocuğun başarısını olumsuz yönde etkiler. Ayrıca aile içindeki huzursuzluklar, ailenin ait olduğu alt kültürün özellikleri, aile üyelerinin eğitim durumu ve okula karşı tutumu da çocuğun başarısını etkileyen etmenlerden bazılarıdır. Okulda başarısız olan bir çocuğun sorununa çözüm aranırken bu etmenlerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Erden, 2005:88).

Aileler, günlük hayatlarını devam ettirirken, çocukların eğitimini ikinci plana atmak gibi bir düşünceleri olmamalıdır. Günlük hayatın sorunlarıyla uğraşan aileler çocuklarının ihtiyaçlarıyla, gelişimleriyle ve eğilimleriyle de ilgilenmek durumundadırlar (Muratlı, 1997:13).

Tüm gelişim basamaklarında çocuk ailesi ile girdiği ilişkilerin etkisinde kalarak mutlu veya mutsuz; doyumlu veya doyumsuz, uyumlu veya uyumsuz olur. Annenin çocuğun

ihtiyaçlarına duyarlı olması davranışlarını ve zamanını çocuğun ihtiyaçlarına göre belirlemesi gerekir. İlgili anne sadece çocuğu doğrutusunda yaşamak yerine kendisi için yeni şeyler öğrenmekle ilgilenip kendisi içinde bir şeyler yapıyorsa çocukta kendi adımlarıyla gelişip öğrenmeyi başaracaktır. Kendi ilgilerini geliştirmeyi devam eden anneler çocuklarında da benzer girişimi destekler (Yavuzer, 2004:129).

Ailenin sosyal yönden gelişmesinde en etkili birey olarak kadının eğitilmesinden söz edilebilir."Bir erkeği eğitirsen bir bireyi, bir kadını eğitirsen bir aileyi eğitmiş olursun" atasözü kadının aile içindeki önemini yansıtmaktadır (Hasipek, 1990:365).

Yaşadığı yer ve imkânları ne olursa olsun baba ailenin reisidir. Babanın eğitim durumu, kişilik yapısı,tavırları,davranışları ve ailesiyle ilgilenmesi çocukların eğiliminde etkilidir (Aziz, 2001:14).

Baba çocuk için hem bir sevgi nesnesi hem de örnek alınacak kişidir. Baba ile yaşanan ilişki ileriki yıllarda erkek ve kız çocukların cinsel kimliklerine karşı olumlu bir tutum kazanmalarına da önemli bir etkendir (Yavuzer, 2004:130).

Ailenin sosyo - ekonomik statüsünün göstergesi olarak kabul edilen babanın mesleği ile, çocuğun okuldaki başarıları arasında önemli bir ilişki olduğu ifade edilmektedir. Babanın mesleği vasıfsız, el işine dayanan ve düşük kazanç getiren bir faaliyet olduğu takdirde, çocuğun aile çevresinden olumlu etkilenme imkanı azalmaktadır (Kurttan, 1977:97).

Ailede kardeşlerin rolü son derece önemlidir. Kardeşi olmayan ailede tek çocuk olarak yetişen çocuklar, sosyal yönden eksik yetişirler. Arkadaşlık duyguları zayıftır, bencil olurlar. Toplumda görülen bazı şımarık tipler, genellikle aile hayatında kardeş münasebetleri iyi düzenlenmemiş veya tek çocuk olarak yetişmiş kimselerdir Ana - babaların çocuklarını birbirleriyle kıyaslamaları kıskançlık duygularının daha da pekişmesine neden olmaktadır. Çocukları birbiriyle kıyaslamalar onların düşmanca duygular geliştirmelerine sebep olmaktadır. Kıyaslamalar kardeşleri teşvik edici olmaktan çok, çocuğa yetersizlik ve eksiklik duygusu aşılacak niteliktedir (Canovalı, 1999:62).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SPORTİF FAALİYETLERE KATILIM DÜZEYİ İLE SOSYAL UYUM VE İLETİŞİM BECERİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

4.1. ARAŞTIRMANIN KONUSU

Araştırmanın konusu ilköğretim öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ile sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesidir.

4.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmanın temel amacı ilköğretim düzeyinde spora katılımının öğrencilerin sosyal uyumu ve iletişim beceri düzeyi arasında bir ilişkinin olup olmadığını saptamaktır. Ayrıca demografik özellikler itibarıyla spora katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemede araştırmamızın bir diğer amacı olarak gösterilebilir.

Ülkemizde sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyi ile ilgili yapılmış araştırmalar bulunmaktadır. Ancak spora katılımına ,sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyinin etkilerinin incelendiği bir çalışma literatürde yer almamaktadır. Bu açıdan yapılan çalışma bir ilk olma özelliğini taşımaktadır.

4.3.ARAŞTIRMANIN SINIRLARI

Bu araştırma aşağıdaki sınırlar dikkate alınarak değerlendirilmelidir:

- Araştırma Kayseri ili ile sınırlandırılmıştır.

- Araştırma için 600 anket formu dağıtılmış ancak, 549 anket formunun geri dönüşü olmuş ve değerlendirmeye alınmıştır.
- Araştırma yalnızca ilköğretimin ikinci kademesinde öğrenim gören 6. ve 7. sınıf öğrencilerini kapsamaktadır.

4.4.ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

4.4.1.Örnekleme

Araştırma örneklemini, 2008-2009 öğretim yılında Kayseri'nin Merkez ilçelerindeki ilköğretim okulunun 6. sınıfında öğrenim gören 298; ilköğretim 7. sınıfında öğrenim gören, 251 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya, Kayseri ilindeki 3 merkez ilçeden toplam 9 okul katılmıştır. Kayseri Kocasinan ilçesinde toplam 99 ilköğretim okulu bulunmakta ve bu okullarda toplam 54297 öğrenci öğrenim görmektedir.Kayseri Melikgazi ilçesinde 105 ilköğretim okulu bulunmakta ve bu okullarda toplam 69714 öğrenci öğrenim görmektedir.Kayseri'nin Talas ilçesinde 32 ilköğretim okulu bulunmakta ve bu okullarda toplam 10561 öğrenci öğrenim görmektedir.Genele bakıldığında Kayseri'de toplam 552 ilköğretim okulu bulunmakta ve bu okullarda toplam 181872 öğrenci öğrenimine devam etmektedir.Bu ilköğretim okullarından 535'i resmi olup,176718 öğrencisi bulunmaktadır.17 okul da özel okul olup toplam 5154 öğrenciye sahiptir.

4.4.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın teorik kısmında yer alan bilgilere uygun olarak bir anket formu (EK-1) hazırlanmıştır. Uygulanan anket beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde öğrencilere ait demografik özellikler (yaş, orta öğretim başarı puanı, cinsiyet, sınıf düzeyi, okulu, anne tutumu, ailenin gelir düzeyi, baba tutumu, anne ve babanın eğitim düzeyi) bulunmaktadır.

İkinci bölümde araştırmacılar tarafından geliştirilmiş ve aile içi uyumu ölçmeye yönelik olarak hazırlanmış 7 ifadeden oluşan aile içi uyum ölçeği yer almaktadır. Bu ifadeler 5'li

likert ölçeğine göre hazırlanmış ve “kesinlikle katılmıyorum=1, katılmıyorum=2, karasızım=3, katılıyorum=4, kesinlikle katılıyorum=5” şeklinde sıralanmıştır.

Üçüncü bölümde yine araştırmacılar tarafından geliştirilmiş ve yine 5’li likert ölçeğine göre hazırlanmış 7 ifadeden oluşan sportif faaliyetlere katılım ölçeği bulunmaktadır.Bu ifadeler “hiçbir zaman=1, nadiren=2, zaman zaman=3, çoğu zaman=4, her zaman =5” şeklinde sıralanmıştır.

Dördüncü bölümde 28 ifadeden oluşan ve Remzi Öncül tarafından adapte edilerek Türkçeye çevrilmiş olan ve ülkemizde geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan Bell Uyum Envanteri kullanılmıştır.

Beşinci bölümde 45 sorudan oluşan Ersanlı ve Balcı (1996) tarafından geliştirilen geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış İletişim Becerileri Envanteri kullanılmıştır.

Anketin iç güvenilirlik katsayısı ,873 (EK-2) olarak bulunmuştur.Büyüköztürk (2008) ,80 ile ,90 arasını iç güvenilirlik açısından oldukça iyi olarak değerlendirmiştir.Bu yüzden anketin iç güvenilirlik katsayısının oldukça iyi olduğu düşünülmektedir.

4.4.3. Verilerin Toplanması

Çalışmanın yapılabilmesi amacıyla Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü’nün resmi yazısı ile Kayseri Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü’nden izin alınmıştır. Araştırmanın verileri 2008–2009 eğitim-öğretim yılının Mart ayı içerisinde toplanmıştır. Okul yöneticileri ve sınıf öğretmenleri ile görüşülerek envanterin ne zaman ve hangi sınıflarda uygulanacağı belirlenmiştir.

Uygulamalar, rehberlik derslerinde araştırmacı tarafından uygulanmış, gereken durumlarda rehber öğretmenler ve sınıf öğretmenlerinden yardım istenmiştir. 6. ve 7. sınıflara yönelik yapılan envanter uygulamasında, öğrencilerin okuduğunu anlama düzeye göz önünde bulundurularak, envanterde yer alan yargısal sorular araştırmacı ve sınıf öğretmenlerince okunarak, cevaplandırılması sağlanmıştır. Uygulamanın yapıldığı sınıflarda araştırmanın

genel amacı açıklanmış, cevaplamalarla ilgili bilgiler verilmiş ve uygulamaya dair sorular cevaplanmıştır.

Veri toplama araçları, öğrencilere ders saatinde ve tek oturumda uygulanmıştır. Envanterin uygulanması esnasında, öğrencilerin veri toplama araçlarına ilgi gösterdikleri, dikkatli cevap verdikleri gözlenmiş ve herhangi bir sorun doğmadan uygulama sonuçlanmıştır.

4.4.4. Verilerin Analizi

Araştırma için Kayseri Merkez ilçelerinden örneklem olarak seçilen 9 ilköğretim okulunda toplam 549 öğrenciye anket uygulanmıştır. Ankete ilişkin veriler SPSS program aracılığı ile yapılmıştır. Elde edilen değerlerin frekans dağılımları ve yüzdeler verildi. Araştırmanın hipotezlerini test etmek amacıyla Pearson korelasyon analizi, bağımsız grupları test etmek için Non-parametrik testlerden Mann-Whitney U testi, ikiden çok bağımsız grubu test etmek için Kruskal-Wallis varyans analizi yapıldı. Anlamlılık düzeyi olarak 0.05 alındı.

4.4.5. Bulgular

4.4.5.1. Araştırmaya Katılanların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 4.1. de verilmiştir.

Tablo 4.1. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	Frekans (n)	Yüzde (%)
Bayan	238	43.4
Erkek	311	56.6
Toplam	549	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin 238'i (%43.4) bayan, 311'i (%56.6) ise erkektir.

Tablo 4.2. Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıflarına göre dağılımı

Sınıf	Frekans (n)	Yüzde (%)
6.sınıf	298	54.3
7.sınıf	251	45.7
Toplam	549	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin sınıf dağılımına bakıldığında 298'inin (%54.3) 6.sınıf, 251'inin (%45.7) 7.sınıf olduğu görülmektedir.

Tablo 4.3. Araştırmaya katılan öğrencilerin ortaöğretim başarı durumlarına göre dağılımı

Başarı Puanı	Frekans (n)	Yüzde (%)
1 (2.1-3)	165	30.1
2 (3.1-4)	246	44.8
3 (4.1-5)	138	25.1
Toplam	549	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin ortaöğretim başarı puanlarına bakıldığında 165'inin (%30.1) 1.puan aralığında, 246'sının (%44.8) 2.puan aralığında, 138'inin (%25.1) 3.puan aralığında yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.4. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarına göre dağılımı

Yaş	Frekans (n)	Yüzde (%)
12	240	43.7
13	266	48.5
14	43	7.8
Toplam	549	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşlarına göre dağılımına bakıldığında 240 (%43.7) öğrencinin 12 yaşında, 266 (%48.5) öğrencinin 13 yaşında, 43 (%7.8) öğrencinin 14 yaşında olduğu görülmektedir.

Tablo 4.5. Araştırmaya katılan öğrencilerin okullarına göre dağılımı

Okulun Adı	Frekans (n)	Yüzde (%)
Osman Hilmi Kalpaklıoğlu İÖÖ	78	14.2
Şehit Binbaşı Mahmut Şahin İÖÖ	141	25.7
Özel Erciyes İÖÖ	38	6.9
Hacı Aydınacı İÖÖ	88	16.0
75.Yıl Mühübe Germirli İÖÖ	37	6.7
Özel Eras İÖÖ	34	6.2
Çömlekçi İÖÖ	46	8.4
60.yıl Cumhuriyet İÖÖ	55	10.0
Derviş Güneş İÖÖ	32	5.8
Toplam	549	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin okullarına göre dağılımına bakıldığında, 78'inin (%14.2) Osman Hilmi Kalpaklıoğlu İÖÖ, 141'inin (%25.7) Şehit Binbaşı Mahmut Şahin İÖÖ, 38'inin (%6.9) Özel Erciyes İÖÖ, 88'inin (%16.0) Hacı Aydınacı İÖÖ, 37'sinin (%6.7) 75.Yıl Mühübe Germirli İÖÖ , 34'ünün (%6.2) Özel Eras İÖÖ, 46'sının (%8.4) Çömlekçi İÖÖ, 55'inin (%10.0) 60.yıl Cumhuriyet İÖÖ, 32'sinin (%5.8) Derviş Güneş İlköğretim okulunda öğrenim gördüğü ortaya çıkmıştır.

Tablo 4.6. Araştırmaya katılan öğrenci ailelerinin gelir durumlarına göre dağılımı

Gelir Durumları	Frekans (n)	Yüzde (%)
0 - 500 TL	209	38.1
501 – 1000 TL	163	29.7
1001 – 2000 TL	89	16.2
2001 – 3500 TL	66	12.0
3501 ve ↑	22	4.0
Toplam	549	100.0

Araştırmaya katılan öğrenci ailelerin gelir düzeyine göre dağılımlarına bakıldığında, 209'unun (%38.1) 0-500 TL, 163'ünün (%29.7) 501-1000 TL , 89'unun (%16.2) 1001-2000 TL, 66'sının(%12) 2001-3500 TL,22'sinin (%4) 3501 TL ve daha yukarı gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 4.7. Araştırmaya katılan öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre dağılımı

Anne Eğitim Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
İlköğretim	339	61.7
Ortaöğretim	131	23.9
Lisans	66	12.0
Lisansüstü	12	2.2
Toplam	549	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde 339'unun (%61.7) ilköğretim, 131'inin (%23.9) ortaöğretim, 66'sının (%12) lisans, 12'sinin (%2.2) lisansüstü eğitim aldıkları görülmektedir.

Tablo 4.8. Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre dağılımı

Baba Eğitim Durumu	Frekans (n)	Yüzde (%)
İlköğretim	229	41.7
Ortaöğretim	177	32.2
Lisans	107	19.5
Lisansüstü	36	6.6
Toplam	549	100.0

Araştırmaya katılan öğrencilerin baba eğitim düzeylerine bakıldığında, 229'unun (%41.7) ilköğretim, 177'sinin (%32.2) ortaöğretim, 107'sinin (%19.5) lisans, 36'sının (%6.6) lisansüstü eğitim aldıkları görülmektedir.

4.4.5.2. Araştırmaya Katılanların Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi İle Sosyal Uyum Ve İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkilerle İlgili Bulgular

Tablo 4.9. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım düzeyi ile sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkilerle ilgili korelasyon tablosu

Değişkenler		Aile uyumu	Sportif faaliyetlere katılım	Sosyal uyum	İletişim becerileri	Ortaöğretim başarı puanı
Aile uyumu	r					
	p					
	N	549				
Sportif faaliyetlere katılım	r	.178**				
	p	.000				
	N	549	549			
Sosyal uyum	r	.020	.060			
	p	.645	.157			
	N	549	549	549		
İletişim becerileri	r	.206**	.177**	.368**		
	p	.000	.000	.000		
	N	549	549	549	549	
Ortaöğretim başarı puanı	r	.142**	.113**	-.075	0.66	
	p	.001	.008	.080	.124	
	N	549	549	549	549	549

Yukarıdaki tablo incelendiğinde aile uyumu ile sportif faaliyetlere katılım düzeyi ($r=0.178^{**}$), iletişim beceri düzeyi ($r=0.206^{**}$) ve ortaöğretim başarı düzeyi ($r=0.142^{**}$) arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir. Yine bu tabloya bakıldığında, sportif faaliyetlere katılım ile iletişim beceri düzeyleri ($r=0.177$) ve ortaöğretim başarı puanları ($r=0.113$) arasında da pozitif yönde bir ilişkinin olduğunu söylemek mümkündür. Son olarak tabloya göre, sosyal uyum ile iletişim beceri düzeyleri ($r=0.368$) arasında da pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir. Korelasyon tablosundan elde edilen sonuçlara göre, sosyal uyum ile sportif faaliyetlere katılım düzeyi arasında bir ilişki bulunmamıştır.

4.4.5.3. Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler Arasındaki Farklılık Analizi Tabloları

4.4.5.3.1. İkili Gruplarda Mann-Whitney Test Tablosu

Tablo 4.10. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde cinsiyet açısından farklılık analizi

Değişkenler	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Z	P
Aile uyumu	Erkek	311	282.96	-1.361	.174
	Bayan	238	264.60		
	Toplam	549			
Sportif faaliyetlere katılım	Erkek	311	307.79	-5.545	.000**
	Bayan	238	232.15		
	Toplam	549			
Sosyal uyum	Erkek	311	285.12	-1.710	.087
	Bayan	238	261.77		
	Toplam	549			
İletişim becerileri	Erkek	311	280.31	-.896	.370
	Bayan	238	268.07		
	Toplam	549			
Ortaöğretim başarı puanı	Erkek	311	250.13	-4.510	.000**
	Bayan	238	307.50		
	Toplam	549			

Araştırmaya katılanların aile uyumu, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde cinsiyet grupları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Ancak araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım düzeyleri ile orta öğretim başarı puanlarında cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$).

Tablo 4.11. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde sınıflar açısından farklılık analizi

Değişkenler	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Z	P
Aile uyumu	6.sınıf	298	273.10	-.310	.757
	7.sınıf	251	277.26		
	Toplam	549			
Sportif faaliyetlere katılım	6.sınıf	298	267.51	-1.207	.227
	7.sınıf	251	283.89		
	Toplam	549			
Sosyal uyum	6.sınıf	298	273.68	-.212	.832
	7.sınıf	251	276.56		
	Toplam	549			
İletişim becerileri	6.sınıf	298	284.56	-1.539	.124
	7.sınıf	251	263.65		
	Toplam	549			
Ortaöğretim başarı puanı	6.sınıf	298	260.23	-2.398	.016**
	7.sınıf	251	292.54		
	Toplam	549			

Elde edilen sonuçlara göre aile uyumu, sportif faaliyetlere katılım düzeyi, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde, öğrencilerin sınıf düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak ortaöğretim başarı puanlarında, öğrencilerin sınıf düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).

4.4.5.3.2. İki'den Çok Gruplarda Kruskal-Wallis Test Tablosu

Tablo 4.12. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde ortaöğretim başarı puanları açısından farklılık analizi

Değişkenler	Başarı puanı	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Aile uyumu	1 (2.1-3)	165	245.00	15.359	.000**
	2 (3.1-4)	246	272.39		
	3 (4.1-5)	138	315.52		
	Toplam	549			
Sportif faaliyetlere katılım	1 (2.1-3)	165	236.51	14.328	.001**
	2 (3.1-4)	246	287.74		
	3 (4.1-5)	138	298.32		
	Toplam	549			
Sosyal uyum	1 (2.1-3)	165	277.42	4.955	.084
	2 (3.1-4)	246	287.37		
	3 (4.1-5)	138	250.04		
	Toplam	549			
İletişim becerileri	1 (2.1-3)	165	268.13	7.370	.025**
	2 (3.1-4)	246	262.00		
	3 (4.1-5)	138	306.39		
	Toplam	549			

Araştırmaya katılanların sosyal uyum düzeylerinde ortaöğretim başarı puanları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak araştırmaya katılanların aile uyumu, sportif faaliyetlere katılım düzeyi ve iletişim beceri düzeylerinde ortaöğretim başarı puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Yine araştırma sonuçlarına göre sportif faaliyetlere katılım düzeylerinde ortaöğretim başarı puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Tablo 4.12 incelendiğinde, iletişim beceri düzeylerinde de ortaöğretim başarı puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 4.13. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde yaşları açısından farklılık analizi

Değişkenler	Yaşlar	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Aile uyumu	12	240	274.78	1.354	.508
	13	266	279.34		
	14	43	249.40		
	Toplam	549			
Sportif faaliyetlere katılım	12	240	267.48	1.114	.573
	13	266	279.42		
	14	43	289.63		
	Toplam	549			
Sosyal uyum	12	240	280.92	.594	.743
	13	266	270.44		
	14	43	270.19		
	Toplam	549			
İletişim becerileri	12	240	283.55	1.655	.437
	13	266	270.70		
	14	43	253.88		
	Toplam	549			
Ortaöğretim başarı puanı	12	240	262.13	2.883	.237
	13	266	284.41		
	14	43	288.62		
	Toplam	549			

Araştırmaya katılanların aile uyumu, sportif faaliyetlere katılımı, sosyal uyumu, iletişim beceri düzeyleri ve ortaöğretim başarı puanlarında yaşları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.14. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde öğrenim gördükleri okullar açısından farklılık analizi

Değişkenler	Okullar	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Aile uyumu	Osman Hilmi Kalpaklıoğlu İÖÖ	78	342.75	51.872	.000**
	Şehit Binbaşı Mahmut Şahin İÖÖ	141	282.16		
	Özel Erciyes İÖÖ	38	155.50		
	Hacı Aydınıcı İÖÖ	88	246.30		
	75.Yıl Mühübe Germirli İÖÖ	37	307.24		
	Özel Eras İÖÖ	34	316.72		
	Çömlekçi İÖÖ	46	220.36		
	60.yıl Cumhuriyet İÖÖ	55	264.15		
	Derviş Güneş İÖÖ	32	314.75		
	Toplam	549			
Sportif faaliyetlere katılım	Osman Hilmi Kalpaklıoğlu İÖÖ	78	343.91	31.235	.000**
	Şehit Binbaşı Mahmut Şahin İÖÖ	141	268.13		
	Özel Erciyes İÖÖ	38	269.68		
	Hacı Aydınıcı İÖÖ	88	239.15		
	75.Yıl Mühübe Germirli İÖÖ	37	342.00		
	Özel Eras İÖÖ	34	255.50		
	Çömlekçi İÖÖ	46	273.04		
	60.yıl Cumhuriyet İÖÖ	55	255.91		
	Derviş Güneş İÖÖ	32	221.08		
	Toplam	549			
Sosyal uyum	Osman Hilmi Kalpaklıoğlu İÖÖ	78	313.03	12.562	.128
	Şehit Binbaşı Mahmut Şahin İÖÖ	141	264.94		
	Özel Erciyes İÖÖ	38	289.33		
	Hacı Aydınıcı İÖÖ	88	266.11		
	75.Yıl Mühübe Germirli İÖÖ	37	220.86		
	Özel Eras İÖÖ	34	270.79		
	Çömlekçi İÖÖ	46	254.13		
	60.yıl Cumhuriyet İÖÖ	55	302.89		
	Derviş Güneş İÖÖ	32	283.19		
	Toplam	549			

Tablo 4.14. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde öğrenim gördükleri okullar açısından farklılık analizi (DEVAMI)

Değişkenler	Okullar	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
İletişim becerileri	Osman Hilmi Kalpaklıoğlu İÖO	78	315.27	43.715	.000**
	Şehit Binbaşı Mahmut Şahin İÖO	141	303.34		
	Özel Erciyes İÖO	38	150.36		
	Hacı Aydınıcı İÖO	88	286.10		
	75.Yıl Mühübe Germirli İÖO	37	261.05		
	Özel Eras İÖO	34	228.94		
	Çömlekçi İÖO	46	223.73		
	60.yıl Cumhuriyet İÖO	55	269.78		
	Derviş Güneş İÖO	32	317.20		
	Toplam	549			
Ortaöğretim başarı puanı	Osman Hilmi Kalpaklıoğlu İÖO	78	293.28	71.891	.000**
	Şehit Binbaşı Mahmut Şahin İÖO	141	284.74		
	Özel Erciyes İÖO	38	316.30		
	Hacı Aydınıcı İÖO	88	202.92		
	75.Yıl Mühübe Germirli İÖO	37	270.82		
	Özel Eras İÖO	34	438.75		
	Çömlekçi İÖO	46	296.23		
	60.yıl Cumhuriyet İÖO	55	244.00		
	Derviş Güneş İÖO	32	190.28		
	Toplam	549			

Araştırmaya katılanların sosyal uyumlarında öğrenim gördükleri okullar açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak araştırmaya katılanların aile uyumlarında, sportif faaliyetlere katılımlarında, iletişim beceri düzeylerinde ve ortaöğretim başarı puanlarında öğrenim gördükleri okullar açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p>0.05$).

Tablo 4.15. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde gelir düzeyleri açısından farklılık analizi

Değişkenler	Gelir düzeyi	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Aile uyumu	0 - 500 TL	209	270.28	11.356	.023**
	501 – 1000 TL	163	275.13		
	1001 – 2000 TL	89	318.69		
	2001 – 3500 TL	66	246.90		
	3501 ve ↑	22	226.43		
	Toplam	549			
Sportif faaliyetlere katılım	0 - 500 TL	209	268.02	3.863	.425
	501 – 1000 TL	163	277.67		
	1001 – 2000 TL	89	301.03		
	2001 – 3500 TL	66	255.43		
	3501 ve ↑	22	274.89		
	Toplam	549			
Sosyal uyum	0 - 500 TL	209	298.01	7.723	.102
	501 – 1000 TL	163	266.55		
	1001 – 2000 TL	89	250.17		
	2001 – 3500 TL	66	261.71		
	3501 ve ↑	22	259.34		
	Toplam	549			
İletişim becerileri	0 - 500 TL	209	286.64	11.935	.018**
	501 – 1000 TL	163	277.51		
	1001 – 2000 TL	89	294.40		
	2001 – 3500 TL	66	223.84		
	3501 ve ↑	22	220.80		
	Toplam	549			
Ortaöğretim başarı puanı	0 - 500 TL	209	228.57	45.272	.000**
	501 – 1000 TL	163	270.91		
	1001 – 2000 TL	89	315.58		
	2001 – 3500 TL	66	351.21		
	3501 ve ↑	22	353.59		
	Toplam	549			

Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım düzeyi ve sosyal uyum düzeylerinde ailelerin gelir düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak aile uyumu, iletişim beceri düzeyi ve ortaöğretim başarı puanlarında ailelerin gelir düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 4.16. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde anne eğitimi açısından farklılık analizi

Değişkenler	Anne eğitimi	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Aile uyumu	İlköğretim	339	272.68	2.282	.516
	Ortaöğretim	131	270.32		
	Lisans	66	298.46		
	Lisansüstü	12	239.79		
	Toplam	549			
Sportif faaliyetlere katılım	İlköğretim	339	261.65	8.078	.044**
	Ortaöğretim	131	284.75		
	Lisans	66	319.18		
	Lisansüstü	12	279.92		
	Toplam	549			
Sosyal uyum	İlköğretim	339	275.69	2.000	.572
	Ortaöğretim	131	261.31		
	Lisans	66	288.24		
	Lisansüstü	12	309.13		
	Toplam	549			
İletişim becerileri	İlköğretim	339	276.06	.517	.915
	Ortaöğretim	131	274.84		
	Lisans	66	271.45		
	Lisansüstü	12	243.54		
	Toplam	549			
Ortaöğretim başarı puanı	İlköğretim	339	241.65	47.031	.000**
	Ortaöğretim	131	305.59		
	Lisans	66	357.18		
	Lisansüstü	12	408.25		
	Toplam	549			

Araştırmaya katılanların aile uyumu, sosyal uyumu ve iletişim beceri düzeylerinde, öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak sportif faaliyetlere katılım ve ortaöğretim başarı puanlarında, öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 4.17. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde baba eğitimi açısından farklılık analizi

Değişkenler	Baba eğitimi	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Aile uyumu	İlköğretim	229	260.25	4.034	.258
	Ortaöğretim	177	277.98		
	Lisans	107	290.92		
	Lisansüstü	36	298.82		
	Toplam	549			
Sportif faaliyetlere katılım	İlköğretim	229	270.76	1.150	.765
	Ortaöğretim	177	277.01		
	Lisans	107	269.96		
	Lisansüstü	36	299.35		
	Toplam	549			
Sosyal uyum	İlköğretim	229	286.08	2.291	.514
	Ortaöğretim	177	264.04		
	Lisans	107	271.69		
	Lisansüstü	36	260.94		
	Toplam	549			

Tablo 4.17. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde baba eğitimi açısından farklılık analizi (DEVAMI)

Değişkenler	Baba eğitimi	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
İletişim becerileri	İlköğretim	229	265.98	4.395	.222
	Ortaöğretim	177	294.91		
	Lisans	107	261.87		
	Lisansüstü	36	265.65		
	Toplam	549			
Ortaöğretim başarı puanı	İlköğretim	229	227.40	52.222	.000**
	Ortaöğretim	177	282.32		
	Lisans	107	320.66		
	Lisansüstü	36	397.15		
	Toplam	549			

Araştırmaya katılanların aile uyumu, sportif faaliyetlere katılımı, iletişim becerileri, ve sosyal uyumlarında baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak öğrencilerin ortaöğretim başarı puanlarında, baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 4.18. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde anne tutumu açısından farklılık analizi

Değişkenler	Anne tutumu	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Aile uyumu	Aşırı serbest	4	175.00	5.724	.221
	Normal	372	274.39		
	Aşırı koruyucu	142	279.74		
	Otoriter	29	288.22		
	İlgisiz	2	60.50		
	Total	549			
Sportif faaliyetlere katılım	Aşırı serbest	4	165.50	3.703	.448
	Normal	372	276.53		
	Aşırı koruyucu	142	267.56		
	Otoriter	29	300.53		
	İlgisiz	2	368.00		
	Total	549			
Sosyal uyum	Aşırı serbest	4	215.50	.810	.937
	Normal	372	274.22		
	Aşırı koruyucu	142	275.74		
	Otoriter	29	289.17		
	İlgisiz	2	281.25		
	Total	549			
İletişim becerileri	Aşırı serbest	4	228.63	4.301	.367
	Normal	372	269.36		
	Aşırı koruyucu	142	288.73		
	Otoriter	29	297.09		
	İlgisiz	2	122.00		
	Total	549			

Tablo 4.18. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde anne tutumu açısından farklılık analizi (DEVAMI)

Değişkenler	Anne tutumu	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Ortaöğretim başarı puanı	Aşırı serbest	4	173.25	10.350	.035**
	Normal	372	273.70		
	Aşırı koruyucu	142	268.58		
	Otoriter	29	348.29		
	İlgisiz	2	113.50		
	Total	549			

Araştırmaya katılanların aile uyumu, sportif faaliyetlere katılımı, iletişim becerileri ve sosyal uyumlarında anne tutumları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak ortaöğretim başarı puanlarında, anne tutumları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Tablo 4.19. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde baba tutumu açısından farklılık analizi

Değişkenler	Baba tutumu	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Aile uyumu	Aşırı serbest	9	249.72	13.511	.009**
	Normal	377	268.43		
	Aşırı koruyucu	119	306.27		
	Otoriter	38	276.55		
	İlgisiz	6	95.67		
	Total	559			
Sportif faaliyetlere katılım	Aşırı serbest	9	215.39	2.987	.560
	Normal	377	276.43		
	Aşırı koruyucu	119	284.63		
	Otoriter	38	246.87		
	İlgisiz	6	261.67		
	Total	559			

Tablo 4.19. Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde baba tutumu açısından farklılık analizi (DEVAMI)

Değişkenler	Baba tutumu	N	Sıra Ortalaması	X ²	P
Sosyal uyum	Aşırı serbest	9	204.33	4.339	.362
	Normal	377	274.05		
	Aşırı koruyucu	119	278.42		
	Otoriter	38	274.34		
	İlgisiz	6	377.00		
	Total	559			
İletişim becerileri	Aşırı serbest	9	270.61	1.859	.762
	Normal	377	272.59		
	Aşırı koruyucu	119	290.10		
	Otoriter	38	253.89		
	İlgisiz	6	267.33		
	Total	559			
Ortaöğretim başarı puanı	Aşırı serbest	9	305.94	8.890	.064
	Normal	377	269.99		
	Aşırı koruyucu	119	269.70		
	Otoriter	38	343.33		
	İlgisiz	6	216.00		
	Total	559			

Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde baba tutumu açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak aile uyumunda, baba tutumu açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmanın amacı, Kayseri ilindeki ilköğretim ikinci kademe 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ile sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Çalışma, Kayseri’de 9 ilköğretim okulunda öğrenim gören toplam 549 öğrencinin 97 soruluk anket formuna verdikleri cevaplar esas alınarak değerlendirilmiş ve sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki tartışma ve yorum yapılmıştır:

Frekans tabloları incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 311’inin(%56. 6) erkek, 238’inin (%43. 4) bayan olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu öğrencilerin 298’i (%54. 3) ilköğretim 6. sınıf, 251’i (%45. 7) ilköğretim 7. sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 165’inin (%30. 1) ortaöğretim başarı puanı 1. puan aralığında, 246’sının (%44. 8) ortaöğretim başarı puanı 2. puan aralığında, 138’inin (%25. 1) ortaöğretim başarı puanı 3. puan aralığında ter almaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 240’ı (%43. 7) 12 yaşında, 266’sı (%48. 5) 13 yaşında, 43’ü (%7. 8) ise 14 yaşındadır. Osman Hilmi Kalpaklıoğlu İlköğretim Okulunda öğrenim gören öğrenci sayısı 78 (%14. 2), Mahmut Şahin İlköğretim Okulunda öğrenim gören öğrenci sayısı 141 (%25. 7), Özel Erciyes ilköğretim okulunda öğrenim gören öğrenci sayısı 38 (%6. 9),Hacı Aydınca ilköğretim okulunda öğrenim gören öğrenci sayısı 88 (%16), 75. Yıl Mühibe Germirli ilköğretim okulunda öğrenim gören öğrenci sayısı 37 (%6. 7), Özel Eras ilköğretim okulunda öğrenim gören öğrenci sayısı 34 (%6. 2), Çömlekçi 46 ilköğretim okulunda öğrenim gören öğrenci sayısı (%8. 4), 60. Yıl Cumhuriyet ilköğretim okulunda öğrenim gören öğrenci sayısı 55 (%10), Derviş Güneş ilköğretim okulunda öğrenim gören öğrenci sayısı 32 (%5. 8) dir. Araştırmaya katılan öğrenci ailelerinin gelir düzeyleri incelendiğinde ailelerin büyük bir çoğunluğunun düşük gelir düzeyine (209 (%38. 1) aile 0-500TL arasında gelir elde etmekte)sahip olduğu gözlenmiştir. 501-1000TL gelire sahip olan aile sayısı 163 (%29. 7), 1001-2000 arsında

gelire sahip aile sayısı 89 (%16. 2), 2001-3500TL arasında gelir sağlayan aile sayısı 66 (%4) ve son olarakta en yüksek gelir düzeyine sahip aile sayısı (3501TL ve üstü) 22 (%4) olarak belirlenmiştir. Öğrenci annelerinin eğitim düzeyine bakıldığında çoğunluğunu 339 (%61. 7) kişi ile ilköğretim mezunu anneler oluşturmaktadır. Bundan hariç 131 (%23. 9) kişi ortaöğretim mezunu ,66 (%12) kişi lisans ve 12 (2. 2) kişi lisansüstü mezunu anne araştırmamızda yer almaktadır. Demografik özelliklerin sonucunu oluşturan baba eğitim düzeyi incelendiğinde açığa çıkan sonuç, baba eğitim düzeyinin anne eğitim düzeyinden oldukça yüksek olduğudur. İlköğretim mezunu babaların sayısı 228 (%41. 5), ortaöğretim mezunu baba sayısı 177 (%32. 2), lisans mezunu baba sayısı 107 (%19. 5) ve son olarak lisansüstü eğitim almış baba sayısı da araştırmamızda 36 (%6. 6) olarak bulunmuştur.

Araştırma verileri dikkate alınarak yapılan korelasyon analizine göre, aile uyumu ile sportif faaliyetlere katılım, iletişim becerileri ve ortaöğretim başarı düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmektedir ($p < 0.001$). Buna göre aile uyumu arttıkça sportif faaliyetlere katılım, ortaöğretim başarı düzeyi ve iletişim beceri düzeyinin arttığı söylenebilir. Yine bu tabloya bakıldığında, sportif faaliyetlere katılım ile iletişim beceri düzeyleri ve ortaöğretim başarı puanları arasında da pozitif yönde bir ilişkinin olduğunu söylemek mümkündür. Buna göre, sportif faaliyetlere katılım arttıkça iletişim beceri düzeyleri ve öğrencilerin ortaöğretim başarı puanları da artmaktadır. Araştırma sonucuna göre öğrenciler sportif faaliyetlere katıldıkça hem daha başarılı olabilmekte, hem de iletişim beceri düzeyleri olumlu yönde gelişebilmektedir. Ancak Gülten Hergüner, Özbay Güven Ve Metin Yaman “Sporun Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi “adlı yayımlanmış oldukları makalede, sporun üniversite öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerine etkisinin olmadığını belirlemiştir. Araştırmada bölümler arası, sınıflar arası, medeni durum, anne-babanın öğrenim durumu, sosyal etkinlikleri, ailedeki kişi sayısı ve gelir durumu bakımından karşılaştırmalar yapılmış olup, anlamlı bir fark bulunamamıştır ($P > 0.05$). Bu Faktörlerin iletişim beceri düzeyini etkilemediği görülmüştür. Araştırmaya alınan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre iletişim beceri düzeyleri daha yüksek çıkmıştır ($P < 0.05$). Böylece üniversite öğrencilerinden kızların erkek öğrencilere göre daha iyi ve etkili iletişim kurabildikleri söylenebilir. Bu sonuçlar araştırmamızı desteklememektedir.

Ancak bu sonucun sebebi, araştırmaya katılan öğrencilerin yaş gruplarındaki farklılık olma ihtimali yüksektir.

Araştırma sonuçlarına göre, sportif faaliyetlere katılım öğrencilerin akademik başarı düzeyini arttırmaktadır. Demirhan (1995) yapmış olduğu bir araştırmasında, sporun bireyin bilişsel, duyuşsal (sosyal) ve devinişsel gelişimine olumlu katkılar sağladığını vurgulamaktadır (Demirhan, 1995: 40-43). Demirhan (1995)'nın ulaştığı sonuç araştırmamızı destekler niteliktedir. Spor, araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin bilişsel gelişimine olumlu katkılar sağlamak ve ortaöğretim başarı puanlarını arttırmaktadır.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan korelasyon tablosuna göre, sportif faaliyetlere katılım ile sosyal uyum arasında ilişki bulunmamıştır. Ancak, Mehmet Güçlü ve Jale Yentür (2008), "Milli Takım Düzeyindeki Elit Bayan Sporcuların Kişisel Ve Sosyal Uyum Düzeyleri İle Bedenlerini Algılama Düzeylerinin Karşılaştırılması" adı altında yayımladıkları makalede konuyla alakalı olarak şu sonuçlara ulaşmışlardır:

Araştırmaya katılan bayan sporcuların sosyal uyum düzeyi puanları spor branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($p < 0.05$). Halter ve güreş branşlarıyla ilgilenen sporcuların sosyal uyum düzeyi puanları en düşük, basketbol ve hentbolcuların (57,08) en yüksek çıkmıştır. Branşlar arasında farklılıklar olmasına rağmen genel değerlendirmede almış oldukları puanlar açısından sosyal uyumları konusunda uyumlu oldukları tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan bayan sporcuların sosyal uyum düzeyi puanları yüksek çıkmıştır ve sporcuların hepsi "uyumlu" dur. Sporun sosyalleşmeye pozitif etkisinden dolayı; karate, halter ve güreş branşında faaliyet gösteren sporcuların aldıkları puanlar, diğer branşlarda (basketbol, futbol, hentbol ve judo) faaliyet gösteren sporcuların almış oldukları puanlardan daha düşük olmalarına rağmen bu sporcuların %40'lık değerinin altında, yani kritik bölgede olmadıkları için sosyal uyum düzeylerinde "uyumlu" oldukları görülmüştür (Yentür, Güçlü, 2008:183-192)

Yılmaz'ın (1996), yapmış olduğu çalışmada, bireysel spor yapan öğrencilerin sosyal uyum düzeyi puanlarının, grup sporu yapan öğrencilerin sosyal uyum düzeyi puanlarından daha düşük olduğu belirtilmiştir.

Her iki çalışmada araştırmamızı destekler nitelikte değildir. Ancak, araştırmaya katılan sporcuların büyük bir çoğunluğunun güreşçi ve ya yüzücü olması, yani bireysel sporla uğraşıyor olması ve araştırmada sporcuların branşlara göre ayrılmamış olması, ortaya çıkan sonucun nedenini açıklar niteliktedir. Nitekim gerek Yentür ve Güçlü (2008) gerekse de Yılmaz (1996) yapmış oldukları çalışmalarda bireysel sporla uğraşan sporcuların, takım sporu yapan sporculardan sosyal uyum düzeylerinin oldukça düşük olduğunu belirtmiştir. Araştırmamızda bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında yapılan farklılık analizi sonuçlarına göre (mann-whitney testi), araştırmaya katılanların aile uyumu, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde cinsiyet grupları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak literatüre baktığımızda Kızıltan'ın (1984) aktardığına göre; Dunner ve Fievrer (1978) ile Weisman ve arkadaşları (1978) cinsiyet ile sosyal uyum arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında, bayanların sosyal uyum düzeylerinin erkeklere göre daha düşük olduğu sonucuna varmışlardır. Hiç spor yapmayan öğrencilerin sosyal uyum düzeyi puanları, bireysel ve grup sporu yapan öğrencilerin sosyal uyum düzeyi puanlarından daha düşük çıkmıştır. Bu durum bizim araştırmamızı destekler nitelikte değildir.

Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım düzeyleri ile orta öğretim başarı puanlarında cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bu fark, araştırmaya katılan erkeklerin bayanlara oranla sportif faaliyetlere katılımlarının daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca bu fark, araştırmaya katılan bayanların erkeklere oranla, ortaöğretim başarı puanlarının daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Erkeklerin spora katılım oranlarının bayarlardan fazla olmasının çeşitli nedenleri olabilir. Nitekim literatürde bununla ilgili çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Yıldırım ve ark. (1996) lise öğrencilerini kapsayan çalışmalarında, öğrencilerin spora katılım amaçlarında cinsiyete göre birtakım farklılıklar tespit etmişlerdir (Yıldırım, 1996:52-57). Araştırma bulguları, kız öğrencilerde spor aktivitelerine katılımın sosyal, etik, estetik ve ritmik amaçlı olduğunu, erkek öğrencilerde ise fiziksel gelişim amaçlı olduğunu göstermektedir (Yıldırım,1996:52-57).

Okullarda düzenlenen sportif faaliyetlerin genellikle fiziksel gelişim amaçlı olduğunu düşünürsek, sportif faaliyetlere katılımın erkeklerde bayanlara göre daha yüksek olmasının

sebebini açıklayabiliriz. Özdiñç'in akatardığına göre, Kelinske (2001) bir araştırmasında, erkeklerin sportif faaliyetlerde daha fazla liderlik vasıfları edindiklerini belirtmiştir. Araştırma sonucunda erkek öğrencilerin %68'inin, kadın öğrencilerin ise %42'sinin aktif olarak spor yaptığı saptanmıştır. Bu sonuca göre erkeklerin sportif faaliyetlere katılımının bayanlara göre daha yüksek olması, erkeklerin lider olma arzularından kaynaklanıyor olabilir. Kelinske (2001)'nin yapmış olduğu bu çalışma katılım oranları açısından araştırmamızı destekler niteliktedir. Özlem Özdiñç (2005) "Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Sporun Ve Spora Katılımın Sosyalleşmeyle İlişkisi Üzerine Görüşleri " adlı makalesinde konuyla paralel olarak şu sonuçlara ulaşmıştır:Çukurova Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan bu araştırmada, sportif aktivitelere katılımında cinsiyete göre bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ancak, tercih edilen spor branşlarında belirgin farklılıklar vardır. Kadınlar çoğunlukla koşu, yürüyüş ve yüzme gibi bireysel sporları tercih ederlerken, erkekler futbol ve basketbol gibi grup sporlarını tercih etmektedir. Yani, erkekler sporu bir sosyalleşme aracı olarak görmekte, kadınlar ise sağlıklı olmak ve formda kalmak gibi ben merkezli nedenlerle spor yapmaktadırlar. Spora katılım oranları açısından bu sonuçlar araştırmamızı destekler nitelikte değildir. Ancak bayan ve erkeklerin sporu tercih etme nedenleri araştırmadaki sonuçların nedenlerine ışık tutabilir. Okullarda genellikle takım sporlarına yönelik çalışmalara yer verilmektedir. Bu durumun nedeni okulların sahip olduğu imkanların sınırlı olmasıdır. Her okulda yüzme havuzu bulmak veya güreş sporu için gerekli koşulları sağlamak özellikle devlet okulları için neredeyse imkansızdır. Dolayısıyla okullarda bireysel sporlar için gerekli koşulları oluşturmak çok zordur. Spora katılımın bayanlarda düşük olmasının sebebi düzenlenen sportif faaliyetlerin bayanlara hitap etmemesinden kaynaklanıyor olabilir.

İkiden çok gruplarda kruskal-wallis test sonuçlarına göre: Araştırmaya katılanların sosyal uyum düzeylerinde ortaöğretim başarı puanları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır($p > 0.05$). Ancak araştırmaya katılanların aile uyumu, sportif faaliyetlere katılım düzeyi ve iletişim beceri düzeylerinde ortaöğretim başarı puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu fark, orta öğretim başarı puanları 3. puan aralığında (4.1-5) olan öğrencilerin aile uyumlarının, ortaöğretim başarı puanlarının 1. puan aralığı (2. 1-3) ve 2. puan aralığında (3.1 -4) yer alan öğrencilerden daha yüksek olmasından

kaynaklanmaktadır. Bu sonuçtan hareketle, akademik başarıları çok yüksek olan öğrencilerin aile uyumlarının da iyi olduğunu söyleyebiliriz. Yine araştırma sonuçlarına göre sportif faaliyetlere katılım düzeylerinde ortaöğretim başarı puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu fark ortaöğretim başarı puanları yüksek olan öğrencilerin (3. puan aralığı), ortaöğretim başarı puanı düşük (1. puan aralığı) ve orta düzeyde (2. puan aralığı) olan öğrencilere göre daha fazla sportif faaliyetlere katılmasından kaynaklanmaktadır. Buradan hareketle sporun akademik başarıyı olumlu yönde etkilediğini bir başka deyişle zihinsel gelişimi olumlu yönde desteklediğini söyleyebiliriz. Tablo 4. 12 incelendiğinde iletişim beceri düzeylerinde de ortaöğretim başarı puanları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu fark ortaöğretim başarı puanları 3. puan aralığında (4. 1-5) olan öğrencilerin, iletişim beceri düzeylerinin diğer puan aralıklarında yer alan öğrencilerden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Bu sonuçtan hareketle akademik başarıları yüksek olan öğrencilerin, iletişimde daha başarılı olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılanların aile uyumu, sportif faaliyetlere katılımı, sosyal uyumu, iletişim beceri düzeyleri ve ortaöğretim başarı puanlarında yaşları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Ancak literatürde sportif faaliyetlere katılımın yaşla alakalı olduğunu belirten çalışmalar yer almaktadır., Sporun Amerikan toplumundaki yerini araştıran çeşitli çalışmalar fiziksel aktiviteye katılımın yaş ilerledikçe azalmakta olduğunu göstermektedir. Özding'in (2005) aktardığına göre, Wallace ve ark. (2000) yaptıkları çalışmada, 21 yaşındaki Amerikalı kadınların yalnızca %30'unun, aynı yaş grubu erkeklerin ise %42'sinin düzenli olarak sportif aktivitelere katıldıklarını belirlemişlerdir.

Araştırmaya katılanların sosyal uyumlarında öğrenim gördükleri okullar açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Ancak araştırmaya katılanların aile uyumlarında, sportif faaliyetlere katılımlarında, iletişim beceri düzeylerinde ve ortaöğretim başarı puanlarında öğrenim gördükleri okullar açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p > 0.05$). Bu fark, Osman Hilmi Kalpaklıoğlu İlköğretim Okulunda öğrenim gören öğrencilerin aile uyumlarının, diğer okullarda öğrenim gören öğrencilerin aile uyumlarından yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Osman Hilmi Kalpaklıoğlu İlköğretim Okulu ve 75. Yıl

Mühübe Germirli İlköğretim Okulunun araştırmaya katılan diğer okullardan sportif faaliyetlere katılım düzeyleri daha yüksek olduğunu tablo 4. 14'ten görmek mümkündür. Yapılan araştırmalar neticesinde Osman Hilmi Kalpaklıoğlu İlköğretim Okulunun Türkiye çapında güreş branşında çeşitli derecelere sahip olduğu, hentbol branşında ise il çapında derecelere sahip olduğu ortaya çıkmıştır. 75. Yıl Mühübe Germirli İlköğretim Okulunun ise, voleybol küçükler ve yıldızlar kategorisinde her yıl çeşitli dereceler elde ettiği saptanmıştır. Bu nedenle sportif faaliyetlere katılım düzeyi bu iki okulda diğer okullardan yüksek çıkmıştır. Bu bilgiler anket sonuçlarımızı doğrular niteliktedir. İletişim beceri düzeyindeki farklılık ise Osman Hilmi Kalpaklıoğlu İlköğretim Okulu ve Derviş Güneş İlköğretim Okulundan kaynaklanmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre bu iki okulda, iletişim beceri düzeyi diğer okullardan daha yüksektir. Ortaöğretim başarı puanlarındaki farklılık ise Özel Eras İlköğretim Okulu ve Özel Erciyes İlköğretim Okulundan kaynaklanmaktadır. İki okulunda özel okul olması dikkate değerdir. Buradan özel okullardaki akademik başarının, devlet okullarından daha yüksek olduğu bir kez daha anket sonuçlarıyla doğrulanmıştır.

Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılımı ve sosyal uyumlarında ailelerin gelir düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Ancak aile uyumu, iletişim beceri düzeyi ve ortaöğretim başarı puanlarında ailelerin gelir düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu fark orta gelir düzeyine sahip ailelerin aile uyumlarının, gelir düzeyi yüksek ve düşük olan ailelerden daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Yine araştırma sonuçlarına göre, orta gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının iletişim beceri düzeyleri de diğer gelir gruplarında yer alan ailelerden yüksek bulunmuştur. Ortaöğretim başarı puanları ise yapılan araştırmaya göre gelir düzeyleriyle doğru orantılı olarak artış göstermiştir. En yüksek gelir düzeyine sahip ailelerin çocukları, diğer gelir gruplarındakilere göre ortaöğretim başarı puanları daha yüksek bulunmuştur. Bu durumun sebebi, ailelerin gelir düzeylerinin yüksekliğine göre çocuklarına sağladıkları imkanların artış göstermesi olabilir.

Mehmet Güçlü Ve Jale Yentür (2008), "Milli Takım Düzeyindeki Elit Bayan Sporcuların Kişisel Ve Sosyal Uyum Düzeyleri İle Bedenlerini Algılama Düzeylerinin Karşılaştırılması" adlı araştırmalarında, bayan sporcuların sosyal uyum düzeylerinin,

ailelerinin gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiğini tespit etmiştir ($p < 0.05$). Sosyal uyum düzeylerinin en düşük olduğu bayan sporcuların ailelerinin asgari ücretle geçindiği araştırmada görülmüştür. Araştırmaya göre sosyal uyum düzeylerinin en yüksek olduğu bayan sporcuların ailelerinin ortalama geliri 600-900 YTL. arasındadır. Bu durum araştırmayı destekler nitelikte değildir. Ancak sonuçların farklı olmasının sebebi araştırma gruplarının farklı olması ve bu araştırmanın sadece bayan sporcuları kapsıyor olması ve bu sporcuların da elit düzeyde olması olabilir. Ayrıca yapılan araştırmaya katılan öğrenci ailelerinin çoğunluğunun alt gelir düzeyine sahip olduğu göz önünde bulundurulursa, sosyal uyum ve gelir düzeyi arasında bir fark bulunamamasının sebebi daha iyi anlaşılabilir. Kuruç ve Bayar (1989), sosyo-ekonomik düzeyin bazı uyum alanları ve uyum yöntemleri üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Sosyal ilişkiler, coşkusal denge, duygusal durum, gerçeğe uyum ve liderlik davranışı açısından üst sosyo-ekonomik düzeyde olan öğrenciler, alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilere oranla daha iyi durumdadırlar. Koç'un (2000) yapmış olduğu bir diğer araştırmada ise; üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen öğrencilerin uyum düzeylerinin orta ve düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelenlerinkinden daha yüksek olduğu elde edilen bulgular arasındadır. Düşük sosyo-ekonomik düzeyden gelen ailelerin genellikle eğitim düzeylerinin de düşük olduğu ve çocuklarına sert, baskıya dayalı disiplin uyguladıkları, bu durumun da bireylerin uyum düzeylerini olumsuz yönde etkilediği şeklindedir. Literatürde yer alan bu çalışmalar da araştırmayı destekler nitelikte değildir. Bunun sebebi araştırmaya katılan araştırma grubunun büyük bir çoğunluğunun gelir düzeyleri açısından homojen olması olabilir.

Yapılan araştırmada sportif faaliyetlere katılım ile gelir düzeyi arasında da bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ancak literatür bilgileri bu sonucu destekler nitelikte değildir. Sporun bireyin sosyalleşmesindeki etkilerini araştırmak üzere yapılan yazın taramasında konuyu farklı açılardan ele alan pek çok çalışmaya rastlanmıştır. Özdiñ'in (2005) aktardığına göre; toplumun farklı sınıflarından bireylerin spora katılımlarını konu alan çalışmalarında McPherson ve ark. (1989) değişik toplumlarda spordaki sınıf etkisini incelemişlerdir. Araştırmacılar sporla ilgilenim düzeyinin sosyal sınıf ile pozitif ilişkili olduğunu, alt sosyal sınıfın spor aktivitelerine katılımının üst sosyal sınıfa göre daha az olduğunu tespit etmişlerdir.

Araştırmaya katılanların aile uyumu, sosyal uyumu ve iletişim beceri düzeylerinde öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak sportif faaliyetlere katılım ve ortaöğretim başarı puanlarında öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyleri açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bu fark anneleri lisans eğitimi almış öğrencilerin, diğer öğrencilere göre daha fazla sportif faaliyetlere katılıyor olmasından kaynaklanmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin ortaöğretim başarı puanları annelerinin eğitim düzeylerine paralel olarak artış göstermektedir. Anne eğitim düzeyi arttıkça öğrencilerin akademik başarıları artmaktadır. Bu durum eğitilmiş annelerin çocuklarına derslerinde daha fazla yardımcı olma imkanına sahip olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Araştırmaya katılanların aile uyumu, sportif faaliyetlere katılımı, iletişim becerileri, ve sosyal uyumlarında baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak öğrencilerin ortaöğretim başarı puanlarında, baba eğitim düzeyi açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bu fark lisansüstü eğitim görmüş babaların çocuklarının, eğitim düzeyi düşük babaların çocuklarından daha başarılı bulunmasından kaynaklanmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre anne eğitim düzeyi çocukların sportif faaliyetlere katılımını etkilerken baba eğitim düzeyi çocukların sportif faaliyetlere katılımını etkilememektedir.

Mehmet Güçlü Ve Jale Yentür (2008), “Milli Takım Düzeyindeki Elit Bayan Sporcuların Kişisel Ve Sosyal Uyum Düzeyleri İle Bedenlerini Algılama Düzeylerinin Karşılaştırılması” adı altında yayımladıkları makalede araştırmaya katılan bayan sporcuların sosyal uyum düzeyi puanlarında baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). İstatistiksel olarak çok farklılık olmamasına rağmen, baba eğitim düzeyi yükseldikçe sporcuların sosyal uyum düzeylerinin yükseldiği söylenebilir. En yüksek sosyal uyum düzeyi puanları olan sporcuların baba eğitim düzeyi üniversite ve lise, en düşük sosyal uyum düzeyi puanlarına sahip sporcuların babalarının eğitim düzeyinin ilkökul olduğu görülmüştür. Bu sonuç araştırmamızla çelişmektedir. Ancak bunun sebebi araştırmaya katılan öğrenci babalarının büyük bir çoğunluğunun eğitim düzeyinin düşük olmasından kaynaklanıyor olabilir. Koç’un (2000), yaptığı çalışmada; anne-babanın eğitim

düzeşinin sosyal uyum düzeyi üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Eğitimi yüksek öğrenim olan anne-babaya sahip sporcuların sosyal uyum düzeyi, eğitim düzeyi ilk ve ortaokul olan anne-babaya sahip sporcuların sosyal uyum düzeyinden daha yüksektir. Yine ortaöğretim düzeyinde eğitim almış olan anne babaları olan sporcular, ilköğretim düzeyinde eğitim almış olan sporculara oranla daha iyi sosyal uyum göstermektedirler. Ortaya çıkan bu sonuç da çalışmamızı desteklememektedir.

Araştırmaya katılanların aile uyumu, sportif faaliyetlere katılımı, iletişim becerileri,ve sosyal uyumlarında anne tutumları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak ortaöğretim başarı puanlarında, anne tutumları açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bu fark anneleri otoriter olan öğrencilerin ortaöğretim başarı puanlarının daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Araştırmaya katılanların sportif faaliyetlere katılım, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde baba tutumu açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Ancak aile uyumunda baba tutumu açısından anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bu fark babaları aşırı koruyucu olan öğrencilerin aile uyumlarının daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.

Anneleri otoriter olan çocukların daha başarılı olması ve babası aşırı koruyucu olan çocukların aile uyumlarının daha yüksek bulunması, sonuçları itibariyle oldukça şaşırtıcı ve araştırmaya değer sonuçlardır.

Araştırmadaki bir diğer şaşırtıcı sonuç ise, baba eğitim düzeyinin çocukların sportif faaliyetlere katılımını etkilemiyor olmasıdır. Oysa anne eğitim düzeyi çocukların spora katılımını olumlu yönde etkilemektedir. Anne eğitim düzeyi arttıkça çocukların spora katılımı artmaktadır. Buradan şu sonuca ulaşılabilir. Spor eğitiminin topluma faydalı bireyler sağlayacağı görüşü kadınlarda; erkeklere göre, daha baskındır. Sportif aktivitelerde sosyalleşmeye daha eğilimli olan erkeklerin, spor eğitiminin topluma faydalı bireyler sağlayacağı görüşüne, kadınlar kadar katılmamalarının nedeni başka bir çalışmaya bırakılmıştır.

Araştırmadaki bir diğ er ilginç sonuç ise, orta gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının aile uyumlarının, gelir düzeyi yüksek ve düşük olan ailelerin çocuklarında daha yüksek olmasıdır. Yine araştırma sonuçlarına göre, orta gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının iletişim beceri düzeyleri de diğ er gelir gruplarında yer alan ailelerin çocuklarından yüksek bulunmuştur. Bu durum sonuçları itibariyle bir hayli ilginç ve detaylı araştırmaya değerdir.

Yine araştırma sonuçlarına göre ortaöğretim başarı puanları yüksek olan öğrenciler, başarı puanı düşük ve orta düzeyde olan öğrencilere göre daha fazla sportif faaliyetlere katılmaktadır. Bu durum ailelerin spor akademik başarıyı düşürür endişelerini haksız çıkarmaktadır. Hatta tam tersine sonuçlara göre spor akademik başarıyı olumlu yönde etkilemektedir. Dolayısıyla aileler bu konuda bilinçlendirilmeli ve çocuklarını spora yönlendirmeleri sağlanmalıdır.

Sonuç olarak, sporun bu ve benzeri birçok faydalarının açığa çıkarılması için bu alanda düzenlenecek bilimsel içerikli çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu gereksinimin giderilmesinde, üniversitelerin beden eğitimi ve spor yüksekokulları bölümlerinin öncülük etmeleri gerekmektedir. Konu üzerine düzenlenecek bilimsel çalışmaların sayısı arttıkça, sporun insan yaşamındaki fonksiyonları daha verimli analiz edilebilecek ve spor ülkemizde hakettiği yeri bulabilecektir.

KAYNAKLAR

- Abalı, A; Gençlik ve Spor, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayını, Ankara 1984.
- Açak, M; Ilgın, A; Erhan, S; Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı, Malatya 1997.
- Açıkada, Ç; Ergen, E; Sporda Gelişim ve Başarının Temeleri, *Bilim Teknik Dergisi*, Ankara 1987.
- Account; Childhood Social Development. Massachusetts ve Oxford, Blackwell Publishers.
- Afyon, Y.A; Tunç, A; Beden Eğitimi ve Spor Tarihi, Damla Ofset, Konya 1997.
- Akalın, N; İstanbul Çocuk Kurultayı Bildiriler Kitabı İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları, İstanbul 1999.
- Akay, N; Lise Öğrencilerine İlişkin Bazı Niteliklerin Sosyal ve Kişisel Uyum Düzeylerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara 1990.
- Akça, Ü; Aile İçi İletişim ve Eğitime Etkisi, *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 135, 134-141, 1997.
- Akıncı, Y.A; Orta Öğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin, Sosyalleşme Süreci ve Şahsiyetin Oluşmasında Katkısı, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya 2007.
- Akvardar, Y; Demiral, Y; Günay, T; Temel İletişim Becerileri Eğitimi, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 2005.
- Aracı, H; Okullarda Beden Eğitimi, Bağırhan Yayın Evi, Ankara 1999.
- Aracı, H; Okullarda Beden Eğitimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2004.
- Ataman, A; Antropometri, Resimli Posta Matbaası, Ankara 1974.
- Ayakyay, S; Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu Bildiriler, Paneller, Tartışma, 19-21 Aralık İzmir: Milli Eğitim Basımevi, 1992.

- Ayhan, A; İletişim Sürecinde Bilgi ve İnsan, Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1988.
- Aziz, H; İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Başarısında Aile Faktörü, Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya 2001.
- Bakırcıoğlu, R; Çocuk Ruh Sağlığı ve Uyum Bozuklukları, Anı Yayıncılık, Ankara 2002.
- Balcı S; Danışma Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeyine Etkisi, Doktora Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi, Samsun 1996.
- Berglund, E; Eriksson, M. Westerlund, M; Communicative skills in relation to gender, childcare and socioeconomic status in 18-month old children. Scandinavian Journal of Psychology, 46, 485-491, 2005.
- Berk, L.E; Child Development. Boston, Allyn and Bacon, 1991.
- Budak, S; Psikoloji sözlüğü, *Bilim ve Sanat*, Ankara 2005.
- Bulgu, N; Akcan, F; Spor aktivitelerine katılım:15-19 yaş grubundaki öğrenciler üzerine bir çalışma, I. Gençlik Boş Zaman ve Doğa Sporları Sempozyumu, Ankara, Gazi Üniversitesi, 21-22 Mayıs, 2003,s. 86-94.
- Bulut Bozkurt, N; “İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (4): 2004, 443-454.
- Burgoon, J.K; Buller, D.B; Nonverbal communication: the unspoken dialogue. New York: Harper & Row 1989.
- Çağdaş, A; Seçer, Z; Çocuk ve Ergende Sosyal ve Ahlak Gelişimi, Nobel Yayınevi, İstanbul 2002.
- Çaha, Ö; Spora Yaslanarak Bir Nefes Almak, *Düşünen Siyaset Dergisi*, Yıl 1, Sayı 2, Ankara 1999.

- Çakmakçı, S., Okullardaki Beden Eğitimi Dersinin ve Faaliyetlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmelerine Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya 2001.
- Canovalı, Y; “Ailenin Görevleri ve Eğitimde Ailenin Misyonu”, *Eğitim Yazıları Dergisi*, Sayı 1, Ankara 1999.
- Ceyhan, A. A; An investigation of adjustment levels of turkish univeristy students with respect to perceived communication skill levels. *Social Behaviour and Personality*, 34 (4), 2006, 367-379.
- Coe, W.C.; Challenges of Personal Adjustment” Rinehart Pres, N.Y. 1972.
- Coakley, J.; Sportin Society, Issues and Controversies, College Pupliching, Santa Clara, 1986.
- Collard, R.R.; Exploratory and Play Behaviors of Infants Reared in an Institution and in Lower and Middle-Class Homes, Life Span Development. (Edited by: Martin Bloom). Macmillian Punlishing Co, New York 1980.
- Cunningham, B.; “The Preschool Years: Psychosocial Development”. Child Development. Thomas Quinn (Editors), New York, 1993, p.169-182.
- Cunningham, M.R.; Personality and the structure of the nonverbal communication of emotion. *Journal of Personality*, 45 (4), 564-584, 1977.
- Cüceloğlu, D; İçimizdeki Çocuk, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1993.
- Çetin, F; Bilkay, A.A; Kaymak, D.A.; Çocuklarda Sosyal Beceriler, Morpa Yayınları, İstanbul 2003.
- Deckard, K; Dunn, J; Lussier, G; Sibling “Relationships and Social-emotional Adjustment in Different Family Contexts”. *Social Development*, 11(4), 2002, 571-588.
- Dehart, G.B; Sroufe, L.A; Copper, R.G; Child Development: It’s Nature and Course. 5 th Edition, 2004.

Demirci, E. E.; İletişim Becerileri Eğitiminin Mesleki Eğitim Merkezi'ne Devam Eden Genç İşçilerin İletişim Becerilerini değerlendirmelerine Etkisi, Hacettepe Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2002.

Demirci, N; Sporda Yönetim, Teşkilatlanma ve Organizasyonlar, Milli Eğitim Yayınları, Ankara, 1986.

Demirhan, G; "Spor Eğitiminin Bireyin Gelişimindeki Yeri", 1995, s. 40-43.

Dirim, A; Çocuk Ruh Sağlığı, Esin Yayınevi, İstanbul 2003.

Durak, N; Son Çocukluk Dönemi Öğrencilerinin Saldırganlıklarını Belirlemeye Yönelik Sosyal Uyum Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi Niğde İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Niğde 2006.

Doğan, B; Moralı, S.L; Engür, M; "Üniversite Öğrencilerinin Sporla İlgili Tutumları Ve Yaşam Doyum Düzeylerinin Spor Yapma Alışkanlıkları İle İncelenmesi" (Ege Üniversitesi Örneği), *Performans Dergisi*, (3-4), 1999, s. 11-19.

Doğu, G; Spor Tesislerinin Planlanması, Spor Bilimleri I. Ulusal Sempozyum Bildirisi, Ankara, 1990.

Dökmen Üstün, İletişim Çatışmaları ve Empati, Sistem Yayıncılık, İstanbul 1994.

Ekşi, A; Ben Hasta Değilim, Çocuk Sağlığı ve Hastalıklarının Psikososyal Yönü, Nobel Yayınları, İstanbul 1999.

Elkin, F; Çocuk ve Toplum, Çocuğun Toplumsallaşması, Ankara 1995.

Erdemli, A; Türk-Alman Kültür Diyalogunda Spor Ahlakı ve Spor Felsefesine Yeni Yaklaşımlar, Meva Yayıncılık, İstanbul 1991.

Erden, M; Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Epsilon Yayıncılık, İstanbul 2005.

Erkal, M; Sosyolojik Açından Spor, Der Yayınları, İstanbul 1998.

- Erkal, M; Sosyolojik Açıdan Spor, Türk Dünyası Araştırma Vakfı, Saray Medikal Yayıncılık, İzmir 1995.
- Erkal, M; Sosyoloji, Der Yayınları, İstanbul 1986.
- Erkal, E., M; Sosyolojik Açıdan Spor, Türk Dünyası Araştırma Vakfı Yayınları, Ankara, 1992.
- Erkal, M; Sosyolojik Açıdan Spor, Filiz Kitabevi, İstanbul 1982.
- Eskişehir Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Brifing Dosyası, 2006. Eskişehir İl Yıllığı Arşivi, 2006.
- Evlıyaoğlu, G; İnsan ve Toplum İletişiminde Psikolojik Süreçleri, Yüksek Lisanst Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1984.
- Fişek, K; Türkiye’de ve Dünya’da Spor Yönetimi, Bağırhan Yayımevi, Ankara 1998.
- Geçtan, E; Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar, Remzi Kitabevi, İstanbul 1993.
- Gillet, B; Spor Nedir? Çev. Durak, M; Filiz Kitabevi, İstanbul 1982.
- Göral, M; Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş, Tuğra Ofset, Isparta 2001.
- Güçlü, M; Yentür, J; “Milli Takım Düzeyindeki Elit Bayan Sporcuların Kişisel Ve Sosyal Uyum Düzeyleri İle Bedenlerini Algılama Düzeylerinin Karşılaştırılması”, *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VI (4) 2008, 183-192.
- Gül, G; “Öğrencinin Benlik Kavramının Gelişiminde Öğretmenin Rolü”, *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 2003, 77:8-11.
- Gülten, H; Özbay, G; “Sporun Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi adlı Pamukkale Üniversitesi”, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1997, 95-101.
- Günay, M; Egzersiz Fizyolojisi, Bağırhan Yayımevi, Ankara 1999.
- Akgün, N; Egzersiz Fizyolojisi, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir 1992.

- Gündüz, H; Eğitici Kol Çalışmalarının Etkililiği ile İlgili Öğretmen ve Yönetici Görüşleri, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1997.
- Güven, O; Türklerde Spor Kültürü, Atatürk Spor Merkezi Yayını, Dizi 16, Ankara 1992.
- Hartup, W; The Company They Keep Friendships and Their Developmental Significance. Childhood Social Development. Massachusetts ve Oxford. Blackwell Publishers, 2000.
- Hasipek, S; Ailenin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapısında Kadının Yeri ve Önemi, 1. Aile Şurası Bildirileri, 1990.
- İmamoğlu, A.F; Beden Eğitimi ve Sporun Genel Eğitim İçindeki Yeri, Ankara 2001.
- İnal, A.N; Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş, Atlas Kitapevi, Konya 1998.
- İnal, A.N; Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş, Desen Ofset Matbaacılık, Konya 2000.
- İşık, A.Z; İletişim Becerileri Konusunda Ebeveynlere Verilen Eğitimin İletişim Çatışmalarına Girme Eğilimi Üzerindeki Etkisi, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1993.
- Kalkavan, A; Kerkez F; Bektaş F; Türkiye Şampiyonasına Katılan 12-16 Yaş Grubu Atletlerin Sporla İlgili Görüş ve Beklentileri, 7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, 27-29 Ekim Antalya, 2002.
- Kaplan, L., Foundations of Human Behavior, Harper & Row Publishers, N.Y. 1965.
- Karaküçük, S; Rekreasyon, Boş Zamanları Değerlendirme, Kavram, Kapsam ve Araştırma, Remzi Kitapevi, Ankara 1995.
- Keten, M; Türkiye’de Spor, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1974.
- Kılıçgil, E; Sosyal Çevre- Spor İlişkileri, Bağırhan Yayınevi, Ankara 1998.
- Kıran, B; Cinsiyetleri ve Denetim Odakları Farklı Lise Öğrencilerinin Uyum Alanları ve Yöntemlerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara 1993.

- Kızıltan, G; Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenler, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara 1984.
- Kirazlıoğlu, Z; “Ders Dışı Sportif Etkinliklerde Okul, Kulüp Ve Yerel Yönetimlerin İşlevlerine Genel Bir Bakış”, *Amatör Spor Dergisi Yayın Organı*. Sayı: 48. Ankara 1992, 26-29.
- Koç, A; Ergenlerin Sosyal Uyumunu Etkileyen Bazı Değişkenlerin İncelenmesi, Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2000.
- Koparan, Ş; Öztürk, F;, “Uludağ Üniversitesi Personelinin Üniversite Sportif Olanaklarından Yararlanma Düzeyleri”, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2002, 15:1.
- Korkut, F; “Yetişkinlere Yönelik İletişim Becerileri Eğitimi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2005, 143-149.
- Korkut, F; “İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları”, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7 (2), 1996, 18-24.
- Köknel, Ö; İnsanı anlamak, Altın Kitaplar, İstanbul 2005.
- Köknel, Ö; Bireysel ve Toplumsal Şiddet, Altın Kitaplar, Ankara 1996.
- Kurtkan, A; Eğitim Yoluyla Kalkınmanın Esasları, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1997.
- Güçlü, M; Yentür, J; “Milli Takım Düzeyindeki Elit Bayan Sporcuların Kişisel Ve Sosyal Uyum Düzeyleri İle Bedenlerini Algılama Düzeylerinin Karşılaştırılması”, *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VI (4) 2008, 183-192.
- Mengütay, S; Morpa Spor Ansiklopedisi, Cilt 2, Orhan Ofset, İstanbul 1997.
- Morgan J.J.B; Cole, L; Çocuk ve Gençlik Psikolojisi, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 2001.

- Muluk, E, G; Alt Sosyo-Ekonomik Düzeyde ki Ailelerin Aile Yapıları ve Anne Çocuk İlişkisinin İncelemesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 2004.
- Muratlı, S; Çocuk ve Spor, Bağırhan Yayınları, Ankara 1997.
- Mussen, P; Conger, J; Kagan, J; Child Development & Personality. ABD: Harper Collins Publishers, 1990.
- Onur, B; Gelişim Psikolojisi, İmge Kitabevi, Ankara 2000.
- Orkunoğlu, O; Voleybol Antrenörünün El Kitabı, B.T.G.M., Voleybol Federasyonu Yayını, Ankara 1985.
- Oskay, Ü; XIX. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri Kuramsal Bir Yaklaşım, İstanbul 1993.
- Oya, T; Manalo, E; Greenwood, J; “The influence of personality and anxiety on the oral performance of Japanese speakers of English. Applied Cognitive Psychology”, 2004, 841-855.
- Öğüt, F; Sosyal Uyum İle Sürekli Kaygı Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli 2001.
- Özer, A, Kadir; İletişimsizlik Becerisi, Varlık Yayınları, İstanbul 1995.
- Özer, D.S; Özer, K; Çocuklarda Motor Gelişim, Antalya 1998.
- Öztürk, F; Toplumsal Boyutlarıyla Spor, Bağırhan Yayınları, Ankara 1998.
- Özdilek Ç; Kitle Sporunun Teşviki Açısından Tesis Politikaları, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 1992.
- Palut, B; Sosyal Gelişim ve Arkadaşlık İlişkileri, Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar, Mor-Pa Kültür Yayınları, İstanbul 2003.

- Pehlivan, Z; Ankara Merkez Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders Dışı Spor Faaliyetleri Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1989.
- Poole, C; Miller, S; Church, E; “How Children Build Friendships. Early Childhood Today”. 2003, 27-34.
- Raver, C; “Poor Children Gain Social Competence From Sensitive Interaction With Parent. Brown University Child&Adolescent Behavior Letter”. July: 13(7), 1997, 1-2.
- Salk, L; Çocuğun Duygusal Sorunları, Remzi Kitapevi, İstanbul 1998.
- Sayın, Ö; Aile Sosyolojisi, Ailenin Toplumdaki Yeri, Ege Üniversitesi Yayınları, No:57, İzmir 1990.
- Sevgi, Ö, E; İşbirlikçi Öğrenme Yönteminin İlköğretim 3. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal ve Duygusal Uyumlarına Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul 2006.
- Siegel, C.M; Gregora, A. W; “Communication skills of elderly adults”. J.Commun.Disord, 18, 1985, 485-494.
- Stacey, J; Öngörülmez Bir Dünya İçin Yönetim Stratejisi, İstanbul 1998.
- Şakır, A; Hacettepe Üniversitesi Devlet konservatuarı’na Devam Eden 14-18 Yaş Grubu Öğrencilerinin Sosyal Uyumları ile Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniv. Ankara 1987.
- Tamer, K; Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 1998.
- Taşmektepligil M. Y; “Elit Düzeyde Spor Yapanların Spora Yönelmelerinde İlk Ve Ortaöğretim Kurumlarının Etkisi Üzerine Bir Araştırma”, *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 1 Ocak. 1997, 39-46.
- Tatlıldil, E; Toplum Eğitim ve Öğretimi, Evrim Matbaacılık, İzmir 1993.
- Tezcan, M; Boş Zamanlar Sosyolojisi, Ankara 1977.

- Thompson, B; Performans Geliştirme, Hayat Yayınları, İstanbul 1999.
- Travor, B; İnsanları Motive Etme, Hayat Yayınları, İstanbul 1999.
- Uğurtaş, Ş; Gençlik Psikolojisi, Acar Matbaası, İstanbul 1984.
- Usluata, A; İletişim, İletişim Yayınları, İstanbul 2003.
- Vardar, D; Bireylerarası İletişim ve Kitle İletişimi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul 1986.
- Voigt, D; Spor Sosyolojisi, Çev. Ayşe Atalay, İstanbul 1998.
- www.sporbilim.com/spor.htm/ (18.04.2009).
- Yamaner, F; Beden Eğitimi ve Sporda Temel İlkeler, Ekin Kitabevi, Ankara 2001.
- Yavuzer, H; Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul 2005.
- Yavuzer, H; Anne Baba Okulu, Remzi Kitabevi, İstanbul 2001.
- Yavuzer, H; Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, İstanbul 2001.
- Yaman, M; Yaan, T; Türkmen, M; “Sporun Üniversite Adayı Öğrencilerinin Ataklık Ve Pratik Olma Kişilik Özelliklerine Etkisi”, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5, 2003, s.16.
- Yavuzer, H; Çocuğu Tanımak ve Anlamak, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004.
- Yavuzer, H; Çocuk ve Suç, Remzi Kitabevi, İstanbul 1996.
- Yetim, A, A; Sosyoloji ve Spor, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul 2006.
- Yıldıran, İ; Yetim, A; Şenel, Ö; “Farklı Cinsiyetteki Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinden Beklentileri”, *Bed. Eğt. Spor Bil. Der.* I, 1, 1996, s. 52-57.

Yılmaz, S; Bursa İlinde Ortaöğretim Kurumlarında 14-17 Yaş Grubunda Bireysel Spor ve Grup Sporunu Yapanlarla Hiç Spor Yapmayan Öğrencilerin Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Bursa 1996.

Yörükoğlu, A; Çocuk Ruh Sağlığı, Özgür Yayınları, İstanbul 2000.

Yüksel Ş, F; Grupla İletişim Becerileri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara 1997.

Yörükoğlu, A; Çocuk Ruh Sağlığı, Özgür Yayınları, İstanbul 2000.

Zembat, R; Unutkan, Ö; Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Sosyalleşmesinde Ailenin Yeri, Ya-Pa Yayınları, İstanbul 2001.

Zülkadiroğlu, Z; Öztürk, F; İnce, G; “Çukurova Üniversitesi Personelinin Üniversite Sportif Olanaklarından Yaralanma Düzeyleri”, *Performans Dergisi*, 1(3), 1997, s. 23-29.

EKLER

<p>Sevgili sporcular, Bu anket, "İlköğretim öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyi ile sosyal uyum ve iletişim beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi" konulu bir araştırma için veri toplamak amacıyla düzenlenmiştir. Vereceğiniz cevapların, samimi duygularınızı yansıtır olmasını, araştırmanın güvenilirliği açısından önem arz etmektedir. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.</p> <p style="text-align: right;"><i>Bed.Eğt.Öğr. Çiğdem Türkel</i></p>									
1.Yaş	2.OÖBP	3-Cinsiyetiniz		4. Sınıfınız		5-Okulunuzun adı			
.....	Erkek	Bayan	6.sınıf	7.sınıf				
6-Anninizin size karşı tutumu					7 Ailenizin gelir düzeyi				
Aşırı serbest	Normal	Aşırı koruyucu	Otoriter	İlgisiz	0-500	501-1000	1001-2000	2001-3500	3501-üstü
8-Babanızın size karşı tutumu					9.Annenin eğitim düzeyi				
Aşırı serbest	Normal	Aşırı koruyucu	Otoriter	İlgisiz	İlköğretim()	Ortaöğretim()	Lisans()	Lisansüstü()	
					10.Babanın eğitim düzeyi				
					İlköğretim()	Ortaöğretim()	Lisans()	Lisansüstü()	
11 ile 17 soru arasındaki bölüm aile içi uyum düzeyini belirlemek amacıyla verilmiştir. Size en uygun seçeneği işaretleyiniz.					1	2	3	4	5
									
					Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
ÖRNEK İŞARETLEME									
11.Aile içerisinde annemle uyumlu bir ilişkim vardır							X		
12.Aile içerisinde babamla uyumlu bir ilişkim vardır									
13.Aile içerisinde kardeşlerimle uyumlu bir ilişkim vardır									
14. Aile içerisinde kardeşlerim arasında uyumlu bir ilişki vardır.									
15.Annemle babam arasındada uyumlu bir ilişki vardır									
16.Annemle kardeşlerim arasında uyumlu bir ilişki vardır									
17.Babamla kardeşlerim arasında uyumlu bir ilişki vardır									
18 ile 24. Soru arasındaki bölüm sportif faaliyetlere katılım düzeyinizi belirlemek amacıyla verilmiştir. Size en uygun seçeneği işaretleyiniz.					1	2	3	4	5
									
					Hiç bir zaman	Nadiren	Zaman zaman	Çoğu zaman	Her zaman
18. Okul dışı zamanlarınızda spor yapıyor musunuz?									
19.Okulunuz bünyesindeki müsabakalarda sınıf takımlarında görev alıyor musunuz?									
20.İlçede düzenlenen müsabakalarda,okul takımlarında görev alıyor musunuz?									
21.İl genelindeki müsabakalarda, okul takımlarında görev alıyor musunuz?									
22.Grup müsabakalarında okul takımlarında görev alıyor musunuz?									
23.Türkiye şampiyonasında okul takımlarında görev alıyor musunuz?									
24.Okul takımları dışında herhangi bir spor kulübünde lisanslı olarak spor yapıyor musunuz?									

25 ile 52 Soru arasındaki bölüm sosyal uyum düzeyinizi belirlemek amacıyla verilmiştir. Duygularınıza en uygun seçeneği işaretleyiniz.	1	2	3	4	5
					
	Hiç bir zaman	Nadiren	Zaman zaman	Çoğu zaman	Her zaman
25. Başkaları ile tartışmaya kalkışınca rahatsız olurum. (Baskalarıyla tartışmaktan kaçırım.)					
26. Bir toplantıda veya grupta ilk defa karşılaştığım insanlarla tanışmakta güçlük çekerim.					
27. Bazen hiç kimsenin beni anlayamadığını düşünürüm.					
28. Arkadaşlarımla dışarıda evimde geçirdiğim zamandan fazla zaman geçiririm.					
29. Aile içinde kararlar alınırken kararlara katılmak isterim.					
30. Diğer insanlarla kolayca tanışır ilişki kurarım.					
31. Diğer insanlardan uzak dururum.					
32. Yeni tanıştığım birisine dostça davranırım.					
33. Bana kötü davrananlardan ne olursa olsun öç almak isterim.					
34. Sahibi izin vermeden istediğim bir şeyi izinsiz olarak alırım. Ant					
35. Çevremdeki adet ve geleneklere uymakta zorluk çekerim.					
36. Kendimi zor durumlardan kurtarmak için zararsız yalanlar söylerim.					
37. İsteklerim yerine gelmediğinde, engellendiğinde sık sık sinirlenirim.					
38. Çok çabuk çevremdekilere küserim.					
39. Yaşıttım olan arkadaşlarımla sık sık kavga ederim.					
40. Daha çok kendimden küçük çocuklarla oynamayı tercih ederim.					
41. Tanımadığım kişilerle veya çocuklarla birlikte iken sıkılganlık gösteririm.					
42. İnsan ilişkilerinde utangacım.					
43. Çok çabuk alınganlık gösteririm.					
44. Yanlış bir şey yaptığım zaman yanlışımı düzeltmek için ikaz edildiğimde yanlışımı kabul ederim.					
45. Diğer çocuklarla veya insanlarla konuşurken heyecanlanırım.					
46. Arkadaşlarım benim istemediğim bir davranışta bulunduğu zaman onlara söylemekten çekinirim.					
47. İçinde bulunduğum toplulukla hemen kaynaşırım.					
48. Kendimden küçüklere veya hayvanlara eziyet ederim.					
49. Sık yalan söylerim.					
50. Çok inatçı davranırım.					
51. Dikkatim çabuk dağılır ve genellikle dikkatsizimdir.					
52. Eleştirildiğimde incinir, gücenirim.					
53 ile 57. Soru arasındaki bölüm iletişim beceri düzeyinizi belirlemek amacıyla verilmiştir. Size en uygun seçeneği işaretleyiniz.	1	2	3	4	5
					
	Hiç bir zaman	Nadiren	Zaman zaman	Çoğu zaman	Her zaman
53. İnsanları anlamaya çalışırım.					
54. İletişimde bulunduğum insanlardan gelen öğüt ve önerileri içtenlikle dinlerim.					
55. Düşüncelerimi başkalarına tam olarak iletmede zorluk çekerim.					
56. Konuşurken, etkili bir göz iletişimi kurabilirim.					
57. Genelde eleştirilmekten hoşlanmam.					

58.Dikkatimi karşımdakinin ilgi alanı üzerinde toplayabilirim.					
59.Kişilerin,anlatmak istediklerini dinlemek için yeterince zaman ayırırım.					
60.Karşımdaki kişiye genellikle söz hakkı veririm.					
61Karşımdaki kişiyi dinlerken hayal kurarım.					
62.Başkaları konuşurken sabırsızlanırım,onların sözünü keserim.					
63.İnsanları dinlerken sıkıldığımı hissedirim.					
64.Eleştirilerimi karşımdaki kişiyi incitmeden iletirim.					
65.Konuşurken ilk adımı atmaktan çekinmem.					
66.Konuşurken açık,sade ve düzgün cümleler kurarım.					
67.Karşımdaki kişiyle aynı görüşü paylaşmasam bile fikirlerine saygı duyarım.					
68.İletişimde bulunduğum kişinin yüzüne baktığım halde sözlerini dinlemediğim olur.					
69.Karşımdaki kişinin konuşmaya ve dinlemeye istekli olup olmadığını anlamaya çalışırım.					
70.Yanlış tutum ve davranışlarımı kolaylıkla kabul ederim.					
71.Dinlediğim kişiyi daha iyi anlamak için sorular yöneltirim.					
72.Dinleyenin anlamaz görüldüğünde,iletmek istediklerimi tekrarlar,yeni kelimelerle ifade eder,özetlerim.					
73.İnsanlarla görüşürken,bilerek onları rahatlatacak şeyler yaparım.					
74.Dinlerken,karşımdaki kişinin sözünü kesmemeye özen gösteririm.					
75.Küs olduğum birisiyle barışmak istediğimde ilk adımı atmaktan çekinirim.					
76.Karşımdaki kişinin bana ters düşen duygu ve düşüncelerini yargılarım.					
77.Ses tonumu konunun özelliğine göre ayarlayabilirim.					
78.Genellikle insanlara güvenirim.					
79.Karşı cinsten biriyle iletişim kurduğumda rahatsızlık duyarım.					
80.Başkalarını dinlemek mecburiyetinde olmadığımı düşünürüm.					
81.Özür dilemek bana zor gelir.					
82.Tartışma sonunda,savunduğumdüşüncelerin yanlış olduğu kabul edebilirim.					
83.Konuşurken sözümün kesilmesinden rahatsız olurum.					
84.İnsanları kontrol etmeye ve istediğim kalıba sokmaya çalışırım.					
85.İletişim kurduğum kişinin tutumundan daha çok sorununu anlamaya çalışırım.					
86.Çevremdeki insanlara karşı ilgisiz kaldığım kanısındayım.					
87.Çoğunlukla duygularımdan emin olamıyorum.					
88.İletişim kurduğum kimse tarafından anlaşılmaktan mutluluk duyarım.					
89.Başkaları ile ilişkilerimi bozacak çıkışlar yapabilirim.					
90.Karşımdaki kişiye güvenmek beni mutlu eder.					
91.Her insanı olumlu beklentilerle karşılarım.					
92.İletişim kurduğum kişilerden,birşeyler alır ve onlara da birşeyler verdiğimi hissedirim.					
93.İnsanlara cevaplama zorlanacakları ani sorular yöneltirim.					
94.Beni rahatsız eden duygularımı iletmede sıkıntı çekerim.					
95.Öneride bulunduğum kişinin öneriye öneriye açık olup olmadığına dikkat ederim.					
96.İletişim kurduğum insanlar tarafından anlaşıldığımı hissedirim.					
97.Kendime karşımdaki kişinin yerine koyarak,duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım.					

```

GET
  FILE='C:\Users\burdur\Desktop\TANIMLANMIŞ DATA.sav' .
DATASET NAME DataSet0 WINDOW=FRONT.
RELIABILITY
  /VARIABLES=s11 s12 s13 s14 s15 s19 s20 s21 s22 s23 s24 s25 s26 s27 s16 s17 s18
s28 s29 s30 s31 s32 s33 s34 s35 s36 s37 s38 s39 s40
  s41 s42 s43 s44 s45 s49 s46 s79 s47 s48 s80 s81 s82 s83 s84 s85 s86 s87 s88 s
89 s90 s91 s92 s93 s94 s95 s96 s97 s70 s71
  s72 s73 s74 s75 s76 s77 s78 s61 s62 s63 s64 s65 s66 s67 s68 s69 s52 s53 s54 s
55 s56 s57 s58 s59 s60 s50 s51
  /SCALE('ALL VARIABLES') ALL

  /MODEL=ALPHA.

```

Reliability

Notes

Output Created		19.Kas.2009 11:06:03
Comments		
Input	Data	C:\Users\burdur\Desktop\TANIMLANMIŞ DATA.sav
	Active Dataset	DataSet1
	Filter	<none>
	Weight	<none>
	Split File	<none>
	N of Rows in Working Data File	549
	Matrix Input	C:\Users\burdur\Desktop\TANIMLANMIŞ DATA.sav
Missing Value Handling	Definition of Missing	User-defined missing values are treated as missing.
	Cases Used	Statistics are based on all cases with valid data for all variables in the procedure.

Syntax		RELIABILITY /VARIABLES=s11 s12 s13 s14 s15 s19 s20 s21 s22 s23 s24 s25 s26 s27 s16 s17 s18 s28 s29 s30 s31 s32 s33 s34 s35 s36 s37 s38 s39 s40 s41 s42 s43 s44 s45 s49 s46 s79 s47 s48 s80 s81 s82 s83 s84 s85 s86 s87 s88 s89 s90 s91 s92 s93 s94 s95 s96 s97 s70 s71 s72 s73 s74 s75 s76 s77 s78 s61 s62 s63 s64 s65 s66 s67 s68 s69 s52 s53 s54 s55 s56 s57 s58 s59 s60 s50 s51 /SCALE('ALL VARIABLES') ALL /MODEL=ALPHA.
Resources	Processor Time	00:00:00,016
	Elapsed Time	00:00:00,023

[DataSet1] C:\Users\burdur\Desktop\tANIMLANMIŞ DATA.sav

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	546	99,5
	Excluded ^a	3,5	
	Total	549	100,0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,873	87

ÖZGEÇMİŞ

Çiğdem TÜRKEL. 02.01.1981 yılında Kayseri’de doğdu. İlkokulu Servet Akaydın İlköğretim okulunda okudu, ortaokulu Sabahat Hıfzı Gözübüyük Orta Okulu’nda okudu. Lise öğrenimini Sümer Süper Lisesi’nde tamamladı.2001 yılında Erciyes Üniversitesi Kocasinan Meslek Yüksek Okulu Tekstil bölümünden birinci olarak mezun oldu. Aynı yıl Erciyes Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunu kazandı.

Dört yıllık öğrenim süresi sonunda 2005 yılında B.E.S.Y.O’yu birinci olarak bitirdi. 4 Temmuz 2005 tarihinde Erciyes Üniversitesi kampüsü sosyal tesisi sorumlusu olarak iş hayatına başladı. 10 Mart 2006 yılında Sivas’ın Suşehri ilçesinde Beden Eğitimi ve Spor öğretmenliğine başladı. Aynı yıl evlendi ve eş durumu tayin ile Kayseri Talas ilçesinde Osman Hilmi Kalpaklıoğlu İlköğretim Okulu’na geldi ve öğretmenliğe burada devam etti. Halen aynı görevine devam etmektedir. 2007 yılında Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yönetimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans öğrenimine başladı.

2001 yılından itibaren çeşitli spor merkezlerinde step-aerobic antrenörlüğü yapmaktadır. 2002 yılında voleybol hakemi oldu ve halen bölge hakemi olarak görevine devam etmektedir. 2005 yılında hentbol hakemi oldu ve halen bölge hakemi olarak görevine devam etmektedir. 2007 yılında güreş hakemi oldu ve halen bölge hakemi olarak görevine devam etmektedir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres : Mevlana Mah. Akşemseddin cad. Baltacı Sok. Nalici Apt. 1/3
Kocasinan KAYSERİ

Tel: 0505 636 10 03

E-mail: cigdem811@yahoo.com